

Anarşist Ekonomi Tartışmaları(27)

Kapitalizm: Sabotaj Yoluyla Büyüme-2 s 22

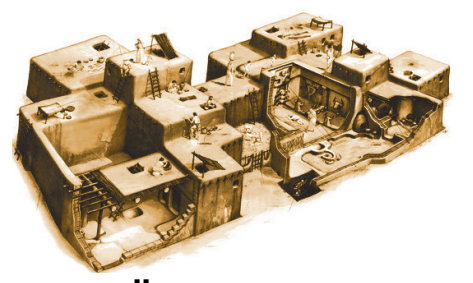
Savaşı da Barışı da Kapitalizm İçin Aynı

s 16

Ekonomi Balonu Zamlarla Patladı

s 6

Tarih Öncesi Dönemin Efendisiz Kenti Çatalhöyük

s 28

meydan

2 TL

www.meydangazetesi.org

"İnsan ancak kendi kadar özgür insanların arasında özgürdür"

AYLIK
ANARŞİST
GAZETE
SAYI:43
ŞUBAT
2018

BRUKSİST mişiz!

SIKMA DIŞINI SIK YUMRUĞUNU

s 5

Genç İşçi Derneği Üniversiteli Gençlere Sordu

Genç İşçi Derneği'nden "Üniversiteli Gençlere Sorduk" isimli farklı illerdeki üniversiteli gençlerle yaptıkları anket sonuçlarını değerlendirmelerini istedik. Meydan Gazetesi olarak, sizlerle bu çalışmanın sonuçlarını paylaşıyoruz.

Genç İşçi Derneği olarak yaptığımız "Üniversitelilere Sorduk" isimli anketimizin verilerini Ocak ayında yayınlamıştık. Elde edilen veriler bizi şaşırtmadı, üniversiteli genç işçilerin/işsizlerin yaşadıkları adaletsizlikler, anket verilerimizle pekişmiş oldu. Katılımcılara yönelttiğimiz yedi soru; eğer çalışıyorlarsa çalışma süreleri, nerede yaşadıkları, ilgi alanlarına ne kadar zaman ayırabildikleri, her gün yolda geçirdikleri süre, aylık kazançları (burs, kredi ya da aileden gelen maddi destek), alınan maaşların en çok neye harcadığı gibi konular etrafında şekillendi.

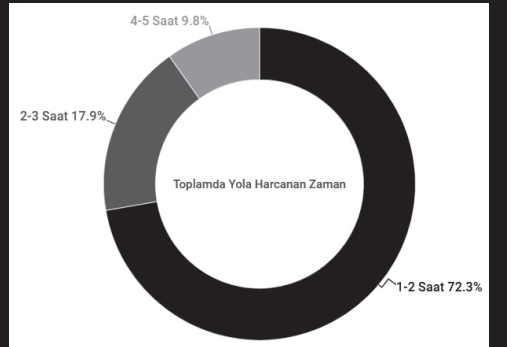
İstanbul, Ankara ve Kocaeli illerinde yaptığımız anket, üniversiteler özelinde üniversitede aktif (örgün) öğretimde okuyan öğrencilerin ekonomik ve sosyal durumlarına dair veriler çıkarma amacı taşıyordu.

Genç İşçi Derneği olarak bütün gençlere sesleniyor ve soruyoruz; üniversiteli genç işçiler bu sistemde "bir o yandan bir bu yana savrulurken, yuvarlanıp giderken, kendi yağlarında kavrulurken" adaletsizliklere karşı bir şey diyorlar mı? Bu adaletsizliklerin farkındalar mı? Yoksa savrulmayı, yuvarlanıp gitmeyi, kendi yağlarında kavrulmayı kabulleniyorlar mı?

Aslında rakamlarda gizli bu soruların cevapları... Yaşanılan adaletsizlikler tüm genç işçilerin ortak şikayetleri. Bu durumda yapılacak tek şeyse örgütlenerek adaletsizliklere karşı durmak, farklı alanlarda yaşadığımız benzer sorunlara karşı birlikte mücadele etmek...

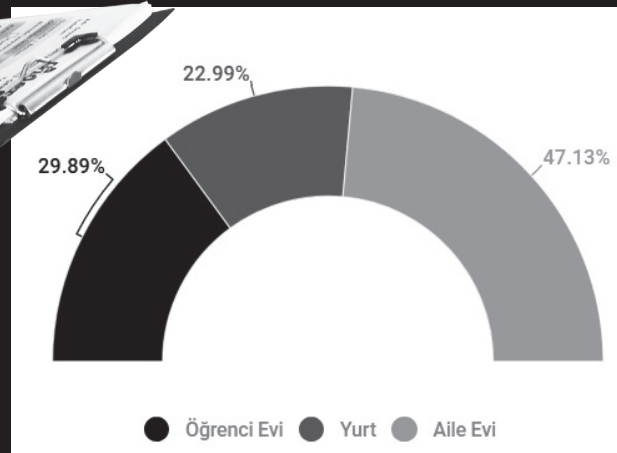
İŞE ve OKULA GİDERKEN YOLDA HARCANAN ZAMAN

Ulaşım krizinin her daim gündem olduğu İstanbul özelinde sorulan "günlük ulaşımına ne kadar vakit harcıyorsun?" sorusu genç işçilerin hayatlarını yollarda geçirdiğini gösteriyor. İşte çalışmayanların %74'ünün okula gidip gelirken harcadıkları toplam süre 1-2 saatken çalışanların %58'inin iş ve okula giderken toplamda ulaşımında harcadıkları süre 4-5 saati buluyor.

NEREDE YAŞIYORLAR

Anketin bir diğer konu başlığı olan, katılımcıların ikamet ettiği yer hakkındaki sonuçlar da üniversitede öğrenim gören genç insanların yarısının gelir/gider dengesini kurabilmek adına ailesinin evinde kalmayı tercih ettiğini gösterdi. Sonuçlara göre yurt veya öğrenci evlerinde kalanların oranı %52.8'i oluştururken, yurttaki kalanların %25'i, öğrenci evlerinde kalanların %56'sı ihtiyaçlarını karşılayabilmek için çalışıyor. Aile evlerinde kalanların ise %27'si çalışıyor.

Aylık Kazançları?

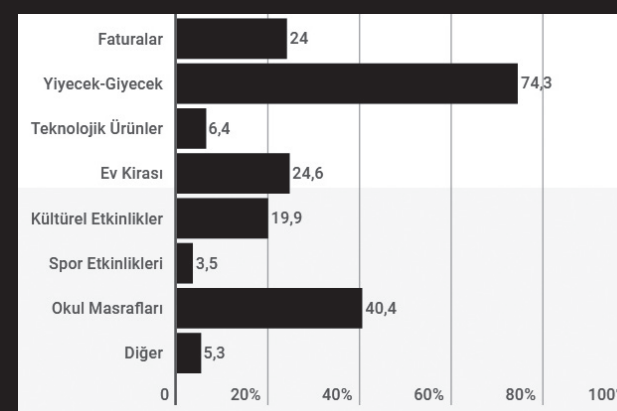
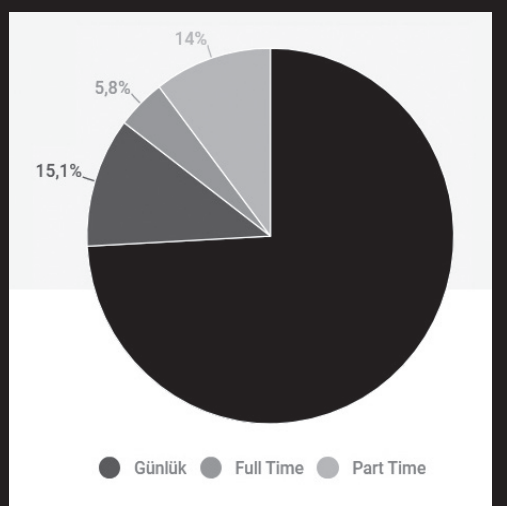
%37.6	200-500 TL
%31.5	500-900 TL
%16.8	900-1200 TL
%8.7	1200-1600 TL
%5.4	1600+ TL

Okul ve İş Dışında Kendine Ne Kadar Vakit Kalıyor?

%10.9	Hiç zaman kalmıyor
%31.5	Yeterli vakit kalmıyor
%16.8	Zorlayarak vakit kalıyor

ÜNİVERSİTELİLERİN %35.8'i ÇALIŞIYOR

Anketin sonuçları üniversite öğrencilerinin yaşamak için çalışmak zorunda olduğunu bizlere bir kez daha gösterdi. Üniversitede okuyanların %35.8'i burs/kredi ve aileden aldıkları maddi destek yeterli olmadığı için bir işte çalışmak durumunda. Çalışanların %15.1'i sayım işi, stand işi, komilik gibi günlük işlerde çalışırken %14'ü part time işlerde çalışıyor. Üniversitede aktif okuyarlardan %5.8'i sadece sınavlara girerek full time bir işte çalışıyor.

MAAŞLARINI EN ÇOK NEREYE HARCİYORLAR

Herhangi bir işte çalışan üniversiteliler, maaşlarını en çok yiyecek ve giyecek ihtiyaçlarını karşılamak için harcıyor. Bunu faturalar ve ev kirası takip ediyor. Bir işte çalışmayan üniversiteliler de en çok yiyecek ve giyecek harcaması yaparken ikinci sırada okul masrafları yer alıyor.

Genç İşçi Derneği OHAL'e Karşı Mitingdeydi

Genç İşçi Derneği, KESK İstanbul Şubeler Platformu'nun çağrısıyla Bakırköy Özgürlük Meydanı'nda düzenlenen OHAL Karşıtı Miting'e katıldı. Binlerce işçi mitingin yapılacağı Bakırköy Özgürlük Meydanı'na yürüdü. Yürüyüşe KESK'e bağlı sendikaların yanı sıra siyasi partiler ve devrimci örgütlerden de katılım oldu.

Genç İşçi Derneği ise yürüyüş ve mitinge "Patronların OHAL'ine GİDER" yazılı pankartı ve "Genç işçiler yürüyor, mücadele büyüyor", "Üreten biziz, yöneten istemiyoruz", "Patronlar sarayda işçiler sokakta" sloganlarıyla katılım gösterdi.

AVM

Patron Alır, İşçi Verir SÖMÜRÜNÜN MERKEZİDİR

Genç İşçi Derneği'nin AVM İşçilerine Dağıttığı Bildiri

Bizler genç işçileriz. Kimimiz ailesini geçindiriyor, kimimiz okul masraflarını karşılıyor, kimimizin telefon tak-sidi bitmiyor. Sebep fark etmiyor, çalışıyoruz çünkü ihtiyaçlarımız var.

Bizler genç işçileriz. Gençliğimiz fırsat patronlar için. Neden mi? Gençiz diye her işi yaptırıp her yükü kaldırıyorlar da ondan. Bir saatte yapılacak işi yarım saate indiriyorlar da gık demiyoruz, ondan. Ne yaparsak yapalım, ne kadar çalışırsak çalışalım; yetinmeyenler de yine onlar. "Genç işçinin biri gider, diğeri gelir.", "Ortalık işsiz kaynıyor." 6 ay çalışan bu sektörde "emektar" sayılır da ondan. Bugün burada, yarın orada çalışıyoruz. Vasıfsız, sıfatsız diyorlar bizim gibilerine. İşyerinin adı değişiyor, yaptığın iş değişiyor, bir tek sömürü değişmiyor.

Patronların gözünde servis yaptığımız tepsi, düzenlediğimiz raf, toz aldığımız bez, döktüğümüz çöp kadar değerimiz. Gün boyunca sayıp durduğumuz para patronların kasasını dolduruyor, biz asgari ücrete talim ediyoruz. Bu düzen böyle gelmiş böyle gider diyorsan, yanılıyorsun. İşte gerçek bu arkadaşım. Bile bile kabullenmemek. Bizler genç işçileriz. Hep en altta kalanlarız. Vardiya ayarlayan müdürler, şefler pek düşünmez kaç saat uyudun, aç mısın tok musun... Patronların gözüne girmek için her bir işçiyi "daha çok ve daha verimli" kullanabilmenin peşindedir onlar. Bu her işyerinde var arkadaşım biliyorsun; ama genç işçi olunca bir başka oluyor, bizim de itirazımız bundan.

Fazla mesailer, esnek çalışma derken gece gündüze, gündüz geceye karışıyor. 10-12 saat uzadıkça uzuyor. 15 saatlik iş yaptırılanlar; karşı çıkmaya kalktığında ise susturulan biz oluyoruz. Zaten çok konuşursak ertesi günü görmeyen de biziz. "Günyüzü görmeyen"leriz yani. Alışveriş mabedlerinde nefes aldıklarını sananların, görkemli tavanların, ışıklı vitrinlerin, tabelaların arasında sıkışan, boğulan, nefessiz kalan bizleriz.

15 dakikada bir boş bir dükkanı paspaslamak, temiz tep-sileri tekrar tekrar silmek, mağazada kimse olmasa dahi ayakta beklemek... Sıkılanlarız, bıkanlarız, anlam veremesek de söyleneni yapanlarız.

Peki yalnız mıyız? Bu dertler, adaletsizlikler bir tek bizim mi başımızda? Hayır, binlerceyiz. Yalnız değiliz.

Bu gidişattan kurtulmanın yolu yok mu? Tek bir yolu var; o da örgütlenmek.

Örgütlenmek hayatımızı değiştirecek. Gel birlikte değiştirelim.

Genç İşçi Derneği'ne katıl, birlikte değiştirelim.

Taşeron Kadro Geldi mi?

Halil Çelik
halil@meydangazetesi.org

"Taşeron Kadro Geldi", artık kimsenin inkar etmediği "gerçek" bir cümle. Ancak bu cümlenin önü arkası o kadar dolu ki... Hangi taşeron işçisine kadro geldi, hangisine gelmedi? Kadro derken ne demek isteniyor? Bunlar, cevapları net olmayan sorular olarak işçilerin gündeminde yer alıyor.

Öncelikle, sohbet fırsatı bulabildiğimiz işçilerin bu duruma yaklaşmaları farklılık gösteriyor. "Kadrolu oluyoruz" diye sevinen işçiler olduğu gibi ne olduğunu bir türlü anlayamadığını söyleyen işçiler de var. Evet, belediyelerde ve devlet dairelerinde çalışan işçilerin bir kısmı kadrolu oluyor, bu doğru. Ama bu doğrunun sakladığı çok sayıda yalan, çok sayıda yanlış bilgi var.

Aralık ayının sonunda yayımlanan 695 ve 696 sayılı OHAL KHK'ları ile beraber gündemimize giren ve uygulanmaya başlanan taşeron kadro konusu KHK'larda da belirtildiği üzere kamu idareleri, belediyeler ve il özel idarelerinde çalışan 720 bin işçiyi kapsıyor. Ancak sadece merkezi yönetim kapsamındaki genel bütçeli idareler, üniversiteler ve hastanelerde geçerli olacak taşeron işçi sayısının 450 bine yakın olduğu yerel yönetimlerde geçerli olmayacak. Yerel yönetimlerde ise Ticaret Kanunu'na tabi olarak faaliyet gösteren şirketler, bütçe ve personel açısından hükümet denetimine alınacak. Oysa buralardaki taşeron işçilerinin kadrolu sayılabilmesi için bu şirketlerin de kamu şirketi statüsüne alınması gerekirdi. İkinci önemli vurgulanması gereken konu ise taşeron işçilerinin memur kadrosuna değil, "özel sözleşmeli personel" statüsüne alınacağıdır. Yani arada taşeron şirketin olmadığı ancak yine de 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na ve diğer kanunların hükümlerine tabi olmayacaklar. Yine de taşeron işçisi ile sözleşme imzalanması için memur şartları aranacak. Ekstradan güvenlik oluşturmaları ile özel sınavlara tabi tutulacaklar.

Taşeron işçilerin kadroya girebilmesi için 1 Kasım 2015'ten önce işe girmiş ve halen çalışıyor olmaları gerekecek. 1 Kasım 2015'ten sonra işe giren taşeron işçileri kadrodan yararlanamayacak. En önemli konulardan biri de taşeron işçileri kadroya geçince maaşı değişmeyecek. Mevcut ücreti üzerinden maaş almaya devam edecek. Ayrıca işçiler çalıştıkları kurumda aynı işi yapmaya da devam edecekler. Bu uygulamanın bir diğer sonucu da eleme, sınav ve özel şartların aranmasıyla işçiler arasında yeni bir rekabet ve ayrımcılık yaratmasının kaçınılmaz olacağıdır.

Taşeron sisteminin coğrafyamıza girişini gazetemizin 1. sayısında "Taşeronlaşma Nasıl Hız Kazandı?" adlı yazıda belirtilmiş olsak da, bir şeye dikkat çekmek gerekiyor. 2000'li yılların başında 300 bin taşeron işçisinden söz ederken bugün bu sayının 2 milyona ulaştığı kayıtlarda yer alıyor. Bu hızlı artışın olduğu dönemin, AKP hükümetinin devlet iktidarına yerleşme dönemi olduğu göz önünde bulundurulursa bugün geldiğimiz aşamada taşeronluğun bitirilmesi gibi bir gündem yaratılmasını sağlayanların, hükümet veya KHK çıkarıcıları olmadığı açıktır. Her ne kadar bu uygulama tam anlamıyla taşeron işçilerini kadrolu yapmayacaksa da, devletin bu konuda bir geri adımı olarak değerlendirilebilir.

Taşeron sisteminin artık sürdürülemeyeceği gerçeğinin yanı sıra on yıllardır sendika, dernek ve işçi örgütlerinin taşeronla karşı verdiği kavganın getirisi olarak değerlendirilmelidir bu geri adım. Ancak devletin bu geri adımıyla taşeron sistemine karşı verilen kavganın kesinlikle durmasının duraksamasının değil, tam aksine bu kavganın büyütülmesinin elzem olduğunu bilmeliyiz. Yani geri adımı bir çatlak olarak görüp derinleştirmenin önemini görmeliyiz.

Hugo Boss, Digel ve Roy Robson İşçisi Direnişte

İzmir'de sendikalaştıkları için işten atılan Hugo Boss, Digel ve Roy Robson işçileri direnişe geçti. İşten çıkarmalar ve baskılara karşı ortak bir imza kampanyası başlatan işçiler, Konak Meydanı'nda

her gün bir araya gelip işlerine geri dönme taleplerini dile getiriyor. Sendika'ya üye olmanın suç olmadığını dile getiren işçiler, işlerini geri kazanana dek direnişe devam edeceklerini söylüyor.

Metal İşçisi Grev Yasağını Tanımadı

Toplu sözleşmelerde anlaşma sağlanamaması üzerine 2 Şubat'ta grev kararı alan Metal işçilerinin grevi devlet tarafından yasaklandı. İlerleyen günlerde grev yasağına karşı günün farklı

saatlerinde iş durdurma eylemleri yapan 130.000 metal işçisi, süreci kazanımla tamamladı. İki yıllık sözleşme dahilinde işçilerin maaşına yüzde 24,6 oranında zam yapıldı.

Bakırköy'de ve Kadıköy'de Direniş Sürüyor

KHK'larla ihraç edilen emekçilerin başlattığı direniş gazetemizi yayına hazırladığımız günlerde 50. haftasına girdi. Her hafta Bakırköy'de ve Kadıköy'de

sürdürülen "İşimizi Ekmeğimizi Geri Alacağız" eylemlerinde direnişinin birinci yılında olan mimar Alev Şahin'e de dayanışma mesajları gönderildi.

www.meydangazetesi.org

iletisim@meydangazetesi.org

İstanbul: İstiklal Caddesi Mis Sokak No: 4/5 Taksim/
(Saray Ozalit Üstü) Tel: 0212 244 22 41

GAZETE MEYDAN Yerel Süreli Yayın Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Faaliyet
Yayınevi adına Hüseyin Civan Adres: İstiklal Caddesi Mis Sokak No: 4/5 Taksim/İSTANBUL
iletisim@meydangazetesi.org www.meydangazetesi.org Baskı: Özdemir Matbaacılık
Gümüşsuyu C. Odun San. Sit. No:28/245 Zeytinburnu/İST Tel:(212) 577 54 92

BRUKSİZM

“ **Bruksizm diye bir hastalık varmış; "CEO, müdür, şef hastalığı"ymış. Şimdi hepimize bulaştığını söylüyorlar. Hepimiz Bruksistmişiz. Bruksizme yakalanınca sinirden, stresten dolayı dişlerini sıkar; geceleri dişlerini gıcirtısına uyanır ve sabahında çene, boyun, baş ağrısıyla kalkarmışsın. Şimdi anlıyoruz ki biz ezilenler de Bruksistmişiz. Ama bizim diş sıkmamız, dişlerimizi gıcirdatmamız diğerlerinininkine hiç benzemez. Bizim dişlerimiz ödeyemediğimiz faturaya, kiraya sıkılır; bu değişmeyen düzene yoksulluğa, ezilmişliğe, kapatılmaya, OHAL'lere, barış halleriyle savaş halleriyle bu sisteme, sinir stresle sarılmış yaşamlarımıza sıkılır. İyice sıkığımız dişlerimiz sıkılmaktan kırılmadan yumruklarımızı sıkmalıyız. Yumruklarımızı sıkığımızda belki her şey değişecektir. Özlem duyduğumuz özgürlük ve inandığımız, aradığımız adalet ellerimizde, sıkılmayı bekleyen yumrukların içindedir...**

Özgür Erdoğan

ozgure@meydangazetesi.org

Sık dişini az kaldı... Sık dişini Solur gider... Sık dişini biter, o da geçer... "Sabrın sonu selamettir", "Sabrın kendisi acı, meyvesi tatlıdır". Dağın ardında geniş düzlükler, çölün ardında ormanlar, çamurun altında en parlak ışıklar vardır. Hep böyle derler. Sabredersek, sıkarsak dişimizi olurmuş meğer. Sanki kilometrelerce uzanan trafik bir gün bitermiş gibi, gökyüzüne saplanmış gökdelenler ve TOKİ'ler bir anda yıkılıp bizi güneşle buluşturacakmış gibi, fabrikalardaki, plazalardaki, iş yerlerindeki çalış çalış zulmü bitecekmiş gibi, tecavüzler son bulacak, hapisane duvarları aniden çökecek, okulların kapıları bir anda kırılacakmış gibi... Dişlerimiz parçalanıncaya, çenemiz kilitleninceye kadar sıkarsız dişlerimizi...

İstem Dışı Bir Yaşam

Hayatta kalmak uğruna sıkarsız dişlerimizi; bombaların, yıkılmış şehirlerin, yola düşen insanların sonu varmış gibi... Geçinmek için, yaşamımızı idame ettirebilmek için sıkarsız dişlerimizi, sabahın en kör vaktinde güneş doğmadan gireriz iş yerlerimize akşam güneşi batırmadan çıkamayız... Asgari ücretle asgari bir yaşamı sürdürmek için sıkarsız dişlerimizi... Tüm kaslarımız eriyene, beynimiz iflas edene kadar çalışırız... Ve biz ezilenler tüm bu yaşadıklarımızı anlamak için birbirimizin gözünün içine bakarız, ağızdan çıkacak

tek bir söze odaklanırsız, dişlerimizi gıcirdatırız, ancak ne yaparsak yapalım kilitlenip kalırız. Yaşamlarımız parafonksiyonel/istem dışı bir alışkanlıklar silsilesinde akıp gider.

Hep Stres, Hep Stres Mi?

Sıkamak, daraltmak, germek gibi kelimelerin köklerinden türetilen stres belki de son yüzyılın en popüler kelimelerinden biri. Fakat benim burada stresten bahsedeceğimi düşünenler yanılacaktır. Çünkü stres bir sonuçtur. Sabrın sebatın, itaatın bedenimize ve zihnimize ödettiği bir bedeldir. Hem de ağır bir bedeldir. Susmanın, kabul etmenin, bu seferlik bir şey söylememenin, gelecek güzel günler için kendini paralamanın sonucudur. Fabrikadaki işçinin, mutfaktaki kadının, okuldaki çocuğun "içinden geçirdiği isyan kelimelerinin" dışarıya çıkmak için can atarken çarptığı duvardaki derin sarsıntılardır. Yani sabrın sonu selamet değil, hastalıktır.

Bruksizme Yakalandık

Literatüre göre stres kaynaklı bir hastalıktır. Genellikle gece uykusu sırasında (gündüz uyanırken de o an yaşanan stresle ilişkili olarak bilinçsiz bir şekilde gerçekleşebilir) farkında olmadan dişleri sıkılmak ve çeneyi ke-netlemek eylemine bruksizm denir.

Elbette bruksizmin stres dışında başka nedenleri de bulunmaktadır.

Uyku bozuklukları, dişlerin sıralanışındaki yapısal bozukluklar ve vücudumuzdaki bazı vitamin (anti-stres vitamini olarak da bilinen B5 vitamini) ve minerallerin eksikliği de hastalığın nedenleri arasında yer almaktadır.

Bu hastalığın vücuda, öncelikle dişlere çok fazla zararı bulunmaktadır. Gün içinde yaşananların ardından gece uykuya dalındığında farkında olmadan dişlerin sıkılıp rahatsız edici seslerin çıkarıldığı bu eylemin sonunda diş kırılmaları, diş yüzeyinde aşınma, dişlerde hassasiyet, diş etinin çekilmesi, yanaklarda tahriş, baş, eklem ve kas ağrıları meydana gelebilmektedir.

Her ne kadar bir "CEO, müdür, şef hastalığı" olduğu söylene de değildir. Çünkü belirli bir grup dışında, hemen hemen hiç bir ezilen, dişlerini sıkıldığı için doktora gitmez, gidemez. Çünkü insanların büyük çoğunluğu doğar doğmaz dişlerini sıkmaya başlar. Hayat bir çok kişi için sabredilecek bir serüven, istemsiz bir hareketler zinciridir. Ha eğer bir gün bir ezilen yanlışlıkla dişlerini sıkmadığını fark ederse belki o zaman bir doktora gitmeyi düşünebilir.

Bruksizmin Tedavisi

Bruksizmin tedavisinde bahsedilen yöntemler genel olarak geçicidir. Depresyonu Prozac'la, şizofreniyi elektroşokla tedavi etmeye çalışan akıl, bunu

da aynı şekilde tedavi etmeye çalışır. Dişleri korumak için, silikon bir plak önerir. Yani sabrın kendisi acı, meyvesi ise "Gece Plağı"dır. Kas gevşeticiler, rahatlatıcılar, küpür küpür haplar, kaşık kaşık şuruplar içilir yine de olmaz, olamaz. Hipnoterapi bile uygulanır. İnsanlar uyutulur ve dişlerini sıkılmalarını yönünde telkin edilir. Meditasyon yapılır, akupunktur denir, hatta ve hatta "iyi bir tatil" önerilir. Bunlar da olmayınca nedeni bilinmeyen strese bağlı bir hastalık denilerek kabul edilir. Çünkü tedavi çoğu zaman olduğu gibi, yanlış yerde aranır.

Kasılmış bedenler, hızlıca kırılan göz kapakları, takır takır titreyen dişler, saçları, bıyıkları ve sakalları yolan eller, çeşit çeşit tikler... Böyle istemsizce yapılan hareketlerin arkasında istemsizce yaşanan bir hayattan başka bir şey yoktur. Ezilenin, ezenin çizdiği sınırlar dahilinde yaşamaya zorlanması ve tüm hayatını ezenin ihtiyaçlarını doyurmak için paralamasıdır. Akmak ya da olmak yerine sürüklenen, savrulan ve itilen biz ezilenlerin bir yere; bir şeye tutunmaya çalışırken çıldırmasıdır Bruksizm. İşte bu yüzden ne ilaçlar ne de gidilip gelinen "iyi bir tatil" derman olabilir bu hastalığa... Derman çemberin dışında, kapitalizmin ve iktidarın yokluğunda aranmalıdır.

Derman devrimdir, tek tek bizlerden başlayan ve bütün toplumları özgürleştirecek olan devrim!

Ekonomi Balonu Zamlarla Patladı

Ekonomik kriz var mı? Yok mu? Yoksa kapitalizmin her hali aslında biz ezilenler, yoksullar için kriz mi? Yılbaşında asgari ücretin açıklık sınırının altında açıklanması, milyonlarca insanın evlerine yoksulluk sınırı altında bir gelir getirebilmesi bizlerin her ay yaşadığı bir krizdir. Bu sistemin hiçbir zaman aşamaya-çağı bir durumdur. Zaten aşmaya

da çalışmaz sistemin devamlılığı az sayıdaki insanın lüks yaşantısı, toplumun büyük bir bölümünün sömürülmesiyle sağlanır. Ekonomideki inişler, çıkışlar, enflasyonlar, devalüasyon değişir ama sistemin sömürüsü baki kalır.

Bizim bu grafiği oluşturduğumuz sürede benzine 2 kez zam yapıldı.

Son iki ayda toplamda 4 kez benzine zam geldi. Benzine gelen zamlar dolaylı olarak diğer ürenlere zam olarak yavaş yavaş yansıyor. Bizler de yaşamlarımızda çok sık duyduğumuz vergileri, zamları anlaşılır bir şekilde yazmak istedik. Tabi ki karşımıza çıkan tablo çok karamsar oldu. Ne yapacağız sorusu sizler gibi bizlerin de kafasında oluştu.

Ama cevap bulmak çok zor değil. Biraz bir araya gelmek, örgütlü hareket etmek gerek sadece. Ondan sonra kapitalizmin krizlerinin üstesinden gelmek kolay. En azından bunu birlikte çabalayabiliriz. Birlikte kapitalizmin sömürüsüne karşı kooperatifler, kolektifler oluşturabiliriz.

Vergi borçlarını ödemeyen ilk on patronun toplam borcu 10,4 milyar TL

ZAM

Bir sinema biletinin; Eğlence Vergisi, Türk Hava Kurumu Payı, KDV ile Bilet bedelinin %17'si vergidir.

ZAM

2017'nin ilk 10 ayında tahsil edilen toplam vergi geliri 431 milyar TL

ZAM

Bunun 235,4 milyar TL'lik kısmı sadece ÖTV ve KDV'den oluşmakta!

ZAM

Sanayi elektriğinde TRT payı %0
Herkesin kullandığı cep telefonunda TRT payı %10

ZAM

1lt benzin 5.57'dir. Bunun 0.85 TL'si KDV, 2.37 TL'si ÖTV 1 litre benzine ödenen vergi 3.22 TL

ZAM

Yani satış fiyatının %58'i vergidir.

ZAM

Gümrük girişi 26.500 TL olan Türkiye'deki en ucuz 1.6 otomobil;

ZAM

TRT payı 106TL - ÖTV 11.972TL - KDV 6.945TL
- Tescil 650TL - MTV 1.035TL - Toplam vergi 20.708TL - Bayî kârı hariç fiyat 47.208TL

ZAM

Bir cep telefonu gümrük girişi 1.000TL 100TL TRT Payı - 275TL ÖTV - 248TL KDV - Telefon 1623 tl ile satışa sunuluyor.

ZAM

2017'de Patlıcana %23,10, Nar'a %20,62, Salatalık'a %15,15, Yumurtaya %10, Balık'a %8 (Deniz balığı azaldı, çitlik balıkları çoğaldı)

ZAM

ZAM

Trafik cezaları, cep telefonu vergileri, ehliyet ve pasaportlar %14.47 oranında zamlandı.

ZAM

Motorlu Taşıtlar Vergisi yeni yılda%15 ve % 25 zamlandı.

ZAM

Cep telefonundan alınan Özel İletişim Vergisi 47.7 liradan 54.6 liraya, B sınıfı ehliyet harcı 418.3 liradan 479 liraya, 1 yıllık pasaport harcı 169.5 liradan 194 liraya çıktı.

ZAM

ZAM

Emlak vergisi %7.25 zamlandı.

ZAM

Çevre Temizlik Vergisi her 1 metreküp su tüketimi için 28 kuruştan 32 kuruşa çıktı.

ZAM

Boğaz köprülerinden otomobil geçiş ücreti 7 TL'den 8,75 liraya çıktı.

ZAM

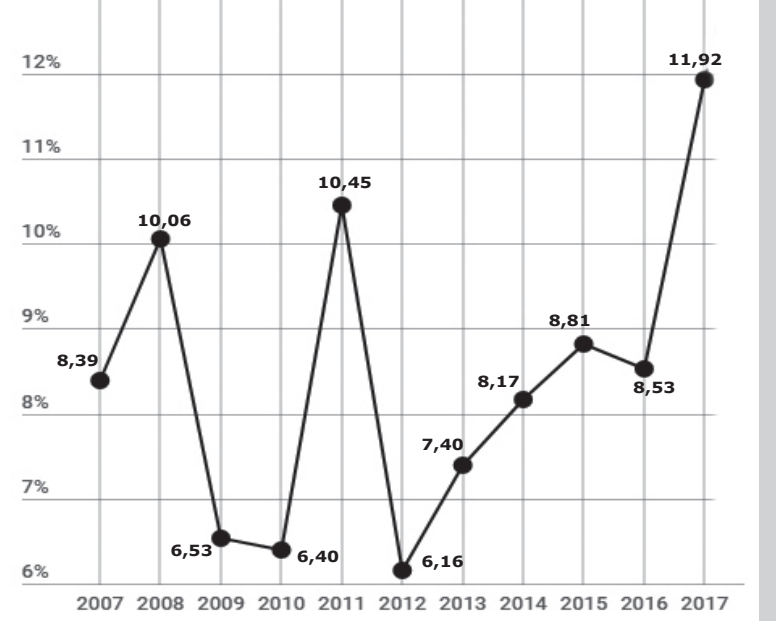
Avrasya Tüneli'nde otomobiller 16,60 TL'den 21 TL'ye, minibüsler için ise 24,90 TL'den 31,50 TL'ye

ZAM

Bir asgari ücretli 1.6 motor "0" bir otomobil alabilmek için; Türkiye'de 111 ay çalışmak zorunda 58 ay araç 53 ay vergisi için

ZAM

Son 10 yılın Enflasyon Oranı

Enflasyon: Elindeki 3,5 tl ile aldığın 2 kilo patatesi bir sonraki yıl 4 tl ye alıyorsan bu enflasyonun arttığını gösterir. Enflasyon oranı belli başlı ürünlerdeki fiyat artışlarıyla hesaplanır

SGK bir çalışanın diş implant tedavisini karşılamaz. Ama bir vekilin ücretsiz 8 diş implant hakkı vardır.

12kg bir mutfak tüpü satış fiyatı 92 TL Bunun; -ÖTV'si (1,77x12) = 21,24 TL KDV'si = 6,81TL Yani satış fiyatının %31'i (28,05TL) vergilerden oluşmaktadır.

Bir gemi alırsanız %1 KDV öder, motorini litresi 2,89TL'den alırsınız.

Bir traktör alırsanız %8 KDV öder, motorini litresi 5,03TL'den alırsınız.

Ekonomik Krize Afrin Tamponu

İlyas Seyrek

ilyas@meydangazetesi.org

ASGARİ ÜCRET

2018 aylık kazancı 2.029TL

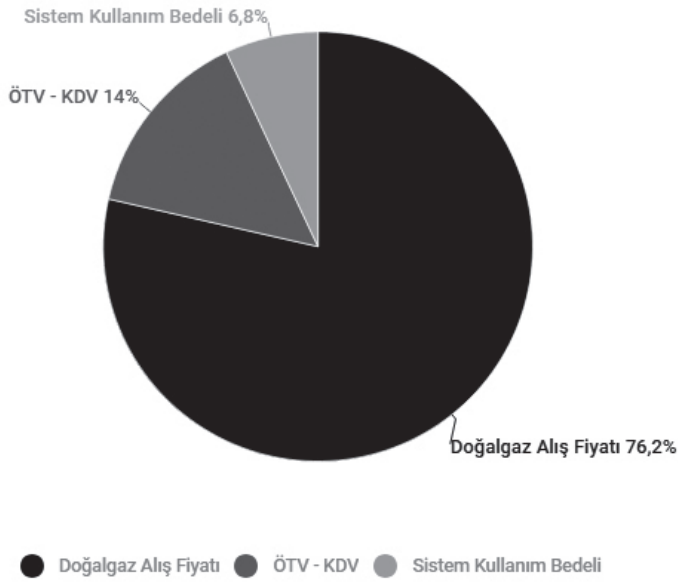
-304TL Sgk primi
-259TL gelir vergisi
-15TL damga vergisi
Agi hariç net asgari ücret 1.451TL
Agi dahil 1.603TL

2018 yılından itibaren 1 yılda işçiden kesilen

-3.652TL Sgk
-3.104TL Gelir Vergisi. (agi hariç)
-185TL Damga Vergisi olmak üzere 6.941TL'si kesilecektir.

Harcama vergileri hariç 365 günün 104 günü Vergi-Sgk için çalışılacaktır. Harcama vergileri eklendiğinde bir işçi 365 günü 194 günü vergiler ve Sgk için çalışacaktır.

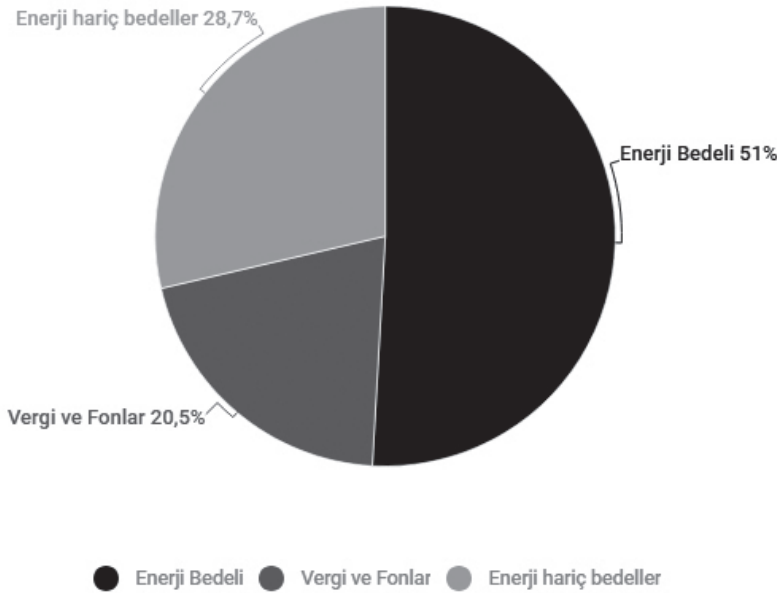
Doğalgaz Faturası

Su Faturası

M³ fiyatı belediyelerin keyfine göre belirlenir. Vergisinin belirli bir oranı yoktur.

Elektrik Faturası

Vergi ve Fonlar: Enerji Fonu, TRT Payı, Tüketim Vergisi, Katma Değer Vergisi

Enerji Hariç Bedeller: Dağıtım Bedeli, Kayıp Kaçak Bedeli, İletim Bedeli, Perakende Satış Hizmet Bedeli

3. çeyrekte "%11 büyüme"nin gerçekleştiği 2017 yılının ardından Afrin saldırısı, erken seçim iddiaları, zamlar, düşürülemeyen işsizlik ve enflasyon gibi olay ve olgular 2018 yılında TC ekonomisi için ne anlama geliyor?

Ekonomik verilere biraz baksak yukarıdaki sorulara ve arttırabileceğimiz benzeri sorulara ilişkin birkaç öngöründe bulunabiliriz.

"2017'de Ekonomi Büyüdü!"

Ekonominin gidişatına yönelik önemli göstergelerden biri kuşkusuz GSYİH (Gayri Safi Yurt İçi Hasıla)'nin artışı, yani büyüme oranıdır.

2017 yılının 3. çeyreği ile ilgili olarak TÜİK tarafından açıklanan %11'lik büyüme, TC'nin ekonomi gündeminde ilk sırayı aldı. Bu oran iktidar partisine bir propaganda aracı sağlamasının yanında, başka tartışmalar da yarattı. Geçtiğimiz günlerde de (İstanbul Sanayi Odası verilerine göre) imalat sektöründe ve (Türkiye İhracatçıları Meclisi'nin açıkladığı verilere göre) Ocak ayının ihracat rakamlarında artış gözlemlendiği haberleri yayınlandı.

Fakat AKP'lilerin abartarak kutladıkları bu "balon büyüme oranları"nın gerçekliğine de bakmak gereklidir. Çünkü bu oranın konuşulduğu dönemden bugüne açıklanan başka ekonomik veriler, büyümenin denge-sizliğini ortaya koyuyor. İktidar tarafından her zeminde gündem edilen bu "büyüme", pek çok siyasi ve ekonomik gerçeğin üzerini de örtüyor.

Yayılan "ekonominin iyiye gidiyor olduğu" yalanının siyasi bir motivasyondan daha fazla anlamının olup olmadığı da tartışılanlar arasında. İktidar partisinin aldığı oy oranlarının ekonomik büyümeyle paralel bir şekilde arttığını öne süren düşüncelere göre AKP, ekonominin tekrar büyüyeceği düşüncesi ve Afrin saldırısıyla arkasına aldığı milliyetçi dalgayla birlikte seçimleri erkene çekmek isteyebilir.

İhtimal dışı gözükmeyen erken seçimin nedeni olarak görülen "ekonominin büyüdüğü" söyleminin doğruluğunu, diğer ekonomik verilerle birlikte değerlendirmek gerekir.

Ekonomik Kriz Göstergeleri

"Avrasya Tüneli Geçiş Ücretlerinde Güncelleme" ve bunun benzeri başlıklarla ATV, Akit gibi iktidar yan-

lısı medyaya ait haberlerde sıkça karşılaşır olduk. Büyüme haberleri verildikten sonra ekonomiye dair olumsuzlama yapılamayacağı için zam haberlerini "güncelleme" diye sunmak, iktidar yanlısı medyayı komik duruma düşürdüğü gibi ekonomik duruma dair bir veri de sağladı.

Pek çok ürüne zam geldi, TL dolar ve avro karşısında belini doğrultamadı, cari açık büyüdü. Enflasyon ve işsizlik hala yüksek bir seyir izlerken %7,5 kredi kartı batığı ve 1,5 milyon davalı insanın bulunduğu bu dönem, ekonomik açıdan olsa olsa krediye dayalı balon bir büyüme dönemi olarak adlandırılabilir.

Ayrıca yaratacağı ekonomik sonuçlar sebebiyle değerlendirmemiz gereken bir Rıza Sarraf-Hakan Atilla davası da bulunuyor. Şimdilik gündemden düşse de davada Halkbank'ın eski genel müdür yardımcısı Hakan Atilla'ya verilecek cezanın belirlenmesiyle birlikte Halkbank'a para cezasının gelmesi ve sonrasında TC'deki bankaların kredi piyasasına erişimini zorlaştıracak önlemlerin alınması gündemde. Bu gerçekleşirse TC'nin her ay 16-18 milyar dolar borçlanmak zorunda kalabileceği tartışılıyor. Tüm bu olanların enflasyona ve resesyona neden olabileceği ve böylece yine bu ekonomik çöküşten en çok etkilenecek kesimin ezilenler olacağı çok açık.

Afrin Saldırısı ve Kriz

Tüm bu ekonomik olumsuzluklar ve risklerle birlikte düşünüldüğünde, TC ekonomisi balon büyüme rakamlarına rağmen kırılma riskini koruyor. Suriye Savaşı'nın bir enerji paylaşımı savaşı olduğu gerçeğini de göz önünde bulundurursak TC, Suriye devleti topraklarını ve özelde Afrin'i bir enerji hattı olduğu için önemsiyor.

Hiç kuşkusuz, enerji hattından pay alabilme ihtimali TC'nin bu saldırıdan başarılı çıkmasıyla alakalı. Bu saldırıdan başarısız çıkarsa ya da uzun bir müddet bu saldırıyı devam ettirmek zorunda kalırsa piyasalar ve halk buna nasıl karşılık verir tartışmak, görmek gerek. Oluşturulan milliyetçi dalga ile desteğini kazandığı kesimlerin, saldırının uzamasıyla birlikte yüklediği ekonomik zorlukların etkisiyle bu desteği geri çekme ihtimali de mevcut. Piyasaların bu riski ne kadar kaldırabileceği bilinmez ama TC bu saldırıyı ekonomik krize karşı bir tampon, ekonomik çöküşten kurtulma manevrası olarak görüyor.

Seçim Mutabakatı

Emrah Tekin

emrahtekin@meydangazetesi.org

AKP ve MHP ortaklığı, partili cumhurbaşkanlığı referandumundan bu yana sürüyor. Aralık ayında çıkarılan, farklı kesimlerce oldukça tartışılan, tepkiyle karşılanan hatta bir iç savaş katalizörü olarak görülen 696 sayılı KHK'dan bir tek AKP-MHP ortaklığı memnundu. Çünkü tüm bu gelişmeler yeni dönemde konuşulan "Milli Mutabakat Koalisyonu"nun temellerini daha da belirginleştirmenin bir hamlesiydi. Şimdi de "Milli Mutabakat Koalisyonu" Afrin saldırısı ile coğrafyanın genelinde hakim kılmak istediği siyasal iklimin yarattığı rüzgarı arkasına alarak "paydaşlarını" genişletmenin ya da ötelemenin planlarını yapıyor.

Suriye Savaşı'nda Rusya-İran ve dolaylı olarak Suriye ile oluşturulan ittifak, AKP'yi, ABD'nin karşısında konumlandırmış görünüyordu. Rojava'daki halkların kazanımlarını yok etme temelinde girilen bu ittifak ve ardından ABD'deki Halkbank (Sarrafi-Atilla) davasında tutturulan "anti-empyrialist" söylemler, "Milli Mutabakat Koalisyonu"na Vatan Partisi gibi ulusalcı ve BBP gibi İslam-Türk sentezcisi oluşumların da yeşil ışık yakmasını sağlayacaktı.

OHAL'in "olağanlaştırıldığı" bir siyasal iklimde, Başkanlık Sistemi'nin yürürlüğe gireceği seçimler öncesi yapılan anketlerde yeterli oy oranına ulaşamadığı söylenen AKP, yedeğindeki MHP ile birlikte kurduğu koalisyonu genişletme hamlelerini hızla gerçekleştiriyor. Bunu yaparken de saldırganlaşıyor. İçerisinde yarılma yaratmak istediği CHP'ye, tamamen bitirmek istediği HDP'ye ve karşısında dikilen her kesime adeta bir boksörün kum torbasını "sağlı sollu" yumruklaması misali saldırıyor.

"Milli Mutabakat Koalisyonu", söyleminde ve pratiğinde "yerlilik ve millilik" kavramlarını öne çıkararak toplumun her kesimine bu siyaset tarzını dayatmayı amaç edindi. OHAL kapsamında çıkarılan KHK'lar ile neredeyse fiilen işlevsiz durumdaki Meclis'in ana muhalefet partisi olan CHP'de de yeterince "yerli ve milli" olmayan kesim hedef alınıyor. Afrin saldırısı başlamadan kısa bir süre önce, CHP İstanbul İl Başkanlığı'na seçilen ve gerek HDP ile ilişkisi, gerekse Ermeni Soykırımına dair söyledikleriyle, sonuçta bir devlet partisi olan CHP'de "Kürtler" ve "Soykırım" gibi fay hatlarını harekete geçirme potansiyeli taşıdığı gözlenen Canan Kaftancıoğlu'na yönelik girilen saldırı da aslında bir hamle olarak görülebilir. Bu hamle ile CHP'nin "yerli ve milli" damarına can suyu verilmek istenmiştir. Nitekim verilen bu can suyu "devlet çınarı" CHP'de Afrin saldırısıyla karşılık bulmakta gecikmedi.

CHP'nin Afrin saldırısına verdiği koşulsuz desteği, "biz iktidarda olsak, gerekirse 10 bin şehit verir Afrin'e gireriz" benzeri açıklamaları, milliyetçilikte söz konusu koalisyonun geri kalmadığının açık birer göstergesi olmuştur. CHP'nin "biz de en az sizin kadar yerli ve milliyiz" söylem ve pratiklerinin ne kadar "işe yarayabileceğine" dair örnekler (Mansur Yavaş ve Ekmeleddin İhsanoğlu) siyasal başarısızlık olarak birçok kez tarihe geçti.

Muhalefetin diğer kesimlerinde yeni yüzlerin mevcut ortamda yükselme olasılığı Afrin saldırısıyla ertelenmiş oldu. Abdullah Gül'ün hükümetin iç ve dış stratejilerine yönelik eleştirileri, siyaset kulvarının "yeni ismi" İYİ Parti Genel Başkanı Meral Akşener'in, AKP'nin paramiliter çetesi SADAT kampları açıklamaları gibi iktidara yönelik eleştiri girişimleri Afrin saldırısı ile, -şimdilik- durduruldu. Bu bağlamda, 15 yıldır iktidarda bulunmak salt AKP'nin stratejik başarısıyla açıklanamaz. Devlet olanaklarını kullanarak gerçekleştirilen tüm bu hamleler başarının altındaki neden olarak görülebilir.

"Milli Mutabakat Koalisyonu"nun giriştiği savaş atmosferinin, önümüzdeki süreçte iktidardaki koalisyon için somut bir siyasal getirisi var. Bu da iktidar için savaş rüzgarını arkasına alarak 2019'dan önce yapılacağı her geçen gün daha çok dillendirilen bir erken seçim.

Ancak bu süreç, yaşanan ekonomik krizle beraber düşünüldüğünde, savaşın ekonomik maliyetleri vurgusunu yapmak, milliyetçi-muhafazakâr koalisyonun "kızıl elmasının" parlaklığıyla, savaş ve fetih hayalleriyle körelmiş gözlerinden kaçan bir nokta olabilir. Belki de OHAL'le sindirilmiş görünen muhalefete, iktidarın körleştiği bu noktadan, meclis önünde, ekonomik zorluklar nedeniyle bedenini ateşe veren ezilenlerin tarafından daha güçlü bakmak, ucu görünmeyecek sanılan bu karanlık tünelin sonundaki ışığın ferini gösterecektir.

İstismar

14 Temmuz 2016'da Bafra'da bir yerel mahkemenin itirazı üzerine Anayasa Mahkemesi "15 yaşını tamamlamamış her çocuğa karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranışın, cinsel istismar sayılmayacağına" ilişkin hükmü iptal etti.

Bunun üzerine başlayan tartışmaların ardından, Kasım ayında yeni hazırlanan yasa tasarısında 12 yaş öncesi ve sonrası birbirinden ayrılarak 12-15 yaş arasında gerçekleşen istismarlarda "rıza" aranabilmesinin önü açıldı.

Aynı dönemde "cinsel istismar" suçlarında mağdur ile failin evlenmesi durumunda cezanın ertelenmesini öngören önerge meclise sunuldu. Öneri hem mecliste, hem de kamuoyunda büyük tepkilere sebep oldu ve geri çekildi. Adalet Bakanı Bekir Bozdağ önergeyi savunurken yaptığı açıklamada; "...Mahkemeler rızanın varlığına bakmıyor. Bu uygulamadan kaynaklanan bir de ortaya çıkmış hem yaş küçüklüğüyle ailesi tarafından evlendirilip mağdur edilmiş kadınlarımız var, hem bunların doğurduğu çocuklar var. Onlar da ayrı mağdur. Öte yandan erkek de, aileler onu zorladığı için, o da hapiste. Esasında annelerin, babaların yaptığı büyük yanlışlığın cezasını hem kadın hem erkek çekiyor. Bu drama bizim sessiz kalmamız doğru değil." demişti. Tartışmalara rağmen 24 Kasım 2017'de yeni yasa mecliste kabul edildi.

Düzenlemelere karşı çıkan kadın örgütlerinin itirazı ve kamuoyunun

gösterdiği tepki, 12 yaşın altında gerçekleşen istismarlarda cezanın arttırıldığı, bazı yaşanan mağduriyetlerin ortadan kaldırılmasını hedeflediği gibi gerekçelerle dikkate alınmadı.

Madde "12 yaşından küçük çocuklarda ise ceza istismar durumunda 10 yıldan, sarkıntılık durumunda beş yıldan az olamayacak. Cinsel istismarın vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda, 16 yıldan aşağı olmamak üzere hapis cezasına hükmedilecek. Çocuğun 12 yaşını tamamlamamış olması halinde verilecek ceza 18 yıldan az olamayacak." şeklinde düzenlendi ama...

***

Geçtiğimiz Ocak ayında Diyanet İşleri Başkanlığı'nın resmi sitesinde yer alan Dini Kavramlar Sözlüğü'nde "çocukların evlenme yaşına" ilişkin yer alan ifadeler oldukça tartışma yarattı. "Buluğ" tanımını yaparken "Kızlar 9, erkekler 12 yaşında buluğ çağına girer"; "nikah" tanımını yaparken "Buluğ çağına giren kişiler evlenebilir" ifadeleri kullanılmıştı. Bu tanımların kamuoyunda tepki çekmesinin ardından Diyanet İşleri Yüksek Kurulu Başkanı Ekrem Keleş, "Bu ifadeler çarpıtılıyor. Diyanet çocuk yaşta evlilikleri engellemek için yıllardır çaba harcıyor, bu konuda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile bir sürü çalışmamız oldu." şeklinde bir savunma yaptı. Yaptı ama...

***

var, ama!

Özlem Arkun

ozlema@meydangazetesi.org

Aralık ayında, İstanbul Kanuni Sultan Süleyman Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde beş aylık süreçte, 38'i 15 yaşının altındaki 115 çocuğun hamile olarak geldiğini ortaya çıkaran sosyal hizmetler memuru görevinden alındı. Hamile çocukların kayıt altına alınmaması ve gerekli bildirimlerin yapılmamasından sorumlu olan iki memur hakkında soruşturmaya Valilik izin vermedi. Vali Vasip Şahin daha sonra yaptığı açıklamada "İzin verilmemesinin idari bir karar olduğunu, ama karara itiraz edilebileceğini, 15 yaş üstü gebeliklerde bildirimlerin zorunlu değil şikayete tabi olduğunu" söyledi.

Soruşturmaya izin verilmemesine itiraz edilmesinin ardındaki süreçte, hamile çocukların hiçbirinin tecavüz ya da enest iddiasında bulunmadığı, hiçbirinin şikayetçi olmadığı, hepsinin çocuğunun olduğu ve çoğunun şüphelilerle aynı yaşta ya da bir iki yaş küçük olduğu konuşuldu. Konuşuldu ama... Bunun ne demek olduğuna dair kimse açıklama yapma gereği duymadı.

***

Geçtiğimiz günlerde, 2015 yılında 10 yaşındayken gittiği okulda 35 yaşındaki okul hizmetlisinin istismarına uğrayan bir çocuğun yaşadıkları gündeme geldi. Çocuk yaşadıklarını ilk defa 11 Temmuz 2016'da, annesi onun hareketlerinden şüphelenince, annesiyle birlikte okula gittiği gün (Bafra'da AYM'nin istismara ilişkin hükmü iptal etmesinden birkaç gün önce) dillendirdi. Ardından hizmetli tutuklandı. Tutuklandı ama... 3. duruşmadan sonra dene-timli serbestlik aldı. İstismara şahit olanlar vardı ama... Çocuğu vardı, başını belaya sokamazdı; tanıklık etmedi. Pedagog ra-

porunda çocuğun yaşadıkları doğrulandı ama... Adli tıp, üzerinden bir süre geçtiği için istismarın tıbben kanıtlanamayacağını yazdı. Çocuğun tabletinde kanıt olabilecek -silinebilir- bir fotoğraf vardı ama... Kriminal fotoğrafı geri getiremedi. Davanın sonunda sanık, 5 duruşmada delil yetersizliğinden beraat aldı; çocuk yaşadıklarının ardından ilaç tedavisine başladı. Anne hala adalet peşinde ama...

***

2017'de büyük tartışmalara rağmen değiştirilen yasa "Çocuğun 12 yaşını tamamlamamış olması halinde verilecek ceza 18 yıldan az olamayacak." şeklinde düzenlenmişti ama... Bu yasa 10 yaşındaki çocuğa defalarca tecavüz eden bu adamı ve daha bir çoğunu kapsamıyor olsa gerek. Çünkü Adalet Bakanlığı'nın verilerine göre yılda ortalama 17 bin çocuk istismarı davası açılıyor, bu davaların yüzde 45'i mahkumiyetle sonuçlanmıyor. Bu rakamların sadece kayda geçenler olduğunu da unutmamak gerek...

Her üç evlilikten birinin çocuk yaşta zorla evlendirme olduğu bir coğrafyada, düzenlenen yasaların da, bu yasaların yapımcılarının da, uygulayıcılarının da, bu yaşananları sadece birer vaka ve birer istatistiğe indirgediğini, hatta Ensar Vakfı'nda olduğu gibi "bir kereden bir şey olmaz" suskunluğuna gömüldüklerini kör gözler bile gördü. Bu görünenler karşısında üç maymunu oynayanlar da bu yaşananlardan sorumludur. Bütün bu görünenlerin, söylenenlerin, yapılanların karşısında "ama"lara sığınmak, mağdurun değil failin tarafını tutmaktır. "Ama" en tehlikeli kelimedir, çünkü kendinden önce söylenen her söylemi öldürür.

Yalan Gerçeğin Yerini Aldı

Gürşat Özdamar

gozdamar@meydangazetesi.org

Okuduğumuz gazetede, izlediğimiz TV kanalında ya da takip ettiğimiz sosyal medyada karşımıza çıkan haberlere ne kadar güveniyoruz? Bu sorunun yanıtı dönemden döneme ya da coğrafyadan coğrafyaya değişse de -karşılaştığımız sayısız örnek yüzünden- medyanın yazdıkları, gösterdikleri ya da anlattıkları konusunda temkinli olmamız gerektiği bir gerçek.

Geçmişte toplumsal dinamiklerin etkisiyle yalan habere (kısmi de olsa) bir karşı koyuş mümkün olabiliyordu. Ama basın yayın kuruluşlarının birer şirket yayın organı haline gelmesi, RTÜK gibi yalnızca tek sese izin veren kurumların oluşturulması, görece daha özgür başlayan sosyal medyanın trol hesaplarca ele geçirilmesi haberlerin doğruluğuna olan güveni temelden sarstı. Bu yalan haberler o kadar sık ve farklı biçimlerde tekrarlandı ki, artık bu yalanlar gerçeğin yerini aldı.

Peki bu ne demek? Neden gerçeğin bilinmesi istenmiyor? Neden yalan olduğu aşikâr olan pek çok şey bir gerçekmiş gibi kabul görüyor?

Kişisel hırs ya da zevk için yapmanın çok ötesinde, bu yalan haberlerin belirli merkezler tarafından "idare edildiği"ni söylemek yanlış olmaz. Hatırlarsanız, Taksim Gezi isyanında, en çok okuyucuya ulaşan, dolayısıyla en fazla etkileme gücü olan 7 gazete, tek bir manşetle çıkmıştı: "Demokratik Taleplere Can Feda".

Bu ortaklık tesadüfi değildi. Saray, gazete sahipleri ve başyazarları ile sık sık toplanıyor, onlardan bunu özellikle talep ediyordu. Çünkü artık başka bir döneme geçilecekti ve kamuoyunun buna hazırlanması gerekiyordu.

Fethullah Gülen'e "dön gel artık" manşetlerinin atıldığı günlerden "devlet içinde devlet oluşturdular" söylemine geçilmesinde medyanın dilinin ve kullandığı haberlerin etkisi yadsınmaz. Benzer biçimde, "çözüm süreci"nden, Rojava'daki Kürtlerin "tehdit" olarak görüldüğü günlere geçerken de medya, algı oluşturmada en gözde araç olma konumunu sürdürdü, sürdürüyor.

Öyle ya, bugün "bizi de Efrin'e götür" diye seslenenler, daha bir kaç yıl önce akıl heyetlerine kapılarını açanlar değil mi? Ama şimdi konjonktür değişmiştir ve daha saldırgan bir dile gereksinim vardır. En büyük rol medyaya, medyadaki yalan haberlere düşmektedir.

Kim olduğu belli olmayan "görgü tanıkları", ne görev yaptığı bilinmeyen "konuklar", kaynağı belli olmayan "raporlar", hiç sorgulanmayan "yerel kaynaktan alınan bilgiler" şimdi haberciliğin vazgeçilmezleri oldu. Üstelik özellikle sosyal medyada görüntüler üzerinde yapılan tahrifatla -ya da bazen hiç oynamaya gerek kalmadan eski bir olaydan aynen- alınarak kullanılan görseller, bu yalan haber salgınını daha da yaygınlaştırıyor.

Toprak ve Özgürlük'ten*

Yunanistan'daki Libertatia İşgal Evine Faşist Saldırı

26A Atölye'de, her ay gerçekleştirdiğimiz Anarşizm Üzerine başlıklı aktarımlarımızın Ocak ayı katılımcısı Yunanistan'dan gelen Anarşist Politik Organizasyon (APO)'dan yoldaşlarımızdı. 20 Ocak'ta Kadıköy 26A Atölye'de Yunanistan'da örgütlü anarşist bir mücadelenin durumu üzerine bir aktarım gerçekleştirildi. 21 Ocak'ta Taksim 26A Atölye'de Meydan Gazetesi olarak, APO'nun yayını Toprak ve Özgürlük gazetesiyle beraber

anarşist yayın deneyimleri üzerine konuştuk. Bu deneyim paylaşımlarının gerçekleştirildiği sırada Selanik'te faşistlerin, yoldaşlarımızın işgal evlerinden birine saldırıda bulunduğu ve işgal evini yaktığı haberi geldi.

Anarşist mücadelede karşılaşılan zorlukların pratik bir örneği idi bu saldırı. Toprak ve Özgür-

lük Gazetesi'nden yoldaşlarımız yaptıkları aktarımda bunun altını çizdiler. Farklı coğrafyalarda anarşizmin toplumsallaşması, toplumsal devrim düşüncesinin örgütlenmesi için mücadele edenler olarak, bu zorlukların mücadelemizin parçası olduğunun farkındayız. Bu zorluklara karşı geliştirilecek dayanışmanın gerekliliğinin farkında olduğumuz gibi. Anarşist devrim mücadelesini her koşulda veren yoldaşlarımızı selamlıyoruz.

364 Gün

Makedonya tartışmasının yeniden doğuşunun en bağınaz, ırkçı, milliyetçi ve faşist söylemlerin Nazi «inovasyonu» ve askeri-dini destek ile birlikte ifadesi için bir fırsat sunması bekleniyordu. Öte yandan, «Beyaz Kule» toplantısının çekirdeğinin saldırgan eylemi, muhafazakâr Selanik kentinde bile Pazar tiyatrosunun toplam süresi olan 3 saatten fazla desteklenmedi. Bu, yalnızca tek bir siyasi grubun cesur girişimi tarafından önlenildi: anarşistler. Bir kez daha devletin, kapitalizmin, devlet destekli çetelerin ve Nazilerin gerçekten karşısında olanların kim oldu-

ğu belli oldu. Sol Kanat, ya sersemlik saldırıları sırasında Nazileri ilerleten polis güçlerini yönetiyordu, ya Beyaz Kule topluluğunun faşist kitleleriyle birlikte yaşama fikrine yönelen görkemli milliyetçi konuşmalar yapıyordu (LAE) ya da kıskırtmamak için ortadan kayboldu (KKE, ANTARSYA, NAR). 18 Ocak'taki anarşist eylem, faşist toplantıdan 24 saat önce 20 Ocak'taki motor gösterisi, bütün hafta boyunca Selanik sokaklarındaki antifaşist müdahaleler ve anarşist kolektiflerin devriyeleri, kentin anti-faşistler için güvenli kalmasını sağladı ve sokaktaki tek tip milliyetçi söylemi dağıtmayı başardı. Hiçbirimiz canavara teslim olmadık.

Beyaz Kule

Faşistler Pazar toplantısına katılımı istedikleri kadar kutlasınlar, gerçek şuydu; azdılar. Toplanan kitle az olduğu için değil; milliyetçilik ve faşizmin amacına ve Yunan devlet güçleri tarafından verilen ideolojik ve fiili desteğe rağmen, hala az sayıda oldukları için. Milliyetçiliğin olası «başarısı» bu basit sorunun arkasında gizlidir. "Devletin, her hükümetin, patronların ve güçlülerin sizinle alay edip sizi yüz üstü bıraktıkları ve fakir hale getirdiği bir durumda, birkaç saatliğine yalandan ve güçsüz bile olsa, hapsedilme-dövülme-şantaj-korku bedelini ödemek zorunda kalmadan, güçlülere karşı ayaktan;"

sizden daha yoksul ve kötü durumda olan ve sınırların diğer tarafında yaşayanlara nefretle şantaj ve baskı yapabileceğinizi hissetmek ister misiniz?" Yunan toplumu yıllardır din tarafından nefretle beslendi. Yüzlerce yıldır devlet tarafından, güçlülere, «ulus planlarını» ve milliyetçi çeteleri destekleyen ana akım medya tarafından, insanın onurunu hiçe sayan ataerki ve yaratılışından beri korkak birliklerinizi, faşistleri destekleyen polis tarafından itaat etmeye zorlandı. Siz yine de azdınız. Selanik, devlet destekli hareketinizi çok iyi biliyor; ölümler bile yavan toplantınızın yanında parlak kalırdı. Nazilerin yanında durmaya koşanlara gelince, basitçe faşist

öncüye yardımcı oldular; tabii ki devletin, hükümetin ve polisin genel gözetimi ve desteği altında toplantıyı, canli eylemleri için bir üs olarak kullandılar. General Fragos, sahnesinden seyirciyi kariyerini inşa etmeye yarayan aptallar olarak kullandı; yerel piskopos Anthimos midisini daha da fazla doldurmak için oradaydı ve Naziler bu kitlede, yapacakları krematoryumların önünde hiçbir fikirleri olmadan itaat ederek rollerini oynayacak olan 3. Reich Alman vatandaşlarını gördüler. Golden Dawn Nazi canilerinin Beyaz Kule'nin önünde yürüdüğü ve «vatansızlar» tarafından alkışlandığı noktaya bu şekilde ulaşmış bulunuyoruz.

Öte yandan, daha önce de belirttiğimiz gibi, SYRIZA / ANEL hükümeti hareketleri şiddetli biçimde bastırmak, öncekiler gibi -hatta daha da kötüleşen- bir strateji izleyerek mümkün olan en uzun süre iktidarda kalmak için faşist kanadı kullanacak ve küçük siyasi amaçları için onu daha güçlü hale getirecek. Ve bu strateji, «Makedon» meselesinin kirli sularından geçiyor.

Kamara'daki Faşist Saldırı ve Gösteri

«Bu toplantıda ne istediğini bilen tek taraf faşizmdir. Gençleri nefret çizgisinde örgütlemeyi, onların bağınaz ve ırkçı saçmalıklara saplanmalarını ve fakirlere, zayıf olanlara, mültecilere, göçmenlere, dövüşenlere, anti-faşistlere ve anarşistlere saldırmalarını istemektedir.»

21 Ocak Pazar günü Kamara'daki anti milliyetçi toplantıda bulunma kararı, hafta boyunca şehirdeki varlığımızın sebebiydi. Son yıllarda anarşist hareketin gerçekleştirdiği önemli buluşmalardan biriydi. Kamara'da anarşistlerin korkusuz tavrı, faşist canavara ve devletin terörüne karşı durduğu, bayraklarını indirmediği ve sokakları terk etmediği, halkın algıladığı bir gerçektir.

Bu eylemde yanımızda, faşizme karşı verilen mücadelede en ağır bedeli ödeyen Libertatia işgal evinden yoldaşlarımız vardı. Bu mücadele hiç sona ermedi ve yolu kan, katledilen masumlar, savaşlar, şiddet, toplama ve imha kampları, parçalanmış toplumlar ve sonsuz maddi zararlar ile döşendi. Bir zamanlar Libertatia işgal evinin bulunduğu bina da bu listeye eklendi.

Libertatia sorumsuzluk, eylemsizlik veya ilgisizlik nedeniyle yanmadı. Aksine yoldaşlarımız faşizme karşı mücadelede büyük bir sorumluluk gösterdiler: şehri terk etmemek! «Faşizmin önce benim için, daha sonra herkes için geldiği» gerçeğiyle politik pratiği ürettiler. Böylesi kararları alanlar kaybetmezler, bir binanın yakılmasıyla yenilmezler. Bu basit gerçeği kavrayamayanlar sessiz kalsalar iyi ederler, çünkü bugün ne olursa olsun en güçlü ve en inandırıcı cevabı vermek zorundayız.

Libertatia iki saldırının hedefi oldu. Bunlardan işgal evini ateşe vermeye teşebbüs eden birincisi, «Ideapolis» çevresinin düzenlediği toplanma ve onlara eşlik eden birkaç faşist grup

(Ieros Lohos, AME, C18 vb.); ikincisi faşist PAOK taraftarlarının bir kısmıyla benzer kompozisyona sahip bir kalabalık tarafından düzenlendi. Kamara'ya doğru yola çıkmaya çalışanlar aynı 70 kişiydi.

Devlet - Devlet Tarafından Yönlendirilen Gruplar: Nihai Özdeşleşme

Biri Özgür Sosyal Mekan Scholeio'ya ve ikisi Libertatia'ya olmak üzere -polis gözetiminde- üç saldırı gerçekleşti. Libertatia'nın tamamen yakıldığı saldırıda, saldırganların hiçbiri tespit edilemedi. Birileri toy bir şekilde bunların tamamen devlet ve devlet tarafından yönlendirilen grupların koordineli bir planı olmadığına inanırsa, gerçeklik bu inancı çürütür.

Sonraki gün Libertatia'yla dayanışma için gerçekleştirilen eylemdeyse Yunan Polisi, Makedon Birliği'ni koruma bahanesiyle hazır kıta bekliyordu. Çevik kuvvet; eylemin, şehrin doğu tarafındaki ana yollara ilerlemesini engellemek için bu bahaneyi kullandı. Polis araçları ve çevik kuvvet birlikleriyle eyleme şiddetli bir şekilde saldırdılar, beş kişiyi gözaltına aldılar. Aynı gece polis, bölge savcısının sıkı iş birliğiyle iddianameyi hazırladı; ironik bir şekilde «kundaklama» suçlaması, işgal evinin yakılmasına karşı yapılan eylemde gözaltına alınanlara yöneltildi. Gözaltındaki yoldaşlarıyla dayanışmak için sonraki gün Selanik Mahkemesi önünde toplanan insanların binaya girmesine dahi izin verilmedi. Bu beş kişi Pazartesi gününden (22.01) tutuklandıkları Cuma gününe (26.01) kadar gözaltında tutuldu. Olayın gidişatı oldukça manidardı.

Devletin planı toplumsal hareketlere saldırmak, mücadele eden anarşistleri tamamen yalıtılmış bir duruma sokmak ve sokak eylemlerini engellemek amacıyla halka terör saçmaktır. Çünkü faşistlerin yükselişi sonlanabilir, ama toplumsal devrim için mücadelemiz asla durdurulamaz. Bu mücadelede, müttefiklerimiz Pazartesi günü yanımızda duran 2500 kişi ve dayanışma çağrımıza sonraki günlerde yanıt veren herkesle, Libertatia'yla gerçek dayanışmamızı en iyi şekilde ortaya koyabiliriz. Hep birlikte milliyetçi galeyana, faşist tehdide ve devlet terörizmine karşı bir barikat inşa edebiliriz.

Faşizme Geçit Yok!

Devlet Otoriteryanizmi ve Şiddetine Karşı Koyulacak!

Toplumsal Anarşizm için Kolektif "Kara&Kızıl" - Anarşist Politik Organizasyon Üyesi - Kolektifler Federasyonu (Yunanistan)

*Gazetemizin bu sayısından itibaren, bu bölümde Yunanistan'da yayınlanan anarşist gazete Toprak ve Özgürlük'ten yazılara ve haberlere yer vereceğiz. Aynı şekilde Meydan Gazetesi'ndeki bazı yazı ve haberlere, Toprak ve Özgürlük gazetesinde yer verilecek. Anarşist yayınların dayanışmasının somutlaştığı bu çabanın çerçevesini yakın bir zamanda daha da genişleteceğiz.

Bulgaristan'da Açlık Eylemindeki Tutsaklar Kazandı

Bulgaristan, Sofya'da 30'un üzerinde tutsak, hapishane marketinin kapatılmasına karşı açlık eylemine başladı. Bulgar Tutsaklar Derneği'nin yaptığı açıklamada temel insan haklarının sağlanması talebiyle sembolik eylemler gerçekleştirilen tutsakların eylemlerine karşı hapishane yöneticisi Peter Kreteev'in emriyle ha-

pişane marketinin kapatıldığı, tutsakların yemek ve diğer ihtiyaçlarına ulaşamadığı belirtildi. Sonrasında açlık eylemine başlayan tutsaklar için dünyanın farklı yerlerinde dayanışma eylemleri yapıldı. Hapishane yönetiminin geri adım atmasıyla market tekrar açıldı, tutsaklar eyleme son verdi.

İrlanda'da Anarşistlerden Libertatia'yla Dayanışma

Dublin WSM'den anarşistler Yunanistan'daki Libertatia işgal evine yönelik faşist saldırıya karşı dayanışma mesajı yayınladı. "Özgürlüğü ateşe vere-

mezsiniz, Libertatia'yla dayanışma" başlığıyla yayınlanan mesajda neo-nazileri dünyanın her yerinden temizleyene kadar mücadele vurgusu yapıldı.

İspanya'da 5 Anarşiste Hapis Cezasına Karşı Eylem

Madrid ve Barcelona'da yapılan operasyonda 5 anarşist gözaltına alındı. 2015 yılında başlatılan bir terör soruşturması kapsamında daha önce gözaltına alınan 15 kişinin arasında olan anarşistler, karara itiraz edilmesi nedeniyle tekrar gözaltına alındı. Ger-

çekleşecek duruşmaya kadar ceza, denetimli serbestliğe çevrildi. Tutsak edilmek istenen yoldaşlarıyla dayanışmak için sokağa çıkan anarşistler "Devlet terörizmine karşı mücadeleye devam, anarşist tutsaklara özgürlük!" pankartı açtı.

Mahnovist Hareket

İçerisindeki Priazov'ye Rumları

Furkan Çelik

fcelik@meydangazetesi.org

Mahnovist hareketin Bolşevik Ordusu'na karşı isyan bayrağını çekmesiyle beraber birçok farklı yerel topluluk da sosyal ve siyasal olarak kendisini Mahnovist hareket içerisinde konumlandırma gereksinimi hissetmiştir. Bu süreçte Mahnovistler, bir yandan iki orduya karşı aynı anda direniş gösterirken diğer yandan kendi komünlerini oluşturmuş ve kendi kararları doğrultusunda bir işleyiş oluşturmuşlardır. Mahnovistlere katılan halklardan Priazov'ye Rumları'nın yarattığı deneyim de biz anarşistler açısından önemlidir.

Mahnovist hareket içerisinde yer alan Bulgarlar ve Yahudiler kendi birliklerini kuracak sayıya ulaşmışlardır. Fakat sayısal anlamda en fazla katılım Ukrayna'nın kuzeyinde Kırım'ın üst tarafında Azak denizi kıyılarındaki Priazov'ye bölgesinde yaşayan Rumlar tarafından yapılmıştır.

Dönemsel olarak siyasal ve ekonomik etmenler Rumların Mahnovist harekete katılmasını sağlamış olsa da, bu katılımı tarihsel olayların etkisini yok sayamayız.

Kırım Rumları 1870-80 yılları arasında Azak denizi kıyılarına sürgün edilmişlerdir. Bu sürgün Rus krallığının baskısı sonucu gerçekleşmiştir. Şu an Ukrayna'da büyük bir Yunan şehri olan Mariupol 1880 yılında Rumların yerleşmesiyle genişlemiş ve bu kent merkez alınarak çevresinde Ukrayna Rumları yaşamaya başlamıştır. Bölgenin adı Rumlar tarafından Priazov'ye olarak dillendirilmiştir. Bu sürgün, Rumların Rus krallığına karşı nefret beslemesine

neden olmuştu ve komşu bölgeler dışında farklı bölgelerle ilişkiye geçmeyerek senelerce kendi hallerinde yaşamlarını sürdürmüşlerdir.

Mahnovist Hareketle Priazov'ye Rumlarının İlk Tanışması

Denikin'in ordusu Rusya'da yenilince, Ukrayna'da güçlenmek için halkı kendi saflarına çekmeye çalışıyor, ordusu ve askerleri için köyleri yağmalyordu. Bolşevikler ise Rusya'da devrime ihanet etmiş, iktidarı ele geçirmişlerdi. Ukrayna'yı da kendilerine bağlayıp ağır yaptırım ve şartlarla yönetmek istiyorlardı. Ukrayna köylülere için bu iki durumda bir seçenek olamazdı. Tam bu sırada Mahnovist hareket ortaya çıkmıştı ve iki cephede de isyan bayrağını çekmişti.

Mahno, Mahnovist hareketin propagandasını yapmak ve isyana katılımı arttırmak için Gulya-Polye bölgesinde köy köy dolaşıyordu. Mahno, makinist olarak çalışan yakın arkadaşı anarşist Alexei Marchenko ve bir birlik ile Gulya-Polye'den Azak denizi kıyılarına kadar inmişti. Burada Mariupol şehrine giden Mahnovistler, ayaklanma çağrısı yaparak halkı Mahnovist harekete katılmaya davet etmişti. Köyün bazı gençleri, atlarına atlayarak daha o anda gönüllü birliklere katılmıştı.

Mariupol ve civar köylerinden 1500 civarı Rum köylü, 1918'in başlarında Mahnovistlere katılmıştı. Köylerde kalan Rumlar ise Kızıl Ordu ve Beyaz Ordu ile savaş sırasında kapılarını Mahnovistlere açmış; birliklerin yemek, dinlenme ihtiyaçlarını karşılamışlardı.

Beyaz Ordu'ya Karşı

Denikin'in Beyaz Ordusu, gittiği Rum köylerinin Mahnovist harekete katıldığını öğrenince halkın mallarını yağmalamanın ötesine geçip kadın ve çocuklar dahil herkese zulmetmeye başlamıştı. Rumlar için Mahnovist olmak, ağır bedeller ödemeyi gerektiriyordu. Fakat köylülerden beyazların tarafına geçiş olmamıştı. Denikin'in ordusu Mariupol civarındaki köyleri yağmalamaya başlayınca, haber hemen Mahnovistlere ulaşmıştı. Mahno'nun da içinde bulunduğu birlikler köylerin yardımına koşmuş, Beyaz Ordu'yu köylerden püskürtmüşlerdi. Bu ilk yardım, Rumların tam anlamıyla Mahnovist hareket içerisine girmelerini sağlamıştı.

Mahnovistlerin kendilerini birincil olarak ulusal değil toplumsal özgürlük için savaşanlar olarak görmeleri de, Rumların Mahnovistlere katılımında çok önemli rol oynamıştı.

Kızıl Ordu'ya Karşı

Mariupol şehri, Ukrayna'nın Rum bölgesinin merkezi konumundaydı. Burada Beyaz Ordu'nun bozguna uğradığını gören Kızıl Ordu, yerel yönetime Bolşevik parti üyesi birini getirerek Kızıl Ordu tugaylarıyla hâkimiyet sağlamaya çalışmıştı. Bolşevik parti Ukrayna'yı da Sovyetlere katıp köylülere tahıl kotaları koyarak şehirlere Ukrayna'dan yiyecek götürme planları peşindeydi. Bu sebeple Lenin, Ukrayna'nın işgal edilmesini bir gereklilik olarak görüyordu. Priazov'ye Rumlarının Beyazlara olduğu gibi Kızıl Ordu askerlerine karşı da direniş başlatmaları üzerine, farklı cephelerde savaşan ve içlerinde Rumların da bulunduğu 3000 atlı

Mahnovist, Mariupol'a gelerek Kızıl Ordu'yla savaşmıştı. Mahnovistleri cephede yenemeyen Kızıl Ordu burada da bozguna uğramış ve geri çekilmişti. Sonrasında Bolşevikler ÇEKA'larını (Sovyet Gizli Polis Servisi) eski yer altı tünellerinden tekrar saldırıya göndermiş, fakat bu şehir çatışmasından da Mahnovistler zaferle ayrılmıştı. Bolşevik parti üyelerinin ve Kızıl Ordu'nun Mariupol şehriden defedilmesiyle, Rumlar özyönetim kurarak savaş sonuna kadar bu şehri kendileri savunmuşlardır.

Priazov'ye Rumları'nın Mahnovistlere katılmaları anarşist hareketin cephede de güçlenmesini sağlamıştır. 1919 Nisan ayında Rum birliklerini gören bir anarşist günlüğüne şöyle not almıştı: "Rum birlikleri Mahnovist hareket içerisinde en kalabalık ve en iyi birliklerden biri. Beyaz Ordu'dan kesinlikle nefret ediyorlar. Özdisiplinleri yüksek ve iyi savaşçılar oldukları için Mahno onlara çok güveniyor, en kritik alanlara Rum birlikleri gidiyordu."

Öyle ki, Priazov'ye Rumları'nın Mahnovist hareket içerisinde yer almaları nedeniyle, seneler sonra bile Bolşevikler Ukrayna'daki Rum köylerine saldırmıştır. 1932-1933 yılında Bolşeviklerin Ukrayna'da gerçekleştirdiği Holodomor'un (kıtlık soykırımı) Mahnovşçina'ya duyulan hincin ardından kasıtlı olarak yapıldığını söylemek pek yanlış bir düşünce olmaz. Ayrıca 1937-1938 yılında SSCB'nin, Bolşevik karşıtlarıyla mücadeleye planları kapsamında, köylülerin karşı devrimci olduğunu öne sürüp Rum köylerine saldırarak infazlar gerçekleştirmesi de Mahnovşçina'ya duyulan hincin etkisiyledir.

Anarşist Yayınlar Dizisi (17)

Devlete karşı özgürlüğün, yani anarşizmin propagandasının yapılmadığı bir coğrafya dünya üzerinde hemen hemen yok gibidir. Fikirlerimizi yayma noktasında önemli araçlardan yayıncılık

faaliyetleri, farklı coğrafyalarda anarşizmin kendine özgü deneyimler ve mücadele yöntemleri geliştirmesine olanak sağlamaktadır. Britanya adasının anarşist yayın bolluğundan dolayı çalış-

mamızı birkaç bölüme ayırarak tamamlayacağız. 17. yazısını yazdığımız bu bölüme giriş yaparken 17. yüzyılın İngiltere'sine kısa bir bakış atarak bölümümüze başlıyoruz...

Britanya'da Anarşist Yayınlar - 1

Zeynel Çuhadar

zeynelcuhadar@meydangazetesi.org

Toprak Köylüye!

19. yüzyılda, Rus köylüsünün işçi yoldaşlarıyla beraber "Fabrika İşçiyi" diye devam ettirdiği bu sloganın içinde şekillenen adalet arayışı, iki yüzyıl önce Britanya adasını alt üst etmeye başlamıştı. Gerard Winstanley ismindeki şair bir kumaşçı çirağ-ı etrafında birleşen köylüler, sabah akşam ekip biçtikleri toprağın artık kendilerine ait olmasını istiyordu. Levellerlar, Ludditler, Dokumacılar gibi hareketlerin otoriteyi hedef almasıyla sadece Britanya'da değil, işçi mücadelesi tarihinde de sıklıkla anarşizmle ilişkilendirilen bu akım, anarşizm tarihçileri tarafından da yoğunluklu olarak hareketin başlangıcına referans oluşturdur.

Britanya'da modern anlamıyla anarşizm, bir hareket olarak 1880'li yıllarda başlamıştır. Köylü isyanlarından anarşist mücadeleye gelene kadarki süreçte ise en çok göze çarpan olaylardan biri William Godwin ve anarşist fikirlere zemin oluşturan kitabı "Politik Adalet Üzerine"nin yayınlanması oldu. 1793'te yayınlanan kitapta Godwin, kendine anarşist demese de, devlet fikrinin eleştirisiyle kendinden sonraki kuşakların üzerinde duracağı sağlam bir düşünsel zemin oluşturmuştur.

Daha sonra sosyalizmin kurucularından Robert Owen'ın, işçileri kapitalizme karşı örgütlenme çabalarıyla beraber, özellikle Londra ve Whitechapel'da yoğunlaşan işçi kulüpleri aracılığıyla bir işçi kültürü oluşmaya başladı. Soho'daki Rose Street Club, Windmill Caddesi'ndeki Autonomie Club, Bernes Caddesi'ndeki International Club anarşistlerin kullandığı mekanlardı. Anarşizmin örgütlendiği pek çok başka yerde olduğu gibi Britanya adası ve özelde İngiltere'de de göçmen hareketi ve anarşizm yakın bir

ilişki içindeydi. Örneğin 1878'de ülkeye gelerek bölgede yayın yapan ilk anarşist dergiyi çıkarmış Johann Most bir göçmendi ve göçmen işçilere yönelik örgütlenme çalışmaları yaptı. Most'un editörlüğünü yaptığı Die Freiheit'a dair ayrıntılı bilgiyi yazı dizimiz kapsamında yayınlanan ilk yazıda bulabilirsiniz. (bkz. Anarşist Yayınlar Dizisi (1): Kuzey Amerika) Sendikal hareketin birçok karşılığının yanında, Britanya'da anarşistlerin gündemine aldığı en önemli meselelerden biri de, tabii ki savaş karşıtlığı ve anti-militarist mücadele oldu.

The Anarchist

1885-1888 yılları arasında aylık periyotlarda çıkan The Anarchist, Britanya'daki İngilizce yayın yapan ilk anarşist yayın olma özelliği taşıyor. Henry Albert Seymour editörlüğünde yayın yapmış gazete, Londra'da basıldı. Pierre Joseph Proudhon'un Halk Bankası fikrinden ve Benjamin Tucker'ın anarşizm üzerine görüşlerinden etkilenerek yazılar yazan Seymour, gazete sayfalarında Pyotr Kropotkin gibi anarşist komünistlerin yazılarına da yer verdi.

Gazetenin editörü, Francis Bacon Topluluğu'nun bir üyesi olan Henry David Seymour, kendisini seküler olarak adlandırıyordu. Yaşlılık döneminde bu topluluğun yayın organı olan Baconiana'da editörlük yaptı. Malthus'çu evrim kuramı üzerine bir inceleme ve Bakunin biyografisi gibi kitap çalışmaları da bulunan Seymour, 1938 yılında yaşamını yitirdi.

Arbeter Fraynd

Britanya ve Paris'te çalışmalar yürüten "Yidişçe Konuşan Anarşistler Grubu"nun yayın organı olarak 1885'te yayınlanmaya başladı. Londra merkezli yayın faaliyetlerini sürdüren gazete devrimci şair Mor-

ris Winchevsky'nin editörlüğünde yayına başladı. Daha sonra Rudolf Rocker ve Saul Yanofsky'nin editörlüğünde yoluna devam eden Arbeter Fraynd, savaşın patlak vermesiyle yasaklandı. Savaş sonrasında Arbeter Fraynd ve Yidişçe Konuşan Anarşistler Grubu, Britanya'da tekrar çalışma yapmadı. Rocker ise 1918'de Hollanda'ya sürgün edildi.

The Torch: A Revolutionary Journal of Anarchist Communist

"Meşale: Anarşist Komünizmin Devrimci Dergisi" başlığıyla çıkan The Torch, Londra edebiyat çevresinden Olivia Rosetti, Helen Rosetti ve Arthur Rosetti kardeşler tarafından çıkarılıyordu. Anarşist komünist bir çizgide yayın yapan gazetede, Louis Michel, Sebastian Faure, Errico Malatesta'nın yanında Emile Zola, Octave Mirbeau gibi edebiyatçıların da yazıları yayınlandı. Derginin görsel tasarımlarını Pissarro üstlendi.

Freedom

1886 yılında yayın hayatına başlayan Freedom Gazetesi, Kropotkin'in temellerini attığı Freedom Grubu'nun ilk yayın organıydı. Dönem dönem geçici olarak Freedom Bulletin gibi isimlerle de yayınlanan gazete yayın hayatı boyunca anarşist-komünist çizgide yayın yaptı.

Gazetenin ilk editörü, Kropotkin'in yoldaşı Charlotte Wilson'dı. 9 yıl boyunca editörlüğe devam etti ve yerini uzun bir süreliğine Alfred Marsh devraldı. Gazetenin her sayısında ikinci sayfada yayın amacını açıklayan şu paragraf bulunuyordu:

"Biz anarşistler, karşılıklı yardımlaşma ilkesine dayalı, gönüllü işbirliği ile bir araya gelmiş bir toplum inşa etmek için çalışırız. Bütün hükümetleri ve ekonomik baskının her çeşidini

reddediyoruz. Bu gazete, anarşizmi geniş bir şekilde açıklamak ve insan özgürlüğünün ancak anarşist bir toplumda gelişebileceğini ortaya koymak amacıyla yayın yapmaktadır."

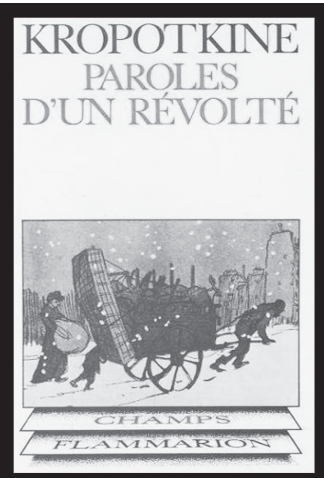
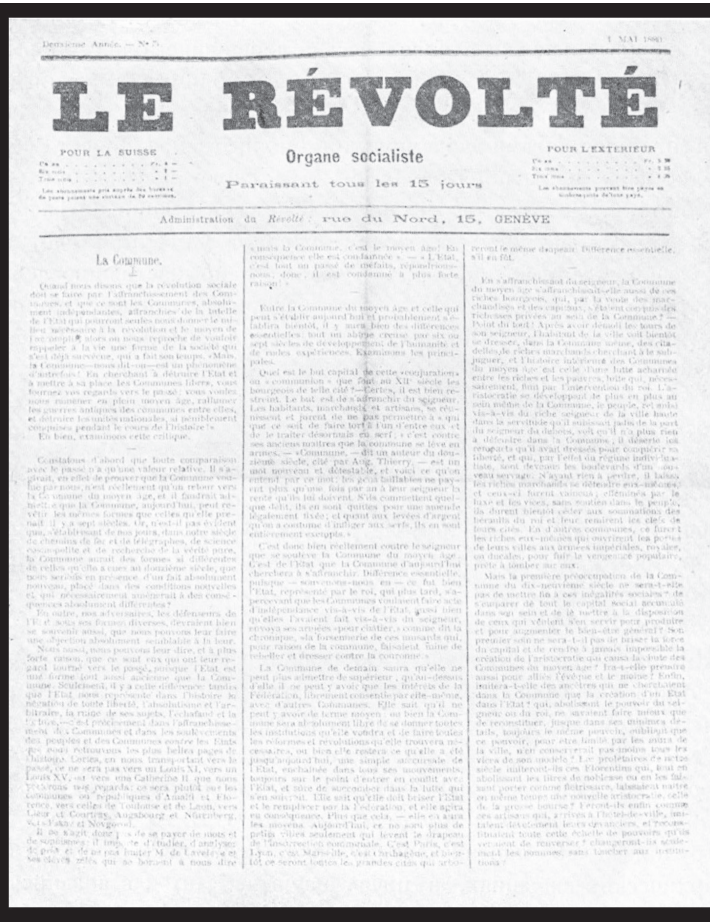
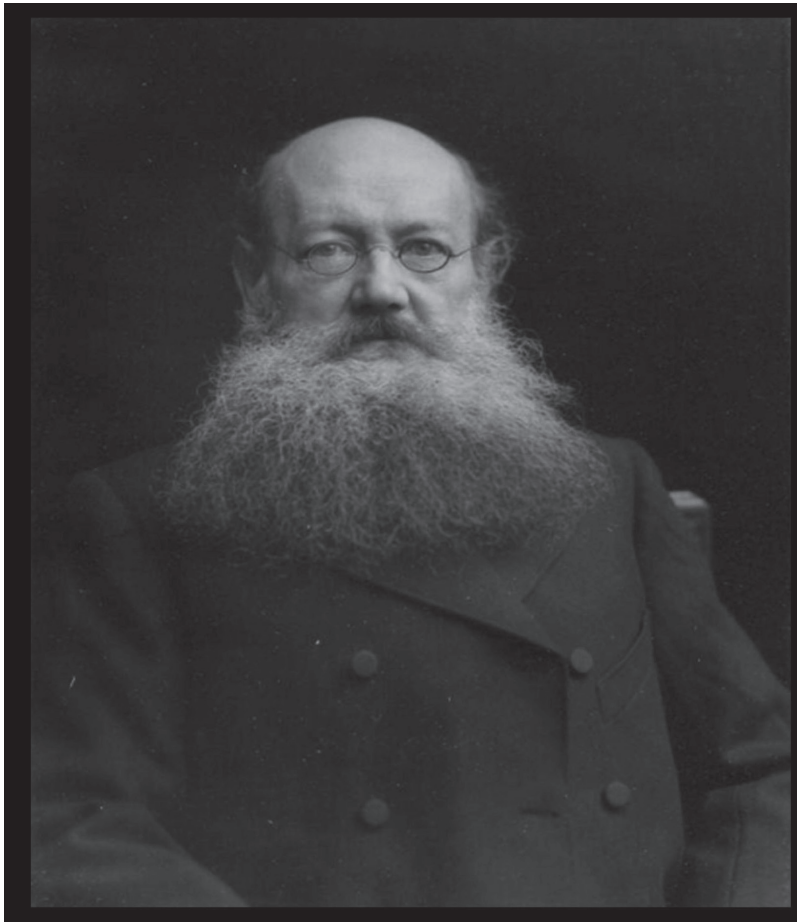
Sonrasında 1936 yılına kadar 1910 ile 28 yılları arasında Thomas Keell, 1930-34 yılları arasında John Turner, 1930-36 arasında ise John Humphrey tarafından editörlüğü üstlenildi.

Politik ve yaşamsal bir örgütlenme, yayınevi ve gazeteleriyle yıllarca bütünlüklü bir mücadelenin temellerini atmış olan Freedom Grubu, tarih boyunca Britanya'da anarşist mücadelenin kalbinin attığı yer olmuştur.

Sayfalarında Vernon Richards, Marie Louise Berneri, Errico Malatesta, Rudolf Rocker gibi anarşizm tarihinin ilham kaynağı kişilikleri barındırmış olan Freedom baskılara, tutuklamalara, faşist saldırılara karşı yayın hayatına devam ediyor.

Spain and the World

1920'li yıllarda İtalyan anarşizm geleneği, göçmenler aracılığıyla Britanya adasında da kök salmaya başlamıştı. Freedom grubu içerisinde yer alan, babası Errico Malatesta'nın yoldaşı, genç mühendis Vernon Richards ve Camillo Berneri'nin kızı Marie Louise Berneri derginin kuruculuğunu yaptılar. Spain and the World, adından da anlaşılacağı üzere İberya Devrimi'nin dünya çapında propagandasını yapabilmek üzere kuruldu. Devrimden haberler, CNT-FAI bildirimleri, Federica Montseny, Durruti gibi anarşist yoldaşlarının mektuplarına sayfalarında yer veren Spain and the World, yayın yaptığı dönemde öncülü olan Freedom gazetesinin yerini tuttu. Tom Keel ve Lilian Wolfe gibi isimlerin de dahil olmasıyla Freedom ekibi tamamlanmış oldu.

BİR İSYANCININ SÖZLERİ

Yaşamı boyunca pek çok kez yazdıkları, eyledikleri gerekçe gösterilerek tutsak edilen Pyotr Kropotkin'in geçtiğimiz günlerde yayınlanan kitabı "Bir İsyancının Sözleri" üzerine, kitabın çevirmeni İhya Kahraman ile bir röportaj gerçekleştirdik. Kropotkin'in iki yıllık tutsaklık sürecinde, daha öncesinde Le Révolté gazetesinde yayınladığı yazıların derlenerek kitaplaştırıldığı eser ilk olarak 1885 yılında Fransızca olarak yayımlandı. Yoldaşı Elisee Reclus yazdığı önsözde "Eğer adalet arıyorsanız, büyük haksızlıklara maruz kalmaya hazır olun!" diyor. Tıpkı yaşadığımız topraklarda da yüzyıllardan beri olduğu gibi...

Meydan Gazetesi: Çevirdiğiniz kitap Ayrıntı Yayınları kataloğundaki ilk klasik anarşist metin, Çevirinin oluşumundaki rolünüz ne oldu, bizlere biraz bu süreçten bahsedebilir misin?

İhya Kahraman: Bundan birkaç yıl önce bir arkadaşta "Paroles d'un Révolté"nin ("Bir İsyancının Sözleri"nin) yüz küsur yıllık özgün baskısını (1885) buldum. Kitap sararmış ve "tarihi kokan" sayfalarıyla doğrusu pek ilgimi çekti... Hemen okumaya koyuldum; okudukça kimi düşüncelerimin yüz küsur sene önce dile getirildiklerini gördüm ve de derhâl çevirmeye, bu düşünceleri Türkiyeliler okurlara kazandırmaya karar verdim.

Çeviri işini bitirir bitirmez Kaos Yayınlarına gönderdim, ama metni rızam hilâfına büyük ölçüde değiştirmek istedikleri için bu kez Ayrıntı Yayınlarına gönderdim; yayımlamayı kabul ettiler ve daha sonra birlikte bazı ufak tefek tashihler yaptık kusuz.

Kropotkin kitapları genelde, kendisinin kitaplarına verdiği büyük özveriye ve çalışma disiplinini göz önünde bulundurursak hepsi adeta bilimsel bir çalışma gibi kurgulanmış eserler. Gazete yazılarından derlediği "Ekmeğin Fethi", "Tarlalar Fabrikaları ve Atölyeler" gibi kitaplarının yanında birbirleriyle aralarında

bağlantılar kurulabilen, teorisini ifade ettiği bir işleve sahip yapıtları da bulunmakta. Peki "Bir İsyancının Sözleri" Kropotkin külliyyatında nerede duruyor?

Bu soruyu yanıtlayabilecek konumda değilim, zira bugüne kadar Kropotkin'in kitaplarından sadece ikisini okumuş bir cahilim: "Evrimin Bir Faktörü: Karşılıklı Yardımlaşma" (Kaos yayınları) ve "Bir İsyancının Sözleri". (Ünlü kitabı "La Conquête du Pain: l'Économie au Service de Tous" hâlâ okunmayı bekliyor).

Bu konudaki cehaletim, anarşizme "Tuuu, kaka!" diyen ideolojik-siyasal bir akımdan geliyor olmamın sonucu. Ama yine de daha 1970'lerin sonundan itibaren şu ünlü "Stalin sorunu"ndan (aslında "Rusya sorunu"ndan) hareketle sosyalizmin ve sosyalist kuramın temelleri konusunda kendimi sorgulamaya başlamıştım. Daha sonraları, özellikle 2000'li yıllarda (geçirdiğim bir ameliyat nedeniyle "iş yaşamı"nın dışında kaldıktan sonra) sosyalizmin geçmişiyse, bu arada –"öcü" korkularımı aşarak– anarşizmle tanıştım. Uzun lâfin kısası, bu konuda lâf edebilmem için "daha bir fırın ekmeğe yemem gerek".

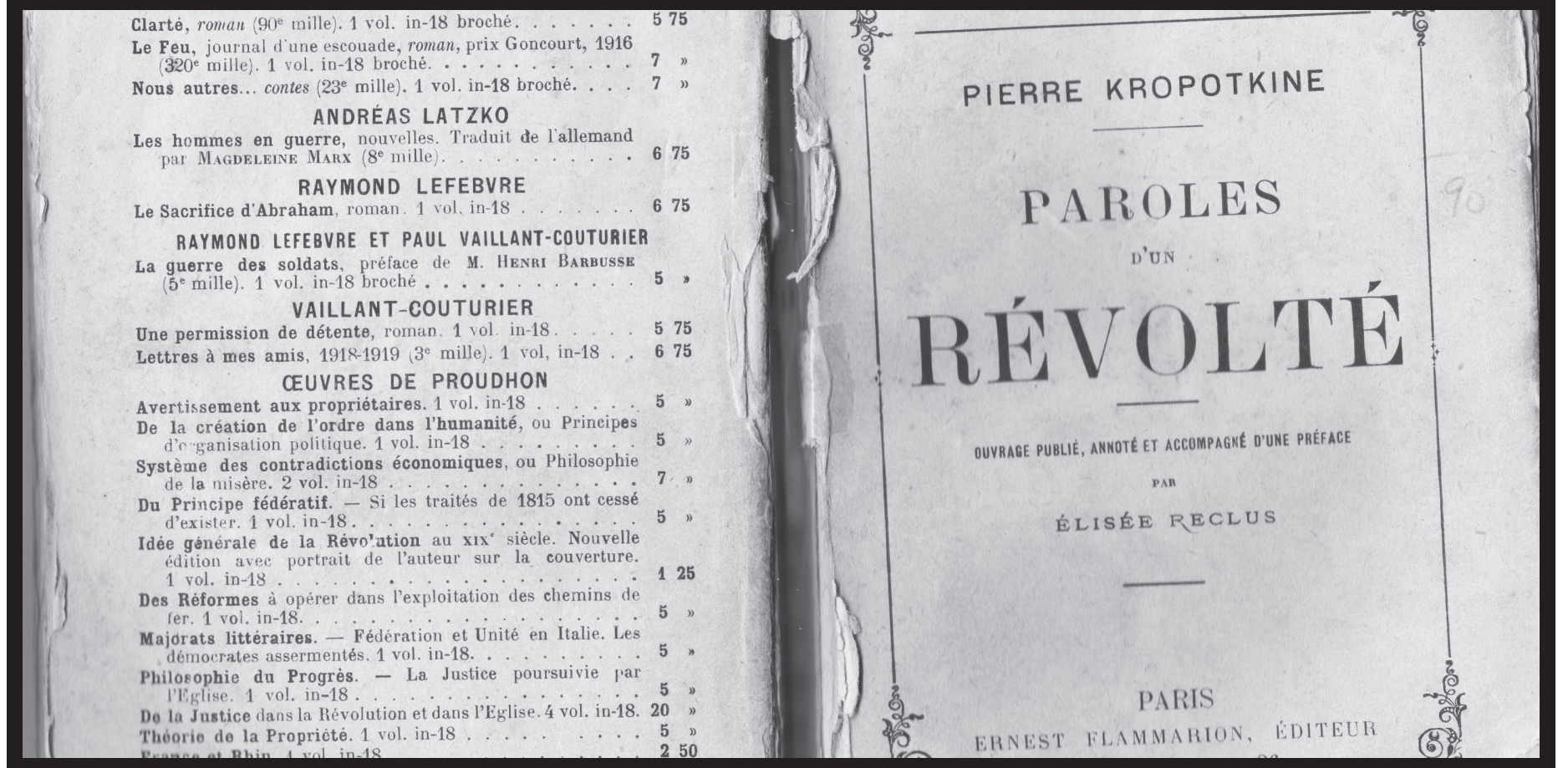
Kropotkin'in bu kitabı, fikirleri yüzünden tutsak edildiği 1880 ve 1882 yılları arasında Le Révolté gazetesinde yayınlanan yazılarından oluşuyor. Yaşadığınız

mız coğrafyada da binlerce yazar, gazeteci ve akademisyen OHAL rejimi aracılığıyla tıpkı Kropotkin gibi muhalif oldukları için hapsedilmekte. Bu süreçte dair sizin düşünceleriniz ve yaşadığınız coğrafyadan buraya baktığınız zaman gördükleriniz neler?

Burjuvaziyle (tüm ayrıcalıklı sınıf ve tabakalarla) proletarya (söz konusu ayrıcalıklı sınıf ve tabakalar yaşam araçlarını –özel yani bireysel ya da devlet yani kolektif mülkiyet biçimi altında– sahiplenip denetledikleri için emek güçlerini satmaktan "başka çareleri olmayan", dolayısıyla büyük çoğunluğu maddî ve anlaksal bir sefalet içinde yaşayan insanlar) arasında binlerce yıldır süregelen savaş henüz bitmedi, değişik biçimler altında sürüp gidiyor. Dolayısıyla Kropotkin gibi bugün Türkiye'de de binlerce insanın mahpuslara tıkmaması bir "coğrafya" sorunu değil, ama insanlığın dünya çapında binlerce yıldır kâh şurada kâh burada ardı arkası kesilmeyen "doğum sancıları"... Öyle ki ayrıcalıklı egemen sınıfların toplumu "hizaya getirmek" maksadıyla gösterdikleri tepkiler, –akıldanesel (ideolojik), siyasî, hukukî vs. mazeretleri her ne olursa olsun (OHAL, dış ve iç düşman, vatan hainleri, ana vatanın savunulması vs.)– dünyanın dört bir yanında binlerce yıldır beş aşağı beş yukarı aynı. Bulduğum "coğrafya"dan bakınca gördüklerim bunlar.

Yine de şunu eklemek isterim: 2000'lerin başından bu yana açıkça yaşananlar dikkate alındığında Türkiye denilen coğrafyanın proletaryası –başka şeylerin yanı sıra– şu yüz yıllık yalana, "laik Türkiye", "laik T.C." yalanına artık bir son vermek, bu yalanı öne süren ve savunanlarla hesaplaşmak zorunda. O kadar ki kimi çevreler, yetmezmiş gibi bu yalanı "demokrasi çiçekleri"yle süslemek gayesiyle "Diyanet İşleri" denilen kuruma alevi dedelerini sokmayı bile önerdiler, hem de "gerçek demokrasi", "sosyalizm" vs. adına! Bildiğim kadarıyla bu aynı "devrimci" çevreler şu son yıllara kadar ne "Diyanet İşleri"nin lağvedilmesini savundular ne de bunu "asgarî" denilen "demokratik programları"na koydular ve bugün bunun kefareti ödüyorlar, ödüyoruz. Türkiye proletaryası, –başka şeylerin yanı sıra– işte bu yalanları yerle yeksan etmek zorunda. ("Büyük devrim"den iki yüz küsur sene, Paris Komünü'nden yaklaşık bir buçuk asır sonra Fransa denilen coğrafyada da işler bu açıdan pek farklı değil öz olarak.)

Bu "yanıt"ın harcılaem yuvarlak bir yanıt olduğunun farkındayım, ama daha ötesi "siyaset yapmak" olur ki, egemenlerin istediği tam da bu, zira siyaset onların çöplüğü: yarıttıkları mezbelelerde aldatmanın, bastırmanın, susturmanın tüm araçlarına sahipler ve ezilenlerden de "bu minderde" yani "siyaset minderinde güreşmeleri"ni istiyorlar!

Bir gözlem: TC, OHAL'ci mantığı'nın sonucu Suriye'de Afrin'e saldırıyor, üstelik "zeytin dalı" simgesini kullanarak. Ve siyaset meraklısı kimi aklievveler bu "zeytin dalı"nın ne demeye geldiğini tartışıyor hareketle... tıpkı "bir deli bir kuyuya taş atmış kırk akıllı çıkaramamış" misali! Zeytin dalının suriyeli kürtlere uzatılmadığı açık, ne de ABD'ye. Peki, kime uzatılıyor bu dal? Uzun yıllardır Türkiye, Suriye, İran ve Irak'ın çöplüklerinde (resmî ülkelelerinde) ayrı bir kürt devleti (çöplüğü) istemedikleri bilindiğinde, belli ki Suriye hükümetine yani bir zamanların can ciğer "dostu" Esed'e. Şu ünlü arap "devrimi"nin, arap "baharı"nın başlarında "Büyük Ortadoğu tasarısı"ndan parsayı kapmak için Suriye'ye yönelik emperyalist niyetlerini açıkça ortaya koyan Türkiye, şimdi yaklaşan şu "yeniden inşa" yağma sofrasından geri kalmak niyetinde değil ve bu yüzden Suriye'ye bir zeytin dalı uzatıyor riyakârca: "Bak kardeş, çöplüğünün kuzeyinde (benimkinin de güneyinde) bir kürt devletini ne sen istiyorsun ne de ben. Sana bir kıyak yapıyor ve oradaki kürtleri eziyorum, günü gelince sen de beni görürsün bu iyiliğim karşılığında!" Bütün hesap işte böylesine iğrenç bir bezirgân zihniyeti. Esed (pardon Esat) kardeş de zevahiri kurtarmak maksadıyla "vatanperver" söylemlerden geri kalmıyor inanılmaz bir ikiyüzlülükle. Buna rağmen Afrin'deki müstakbel bağımsız sömürücü adayları kürt liderler, "durdurun şu türkleri!" deyip Suriye devletine yalvar yakar oluyorlar: bu tipler ya inanılmaz derecede aptal (belli ki değil, ama "siyaset" yani kişisel veya grupsal çıkarlar uğruna körleşmiş tipler) ya da alabildiğine belkemicsiz yaratıklar. Afrin'de ve dünyanın her yanında emekçileri kurtaracak tek yol, siyaset miyaset yapmadan yani "ulusların kendi kaderini tayin hakkı"ymış filân demeden doğrudan tüm sömürücülerine karşı savaşmak, lâkin emekçiler bu

konuda yüz küsur yıldır marksistlerin de marifetiyle (ve yine "sosyalizm" adına!) hemen her tarafta tam bir karanlıkta (karanlık ille de dinsel olmaz, milliyetçi karanlık da bir o kadar başa belâ). Pek çok ilerici, solcu, sosyalist "ve hatta komünist" bu zehri, milliyetçilik zehrini "asgarî program"larına koymuş durumda ve yine "sosyalizm", "insanlığın geleceği" vs. adına!

Evet, bu "coğrafya"dan gördüklerim işte bunlar.

Çevirideki kelime seçimlerinde bazı özel tercihler göze çarpıyor. Örneğin daha önce Robert Graham'ın derlemesi kapsamında bir bölümü çevrilen, "La Loi et l'Autorité" yani "Yasa ve Otorite" isimli metni siz "Yasa ve Yetki" olarak dilimize aktarmayı tercih etmişsiniz. Böylesi tercihlere dair bizlere biraz bilgi verirmisiniz?

Çevirilerimde kullandığım sözcüklerin seçimi (tercihi) sorununa gelince... "Bilgi vermek" ne haddimize! Bu, düpedüz bir "inanç", bir anlayış sorunu... Demem o ki, insanların yabancı dil kaynaklı kavramları kendi anadillerinden türetilmiş sözcüklerle daha iyi kavrayabileceklerine, içleştirebileceklerine inanıyorum. Bunu bilgilimsel (epistemolojik) bir takım kuramlara dayanarak değil (zira ne bir bilgilimselim ne de filozof ("Allah yazdıysa bozsun!"), ama kendi kişisel deneyimlerimden yola çıkarak söylüyorum. Ayrıca çevirilerimi bir takım okumuş (yani ayrıcalıklı) zevat için değil (bu eşhas söz konusu kitapları herhangi bir yabancı dilden benden çok daha önce okumuştur zaten), ama pek az öğrenim görmüş "cühelâ" proleterler için kaleme alıyorum (yani "okumuş cahiller" bu hesabın dışında). Ve cahil proleterler bırakın bir yabancı dili, kendi anadillerine bile yeterince vakıf değil. Söz gelimi "otorite" sözcüğü bir fransız hatta "batılı" proleter için herhangi bir so-

run yaratmaz; ama "doğulu" bir proleter için gizemli hatta "bilimsel" bir hava taşır hemen her zaman. Fakat bu sözcüğün gerçekte güç, buyruk, güç ehli, hükümet, yetki, yetke, yetkili zevat vs. anlamlarına geldiğini bildiğinde, sözcük (otorite) tüm sihrini yitirecek ve proleter olayları farklı bir gözle görecektir. Mümkün merete Türkiye türkçesinden türeyen sözcükler kullanmamın nedeni bu ve bunun milliyetçilikle filân alâkası yok. Bu cümleden olmak üzere tercümelerimde "ideoloji", "ideolog" adları ve "ideolojik" sıfatı yerine "akıldanelik", "akıldane" ya da "akıldanesel" karşılıklarını kullanıyorum, isterseniz "düşünbilim", "düşünbilimci" veya "düşünbilimsel" de diyebiliriz. Ama birinciler daha çarpıcı, zira toplumun (çalışanların) sırtından öğrenim görüp ayrıcalıklı bir konuma yerleştikten sonra, sahip olduğu ayrıcalıkları kaybetmeye yanaşmaksızın, yani birileri sıcakmış soğukmuş demeden ter dökerken "dışarıdan gazel okuyanlar"a, akıl satanlara türkçede -herhalde kalûbelâdan bu yana- "akıldane" denir. (Bu noktada ideolojinin marksist yazında çok önceleri ortaya koyulmuş olan "yanlış bilinç" tanımını hatırlatmam gerekmez umarım.)

Daha önce Lafargue'ın Tembellik Hakkı ve Waclaw Makhayski'nin Aydınlar Sosyalizmi isimli kitaplarının çevirisinde de imzanız var. Sözkonusu metinlerin düşünce dünyanıza olan etkisi ne oldu?

P. Lafargue'ın "Le Droit à la Paresse"ini türkçesinden ("Tembellik Hakkı"ndan) çok önce okumuştum. Yıllar sonra Türkiye'ye ilk dönüşümde (2004'te) bir kitapçıda türkçesini gördüm ve hemen aldım. Bu çeviriye (Telos yayınları, 7. baskı, 1996) okur okumaz kitabı yeniden çevirmeye karar verdim ve çevirdim (sanırım 2007'de). Birkaç yayınevine sundum, ama ticarî kaygılar nedeniyle yani daha önce birçok yayınevi tarafından birçok baskısı yapıldığından

reddedildim. Nihayet Ayrıntı yayınları bu çeviriye kitaplaştırmayı kabul etti ve sonrasını biliyorsunuz.

Yıllar sonra bir arkadaşım okumam için "Socialisme des Intellectuels"ı verdiğinde, bu kitap üzerimde bir yıldırım etkisi yarattı ve oturup çevirmeye koyuldum hemen (daha önce Makhayski'nin adını bile duymamıştım). Çeviri bittikten sonra yine Ayrıntı'ya gönderdim: kısa sürede kabul edip yayımladılar.

Bu arada Sel Yayınlarından çıkan "Demokrasinin Ötesinde"yi de unutmamak gerek (İSBN: 978-975-570-595-8). Tüm bu kitaplar ve daha başkaları -pek çok insanın çoktandır benzeri düşüncelere sahip olduklarını görerek- anlksal gelişimimde zaten belli belirsiz ya da az çok bilince çıkarttığım düşüncelerimi, kanaatlerimi doğruladılar, ufku mu daha bir genişlettiler.

Proleter hareketi 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren özellikle de 20 yüzyılın ilk yarısında felce uğratan "ulusal sorun"un (ya da "ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı" safasatasının), -mantikî sonucu "işçi devleti", "işçi sınıfının demokratik diktatörlüğü" olan- malûm demokrasi akıldaneliklerinin, Stalin sorununun (daha doğrusu Rusya sorununun) vs. aslında -19. yüzyılın ikinci yarısına damgasını vuran- şu "alman sosyal-demokrasisi" namıyla maruf garabetten kaynaklandıklarını 1990'lardan beri zaten düşünmekteydim (ve günümüz dünyasında var olan solcu hareketlerin istisnasız şu ya da bu biçimde bu garabetin türevleri olduklarını söyleyebilirim). Çevirdiğim kitaplar bu kanaatimi daha bir pekiştirdiler ve söz konusu kitapları türkçeden başka dil bilmeyen okurlarla paylaşmaya karar verdim... Hepsini bu.

Teşekkürler İhya

Sizlere kolay gelsin, hoşça kalın.

Devletin Barış Hal KAPİTALİZM

Afrin

İdlib

Uluslararası ilişkiler, devletlerarası arenadaki egemen aktörlerin diğer egemen aktörler karşısındaki hareket tarzlarını açıklamaya ve tahmin etmeye yönelik geliştirilen teorik yaklaşımların olduğu bir disiplindir. Bu disiplinin ortaya çıkışına zemin hazırlayan gelişmeler çoğunlukla savaşlardır.

Savaşlar, uluslararası sistemin aktörlerini dönüştürme ve devletlerarası düzeni değiştirme işlevine sahiptir. Bu nedenle, barış kavramı bu disiplinde, bu devletlerarası düzenin dolayımı olarak kalmıştır. Ancak özellikle son dönemde, bu noktada farklı girişimler vardır. Bunda devletlerin içerisine girdiği söylemsel değişiklikler etkilidir.

Çıkar odaklı reelpolitik, "komşularla sıfır sorun politikası" gibi değişikliklere uğramıştır. Bu değişikliğin söylemsel olmaktan ileri gidemediği, gidemeyeceği bir zamanın için-

deyiz. Reelpolitikte odak noktasının ne olduğunu kaçırdığımızda, siyasal analizin bağlamını kaybedebiliriz. Bu odak noktasının ne olduğunu hatırlatalım: kapitalist çıkarlar.

Afrin Saldırısının Siyasi Boyutu

20 Ocak'ta başlayan saldırıyı, ABD'nin oluşturmak istediği "Sınır Koruma Gücü"nde SDG'yi konumlandıracağı açıklamasının etkilediği biliniyor. Sınırlarının güvenliği, saldırının bir mantığa oturtulmasından başka bir anlam taşııyordu. Ancak mantıksız olan, saldırının ABD nüfuz bölgelerinde yani Fırat'ın doğusunda değil, Afrin'de başlamasıydı. Beklenenin aksine, bu yeni duruma bölgedeki iki önemli aktörden de net bir karşı çıkış gelmedi.

Afrin saldırısı, ABD ve Batı devletlerinin serh koysa da karşı çıkmadığı bir saldırı. Bu-

nun nedeni, bölgedeki Rusya nüfuzunun sınırlandırılması isteği. "Afrin bizim operasyon sahamız değil" açıklamasının da Rusya'yı siyasi, askeri ve diplomatik açıdan zor durumda bıraktığı bir gerçek. Ancak ABD ve Batı devletlerinin bu utangaç karşı çıkışları bir strateji değişikliği olarak okunabilir mi? Ya da politik bir ilkesizlik?

SDG'nin Fırat'ın doğusuna çekilmesi, ABD'den art arda yapılan "SDG ile ittifakımızı sürdüreceğiz" açıklamaları, SDG'nin aynı zamanda Esad ile anlaşma zeminini ortadan kaldırıyor ve Fırat'ın doğusunda, İran ilerleyişini durduracağı var sayılan nüfuz bölgesinde varlığını sürdürmeye itiyor. Tabi ABD'nin başka bir planı yoksa...

Buna rağmen Rusya'nın da tavrının "sınırlı saldırıya" izin vermesi, ister istemez bunun bir İdlib pazarlığı olma ihtimalini gündeme

i de Savaş Hali de M İÇİN AYNI

Rakka

Kobane

getiriyor. Suriye'de IŞİD karşıtı mücadele sürerken Rusya ve Esad ordusunun İdlib'e bir operasyon yapıp gücünü bölmediği biliniyor. Bununla beraber, Halep de dahil olmak üzere, Suriye'nin geri kalanındaki radikal islamcılar İdlib'te toplamayı tercih etmesi, önemli bir stratejinin parçası. Rusya ve Esad rejimi İdlib'teki grupları, karşısında savaşılması gereken cihatçılar olarak görüyor. İdlib'tekileri Suriyeli muhalifler olarak gören TC ise Afrin saldırısıyla, İdlib'te sıkışmış durumda bulunan bu silahlı gruplara bir alan kazandırmayı hedefliyor.

2017'de IŞİD'in yenildiğini, 2018'in ise Heyet Tahrir Eş-Şam ve El Nusra'yla (dolayısıyla El Kaide'yle) mücadele yılı olacağını ilan eden Rusya, TC'nin ÖSO'yla beraber başladığı "sınırlı saldırı"ya neden karşı çıkmıyor? ÖSO, rejim tarafından açık bir şekilde terörist olarak tanımlanıyor. Rusya'nın Azez-Tel

Rifat hattındaki saldırılara karşı TC'ye yönelik politikası bu kadar netken Afrin saldırısında stratejisini neden değiştiriyor?

Tüm bu verilere karşın TC Rusya nezdinde "güvenilmez" bir imaja sahip. Bu nedenle Rusya'nın Kürtlerle, Esad rejimi üzerinden kurulacak federasyon benzeri yeni bir ilişki inşa etmek istediği sıklıkla dile getiriliyor. Fakat bu durum da değişme potansiyeli taşıyor mu?

Afrin'e yönelik saldırı, Suriye'deki savaşta oyun dışı kalmış TC'ye, ABD nezdinde zorlayıcı bir konum biçme hedefi taşıyor. Bu zorlayıcılık Rusya ile yakınlaşma, NATO ile ilişkiler üzerinden elini güçlendirme ve ABD'nin içinde bulunduğu askeri, siyasi, diplomatik kanatlar üzerindeki uyumsuzluğu kullanma potansiyelini barındırıyor. TC ile güvenlik temelli bir ilişkisi olan ABD nezdinde bu zorla-

yıcılığın karşılığı, Rusya ile girilecek yeni bir güvenlik ilişkisiyle test edilebilir.

ABD ve Rusya'nın Tutumları Neden Bu Kadar Esnek?

Devletlerarası ilişkilerde, dostluk ya da düşmanlık durumu hızlı bir şekilde değişebiliyor. Birkaç yıl öncesine kadar "düşman devlet" ilan edilenlerle, ortak politikalar geliştirilebiliyor. Reelpolitiğin reel kısmı, tam da burası. Burada işleyen tek reel durum, çıkara göre konumlanmak. Yani uzun erimli stratejiler bir yalan, bu ilişkilerde ilkesellik bir masal...

Bu ilkesizliği anlamak için Suriye'de devam edenler yakıcı örnek mahiyetinde;

- TC devleti, Suriye Savaşı'nın başlarında Esad'ı devirmek için ABD-Körfez

devletleriyle aynı bloktaydı. Katar krizi ile Körfez bloku parçalandı. Suriye'ye baktığında "Kürt sorunu"nu görmeye başladı ve böylece eksen değiştirdi. Bu yeni eksen ise Suriye Savaşı'nda daha önceki ittifakının düşmanları Rusya, İran ve dolaylı olarak Suriye var.

- 2016'da dönemin başbakanı Ahmet Davutoğlu'nun ifadesi, "Esad rejimi sınırlarının tamamını kontrol edemiyorsa bu bizim sayemizedir" şeklindeydi. Bugün girilen Afrin saldırısının bahanesi ise "Suriye'nin toprak bütünlüğü" şeklinde sunuluyor.
- Rusya, müttefikleri olan Suriye ve İran'ın desteklediği milislere yönelik İsrail saldırılarına karşı çok övünülen S-400'leri kapatıyor. Böylelikle İsrail Golan Tepeleri'ni rahatça vurabiliyor.
- Kasım 2015'te Rus uçağının düşürülmesi sonrası, TC aleyhine dolaşıma sokulan IŞİD petrolünün pazarlara sokulması iddialarına ilişkin belgeler, 2016 yazında dilenen özür diplomasisi sonrası unutuldu.
- İdlib'de Rus uçağının, TC bağlantısı açık cihatçı çetelerce düşürülmesi sonrası Rusya'nın sessizliği bozulmadı.

- Rusya, müttefiki Esad'ın terörist olarak gördüğü El Kaide türevlerinin de aralarında olduğu cihatçı çetelerle TC arasındaki iş birliğini görmezden geliyor.
- Yine daha önce Esad'ı devirme planları içindeki Suudi Arabistan, Esad'ın en önemli müttefiki Rusya ile S-400 anlaşması imzalıyor.
- ABD Obama'nın ilk dönemlerinde Suriye'de Esad'ı devirmeye odaklanmışken ikinci döneminde 2015'te İran ile nükleer anlaşmayı imzalayarak IŞİD'e yoğunlaştı. IŞİD sorununun göreceli olarak bertaraf edildiği bugün ise, Suriye'ye bakınca Deyr ez Zor'daki enerji kaynaklarını ve bölgedeki ortağı İsrail'in güvenliği bağlamında İran tehdidini görüyor.
- Şimdilik, konjonktürel olarak aynı ittifakta görünen Rusya ve İran, enerji kaynakları ve pazarlardaki payları anlamında birbirinin rakibi pozisyonunda.

Devletlerin İlkesizliğinin Sebebi Kapitalist Çıkarlar

Devletlerarası siyasetin bu esnek, ilkesiz, sürekli değişen özelliğinin ana sebebi, tüm stratejilerin temelini oluşturan kapitalist

ruhudur. Devletlerin kendi sınırları dahilinde milliyetçilik yarışına girerek oluşturduğu tüm kırmızı çizgileri, bu ruhun içerisinde erir gider. Dolayısıyla bu durum herkesi dost, herkesi düşman kılar.

Ortadoğu coğrafyasının tümünde olduğu gibi Suriye de, devletlerin ve şirketlerin siyasi ve ekonomik çıkarlarını güçlendirmek için savaştığı bir coğrafyadır. Suriye'deki savaşın fiilen başladığı 2011'den bu yana, devletlerin enerji politikalarının bölge üzerindeki etkisi aşikardır.

Petrol ve doğal gaz gibi enerjiler ekseninde oluşan bu politikalar, Suriye'deki siyasi durumun açığa çıkmasında, yaşanan savaşlarda, savaşta kaynaklı göçte ve tüm bunlara bağlı etmenlerin oluşmasında etkindir. Bölge üzerinde hareket halinde bulunan Chevron ve Exxon gibi küresel enerji şirketleri, bu bölgedeki hareketliliklerini tarihlerinde olmadıkları kadar hızlandırmış durumda.

Küresel kapitalizmin kendi "gerçekliklerini" dayatmasının mağdurlarının bölge halkları olduğu aşikardır.

Kapitalizmin Suriye'deki Can Damarları

2009 yılında, Katar'ın Şam yönetimine yaptığı boru hattı teklifinin, Suriye'de devam etmekte olan savaşın ana nedeni oldu-

Deyr ez Zor

Cizire

ğu bilinen bir gerçek. İran'a da komşu olan bir bölgeden başlayıp Suudi Arabistan, Ürdün, Suriye ve Türkiye'ye uzanarak AB'ye ulaşması hedeflenen doğal gaz boru hattını Esad yönetiminin reddetmesi ve İran, Irak, Suriye'den geçecek alternatif bir proje başlatması, savaşın başladığı 2011'de imzalandı. Enerji merkezli, devletlerarası ekonomik müzakere süreci, bölgeden ve bölge dışından çok sayıda aktörün dahil olduğu bir savaşa evrildi. Bölgeye gözünü dikmiş ve hali hazırda pazar için kaynak olarak kullananlar ile bölgeyi bir pazara dönüştürmek isteyenler de çıkarları gereği bu savaşa dahil olmakta sakınca görmedi.

Savaşın enerji koridorlarında dört hat karşımıza çıkmakta. Güney Kürdistan petrolünü taşıyan Kerkük-Yumurtalık Koridoru; bu hatla alternatif Rojava üzerinden Ceyhan'a, oradan da Akdeniz'e bu petrolü taşıyan koridor; Kerkük'ten Lübnan Trablusşam'a uzanan boru hattı (Şii Hilali de denilen, İran'ın devreye girmesiyle Lübnan Hizbullahı'nın Akdeniz'e taşıyacağı hat); Körfez devletlerinin Katar'a cephe almasına neden olan TAP (Trans Arap Pipeline) denilen Sünni Haifa hattı.

Tüm bu enerji damarlarının Suriye Savaşı'nın ekonomik nedenselliklerinin incelemesinde önemli bir yeri var. TC'nin Afrin saldırısında da, Kürt düşmanlığının arka planında da yine bu damarların küresel pazardaki işlevi var. Suriye'deki savaşın gözler önündeki

siyasi nedenlerinin dışında, Deyr-ez Zor'dan Rakka'ya oradan İdlib'e uzanan bu enerji koridorlarından geçen, çok da görünmeyen ekonomik nedenleri görmek önemlidir.

2012 yılında yani Suriye Savaşı'nın başında, Trans-Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı (TANAP) imzalanmış; proje kapsamında BOTAŞ, SOCAR (Azerbaycan Petrol Şirketi) ve BP ortaklığıyla doğal gazın Asya'dan Avrupa'ya (Trans Adriyatik Boru Hattı'yla) taşınması planlanmıştı.

Türk Akımı'nda açılacak yeni hat üzerinde Rusya ve TC'nin vardığı anlaşma, yine enerji paralelinde Türkiye'de açılacak enerji ihalelerinde Rus şirketlerinin yer alması Afrin saldırısının çok konuşulmayan pazarlıklarından. Halkbank davası gibi nedenlerle TC'ye yönelik küresel ekonomik yaptırımlar ABD'nin gündemindeyken TC'nin Rusya ile anlaşması TC açısından önemli bir strateji. Afrin saldırısı, işte tam da bu bağlamda gerçekleşmiştir.

Enerji projeleri ve ticaret anlaşmalarıyla, ekonomik ve siyasi gelişmelerin hız kazandığı koşullarda savaşın derinleşmesi ve yaygınlaşması kaçınılmazdır. Kapitalist amaçlar, devletlerin güvenlik politikalarını yönlendirebilmekte, devletlerarası ilişkilerin "reel"ini belirleyebilmektedir.

Kapitalist çıkarların siyaseti yönlendirdiği zamanlarda ortadaki tek tablo savaştır.

Afrin Saldırısı Bu Enerji Politikalarının Sonucudur

Afrin saldırısını bu arka plandan bağımsız göremeyiz. Aslında Suriye'de olan ve olacakları bu kapitalist stratejilerden bağımsız düşünmek, meselenin nedenlerinden bizi uzaklaştırmaya bile itebilir.

İŞİD'den sonra ortaya çıkan yeni tablonun, kimlerin ağzını sulandırdığı yukarıda saydığımız enerji hatları düşünüldüğünde açıktır. Küresel kapitalistler ve bu tablodan ekonomik çıkarlarını tatmin etmeye çalışan devletler iş başındadır. Bölgede birilerinin koruyuculuğunu üstlenen hamilerinin yanında Afrin saldırısı gibi hamleler, bu kaynakları ele geçirmeyi hedeflemekten çok, bu kaynaklardan nemalanmaya yöneliktir.

Tüm bu büyük ve küçük kapitalist çıkarlardan bağımsız olarak Afrin halkı, Afrin'de yaşamını sürdürürken bugün bu çıkarların yıkımıyla karşı karşıyadır. Enerji savaşının bir stratejisidir Afrin. Tüm bu kapitalist çıkarların geçersiz kılındığı bir coğrafyanın insanlarıdır Afrinliler. Kobanê'de, Cizire'de, Chiapas'ta olduğu gibi. Küresel kapitalizmin masasında payını artırmak isteyenlerin, strateji belirleyenlerin çıkarlarına verilecek cevabı, özgürlükten yana olanlar örgütlü bir şekilde vermektedir. Ve örgütlü bir halkı hiçbir kuvvet yenemez!

Kerkük

Gökhan Soysal

gokhan@meydangazetesi.org

"Adamı Zorla Deli Ederler" isimli öyküsünde Aziz Nesin, şimdiki başkanlarından "deli olduğu için" memnun olmadığı anlaşılan bir grubun, yeni bir başkan seçmeye çalışmasını anlatmaktadır. Ama dikkatli olmak istemektedirler, çünkü işi aceleye getirip yeni bir deliyi daha başlarına getirmeye hiç niyetleri yoktur!

Ne yapsalar ne etseler deli olmayan birisini bulamamaktadırlar. Aslında buldukları insanlar gayet akıllıdır. Ancak kim makama gelse, daha doğrusu buradaki adamlar kimi makama getirirse, o kişi delirmektedir. Makama getirecekleri adam hem deli olmayacaktır hem makama geldikten sonra da delirmeyecektir. Makamda mı sorun vardır yoksa? Hayır, onlara göre makama getirdikleri bütün insanlar delidir ama deliliklerini göstermeye fırsat bulamamıştır. Bu sorunu çözüverdikten sonra makama getirecekleri adamı da bulurlar: Rasim Bey. Rasim Bey deli olmasa da yine bir sorun vardır. Rasim Bey'in bu görevi kabul etmeyeceğini düşünmektedirler. Buna rağmen Rasim Bey'e gidip ikna etmeye karar verirler.

Rasim Bey başta tekliflerini kabul etmez. Ama ısrarlarına dayanamaz. Bir şartla tekliflerini kabul eder: Kimse ona dalkavukluk etmeyecektir. Rasim Bey, onu baştan çıkarmayacaklarına dair söz alınca makama geçmeye karar verir.

Başkan olmasının sabahında evine 50'den fazla tebrik telgrafı gelir. Bir tanesini okumaya çalışır ama saygı ifadelerine dayanamayıp bırakır, kalanları da okumaz. Kendisini başkanlığa iknaya gelen adamlar da dahil herkes, etrafında -deyim yerindeyse- kul köle olur. Yollarına halı sermelerden, onun için kurban kesmelerden, alkışlardan, karşılama törenlerinden işine başlayamaz. Ertesi

gün yerel gazetelerde boy boy fotoğrafları ve Rasim Bey'in çalışkanlığını öven yazılar vardır.

Bir yıl geçmeden o da delirir. Yine aynı adamlar başlar toplantıya, başkanlarının deliliğinden şikayet etmektedirler. 30 yıldan beri tanıdıkları, zar zor makama gelmeye ikna ettikleri adam da delirmiştir. Sonunda bir deli raporu alıp tımarhaneye götürmeye ve hiç olmazsa bu sefer akli başında birisini seçmeye karar verirler.

Anlaşılan makam yani iktidar büyüktür. Bu makama kim gelse ya delidir ya da makama geldikten sonra delirecektir. Bu hikayedeki gibi iktidarın yanında getirdiği yozlaştırıcı etki, ne kadar çabalarsa çabalasın insanı delirtmektedir. Tarihi örneklerle baktığımızda da durum böyledir. Biraz farkla tabii. Bu fark da iktidara gelen kişinin, iktidarı kaybetme korkusu sonucu delice işler yapmış olmasıdır.

Tüm dünyada Büyük Petro olarak bilinen zamanın Rus çarına bu topraklarda nedendir bilinmez Deli Petro denilmesi de (en akıllıca açıklama tahta geçmeden önce tahttaki abisinin kendisini öldürteceğinden korktuğu için sınırlarının harap olması) tartışmayı ilginç ve girift yapan durumlardan biri.

Zaman içinde prens, hükümdar, kral, padişah vs. isimleri değişse de, değişmeyen temel şeylerden birisi "tahtı kaybetme korkusu"nun, "taht"ın onları delirttiği idi.

Örneğin XVI. yüzyılda İsveç Kralı olan XIV. Eric'te tahta geçmesiyle birlikte "zihinsel bozukluklar" gözlenmeye başlandı. Sürekli olarak tahttan indirileceği korkusu yaşayan XIV. Eric, tarihe "Sture Cinayetleri" olarak geçen cinayetler sonucu taht-

ta hak iddia eden birkaç kişiyi idam ettirdi. Üstelik birisini kendi elleriyle bıçakladı. İddialara göre, XIV. Eric'in deliliği öyle bir raddeye varmıştı ki kendisine bakarak fısıldaşıp güldüğünü düşündüğü saray çalışanlarını dahi öldürmüştü.

Dönemin siyasi iktidarının ideolojisine göre dahi olarak sıfatlandırılrsa da II. Abdülhamit'in özellikle sansür ve yasaklar konusunda koyduğu kurallar kimilerince "delice" olarak değerlendirilmektedir. Oturduğu sarayın kastedilmesini engellemek için "yıldız" ve kendisinin burnu kastedileceğini düşündüğü için "burun" kelimesini dahi sansürletmeye/yasaklatmaya kalkan II. Abdülhamit'in yasaklattığı diğer bazı kelimeler şu şekildeydi: "Suikast, dinamit, Kanun-u Esasi, istibdat, hürriyet, beynelmilel, veliaht..."

Geçmişten son örneği bu topraklardan vererek bitirelim: "Deli İbrahim". Büyük Petro gibi o da hükümdar olan abisinin kendisi için yollayacağı cellatları beklemekten olsa gerek onun da sınırları bir hayli harap olmuştu. Ancak İbrahim, -3 kardeşini öldürten- abisi 4. Murat'ın ölümü üzerine "zorla" tahta geçti. Zorla tahta geçti çünkü abisinin öldüğüne inanmadığından öldürülmek için kendisine oyun kurulduğunu düşünmüştü. Abisinin cansız bedenini görünce ancak ikna olabildi. Ancak o da tahtı kaybetmekle kafayı bozmuştu. Bu korkusu yüzünden vezirini öldürttü. Askeri alanda nam salmaya başlayan paşasını da rakip hiziplerin kıskırtması sonucu öldürmesi, kendisine deli denmesine neden oldu.

Yönetimindeki deliliklerin ve devletin iyiden iyiye yoksullaşması sonucu devlet erkanının da çıkarları tehlikeye girince bir müftü fetvası aracılığıyla tahttan indirildi. Bir oda-

ya kapatıldı. Başka taht kavgalarına yol açılmasına neden olmasının engellenmesi için de öldürüldü.

İktidarın getirmiş olduğu yozlaşma olsun başkanlığın elinden olma korkusu olsun bir örnek de şu an karşımızda: ABD Başkanı Donald Trump. "İlk denememde ABD Başkanı oldum. Sanırım bu akıllı değil dahi sınıfına girer." Bu sözler Trump'a ait. Geçtiğimiz ay çıkan bir haberde Trump'ın bir gününün nasıl geçtiği anlatılıp sabah saatlerinde 3 saat boyunca televizyon izleyip Twitter'da "takıldığından" bahsediliyordu.

Trump'ın attığı tweetlerin, aldığı bazı politik kararların ve toplum içindeki davranışlarının tuhaf olduğu dile getirildi ve sıklıkla Trump'ın akıl sağlığının yerinde olmadığına, "deliliğine" vurgu yapıldı. Öyle ki kendi Dışişleri Bakanı Tillerson dahi kendini "Trump'ın akıl sağlığı yerinde" diyerek açıklama yapmak zorunda hissetti. Aynı bakanla aylar önce Trump bir tartışmada karşı karşıya gelmiş, Dışişleri Bakanı Tillerson'ın kendisi için "moron" dediği şeklindeki iddiaları yanıtlayan Donald Trump, "Bunun yalan haber olduğunu düşünüyorum. Ancak eğer dediyse bir IQ testi yapmamız gerekecek. O zaman kimin kazanacağını görürsünüz." ifadelerini kullanmıştı.

Tillerson'ın istifa edeceği söylenileri dolaşadursun, şimdiye kadar Trump'a yakın -ulusal güvenlik danışmanı dahil- birçok isim bir şekilde görevden alındı veya istifa etti. Rusya konusu bağlamında vatan hainliği olsun, Kuzey Kore tartışmalarında attığı "delice" tweetler olsun, 4 yılını dahi tamamlamadan Trump'ın başkanlıktan indirilip indirilmeyeceği sorusu cevabını bulabilecek mi bilmiyoruz. Ancak cevabını, Trump'ın deli olmasının ilanıyla bulması, işten bile değil.

Phoebus Karteli'nden Bugüne Eskisini At - Yenisini Al

“2017 yılının sona ermesiyle beraber ekonomiyle ilgili yüzlerce istatistik, binlerce veri açıklandı geride bıraktığımız yıla dair... Her şeye zam gelmiş, her şeyin vergisi artmış, herkesin borcu katlandıkça katlanmış. Bunlara rağmen TC ekonomisi geçen yılın aynı dönemine oranla yüzde 11,1 büyümüş; her şeyin tüketimi arttıkça artmış.

Mercan Doğan

mercand@meydangazetesi.org

“Geçmiş uygarlıkların tümünde dayanıklı nesnelere, araçlar veya binalar kuşaklarca insandan daha uzun yaşamışken, bugün onların doğmasını, gelişmesini ve ölmesini izleyen bizleriz.”

Jean Baudrillard

Dünyanın en önemli buluşlarından biri sayılan ampulün -yaklaşık elli yıl boyunca birçok bilim insanının üzerine çalışmasının ardından- 1879 yılında Amerikalı Thomas Edison tarafından üretildiği söylenir. Piyasaya ise ilk kez 1881'de sürülmüştü. Ampulün ömrünü uzatmak için yoğun çalışmalar başlatıldı, dayanma süresi 2500 saate kadar yükseltildi.

Ancak ampullerin uzun ömürlü olması, üretici şirketlere pek yardımcı olmadı. Satın alınan ampuller patlamadığı ya da bozulmadığı için, bir ampul satın alan bir daha almadı. Başlangıçta talep fazla olduğu için fazlaca üretim yapan ampul şirketlerinin satışları oldukça düştü. Durumun ekonomik büyümeye olumsuz etkisini fark eden Osram, General Electric, Phillips, Tungstam, AEI ve La Compaigne des Lampes gibi ampul üreten büyük şirketler

1924 yılında Cenova'da toplanarak dünyanın ilk küresel kartelini oluşturdu.

İşığa Hükmeden Phoebus Karteli

Latince'de "güneş tanrısı" anlamına gelen Phoebus'un ismini alan kartel, gerçekten de ışığa hükmetmeye başladı. Amacı ABD, Avrupa, Asya ve Afrika'daki üretim, pazarlama ve tüketimi denetim altına alarak ampullerin ömrünü kısıtlamaktı.

Kartel, kurallarını bütün şirketlere dayatıyordu. Kartelin baskısı altındaki şirketler, sadece 1000 saat dayanabilen ampuller üretmek için deneyler yapmaya başladılar. 1940'lara gelindiğinde kartel amacına ulaştı; 1000 saat, ampullerin standart kullanım süresi haline geldi. Daha sonra birçok bilim insanı yüzlerce yeni ve dayanıklı ampul buldu, 1.000.000 saate kadar dayanabilen ampuller... Ancak hiçbir piyasa sürülemedi.

Resmi olarak varlığı on yıllarca kabul edilmeyen Phoebus Karteli, kayıtlı belgelerin ortaya çıkmasıyla ancak yakın bir tarihte kabul edildi. Bir dönem "Uluslararası Enerji Karteli" ismini aldı, bir başka dönem bir başka isim... Ve en can yakıcı noktası; bu kartelin ekonomiye soktuğu

"kasıtlı eskitme" yöntemi, bugün hala kullanılmakta.

Kasıtlı Eskitme ile Arttırılan Tüketim

Phoebus Karteli ile ekonomiye giren "kasıtlı eskitme" (planned obsolescence) kavramının, sanayi toplumunun seri üretime başlaması ile birlikte ortaya çıktığı söylenebilir. Seri üretim yapan makineler ile üretim artık daha ucuza ve çok fazla yapılır hale gelince, oluşan arz fazlası tüketici taleplerinin üzerine çıkmıştır. Sanayiciler için biriken stoklarını eritebilmenin tek yolu, bir şekilde daha fazla tükettirebilmektir. Eğer sattıkları ürünler bir müddet sonra bozulmazsa tüketici yerine yenisini alıp koymayacak, bu da iflas etmelerine yol açacaktır. Kasıtlı eskitme, onların cankurtararı olmuştur.

O gün bugündür tüketicinin iliğini sömürmek ve tüketimi arttırmak için şirketlerin kullandığı bir strateji ve yöntem olan kasıtlı eskitme, "ürünün daha uzun süre kullanılabilirken belirli ve ayarlanmış bir kullanım ömrünün ardından işlevini yitirecek şekilde üretilmesi" olarak tanımlanabilir.

Ürünün periyodik olarak biraz daha geliştirilmiş versiyonunun piyasaya sürülerek önceki sürümlerin

niteliksizleştirilmesiyle gerçekleştirilen "algısal eskitme" de, elektronik başta olmak üzere birçok sektörün şirketlerince uygulanan farklı bir kasıtlı eskitme yöntemidir.

Eskisini At - Yenisini Al: TÜKET, TÜKET, TÜKET!

Modası geçen mallar, garanti süreleri biter bitmez bozulan elektronik eşyalar, tamiri yenisini almaktan daha pahalı ürünler, çıktığı günden birkaç yıl sonra yeni güncellemeleleri kaldıramayan ve ıskartaya çıkan akıllı telefonlar, kartuşları bitince doldurmak yerine yenisini alınan yazıcılar, ilk giyişte kaçan çoraplar, bir yıl bile dayanmayan ayakkabılar...

Yapay zeka uygulamaları üretebilen bir şirketin, en ufak bir yere çarpıldığında çatlamayacak bir telefon ekranı üretmiyor oluşu gerçekten garip değil mi? Yanmayan ya da su geçirmeyen kumaşlar üretilirken hala parmak ucu yırtılmayan çorap üretilmemesi? Peki kredi taksitleri bitmeden perde çıkan arabaların daha sağlıklı üretilmiyor mu? Teknolojinin günden güne "ilerlediği" söylenirken ürünlerin gittikçe dayanıksızlaşması, nasıl tesadüf olabilir ki? Benzer sorular yazmakla bitmez.

Sonuç olarak, diyorlar ki "Eskisini at - yenisini al. Tüket, tüket, tüket!"

Anarşist Ekonomi Tartışmaları (27)

Çeviri: Özgür Oktay
ozoktay@meydangazetesi.org

Anarşist Ekonomi Tartışmaları yazı dizimize, önceki sayılarda ilk üç bölümünü aktardığımız ve kapitalizmin büyüme yanılımasını inceleyen makale ile devam ediyoruz. Makalenin yine kı-

saltarak alıntıladığımız 4-8. bölümleri, genel olarak iktidar odaklı yapıların ve hiyerarşinin sosyoekonomik özelliklerini inceliyor. Bu bölümler, büyük ve ekonomik olarak gelişmiş toplumların

zorunlu olarak hiyerarşik olacağı iddiası gibi, egemen devletçi düşünce akımlarının yarattığı mitleri parçalaması açısından önemli bir okuma olarak karşımıza çıkıyor.

Kapitalizm: Sabotaj Yoluyla Büyüme - 2

Shimshon Bichler ve Jonathan Nitzan, 2017

İktidar dürtüsü, tarih boyunca bütün sözde uygar toplumlara yayıldı. Kapitalizm bu açıdan sadece maliyeti yükseltti. Son iki yüzyılda, toplumsal üretim ve enerji ölçütleriyle öncekilerin hepsinin toplamını aşan yeni bir mega-makine yarattı. Ve bize göre, bu süreci yönlendiren şey, daha hızlı bir enerji dönüşümü ya da daha yüksek bir "yaşam standardı" değil, iktidarın kendisinin güçlenmesinden ibarettir.

Sermayeleşen iktidarı güçlendirmek demek, direnci yenmek demektir. Dağınık halde bulunan nüfusların fiziksel olarak veya sanal olarak yoğunlaşmasını ve kontrol edilen bir sosyal şebekeye kurumsal olarak kilitlenmesini gerektirir ve bu dönüşüm çoğu zaman taban tarafından yönlendirilmez. Köylüler kent kitleleri olmaya gönüllü olmazlar ve kent kitleleri kapitalist hiyerarşide bir düğüm noktası haline gelmeye can atmazlar.

Yerlerinden kovulmaları ve tuzağa düşürülmeleri, özendirilmeleri ve koşullandırılmaları, tehdit edilmeleri ve zorlanmaları gerekir. Dahası, bir kez kurumsal hale geldikten sonra, örgütlü iktidarın dayatmaları kendi kendini yenileme eğilimindedir. Bir yandan, iktidarlarını uygulayanlar bunu yapmayı bırakamazlar: Gilga-

miş gibi ölüm korkusunun pençesinde, her ne pahasına olursa olsun iktidarını sürdürmeye mecbur olurlar ve üzerlerinde Hobbes'un laneti, karşı güç tehdidi olduğu için bir an bile duramazlar -aksi halde iktidara aç diğer hükümdarlara av oluverirler.

Hiyerarşi

Hiyerarşinin rolünü anlayan ilk modern düşünürlerden biri, Gönüllü Kulluk Üzerine Söylev eseriyle Estienne de La Boetie idi. Bilinenin aksine, der La Boetie, zorbanın iktidarının temeli, en azından doğrudan şekliyle, zor kullanmak değildir: "Tiranada destek olan ve tüm ülkeyi kulluk altında tutan hep dört ya da beş kişidir. Bu altı kişi şeflerini o kadar başarıyla idare eder ki, o yalnızca kendi kötülüklerinden değil, hepsinin yaptıklarından sorumlu tutulur. Bu altı kişinin de çıkar sağladıkları altı yüz kişisi vardır. Altı kişi tiranla birlikte ne yapıyorsa, bu altı yüz kişi de altı kişiyle aynısını yapar. Bu altı yüz kişi himayesinde altı bin kişi tutar; bunlara rütbe verilir, bölge amiri ya da mali idareci olarak atanırlar. Gerktiğinde emirlerini yerine getirerek aç gözlülüğün ve zalimliğin araçları olurlar. O kadar çok zarar verirler ki altı yüzün himayesi olmadan ne hayatta kalabilir, ne de yasadan ve cezadan kaçabilirler. Bütün bunların

sonucu gerçekten ölümcüldür. Ve bu karmakarışık çileyi çözmek isteyen kimse, altı bin değil yüz bin, hatta milyonların tirana bu iple bağlı olduklarını görür."

Hiyerarşinin en önemli özelliklerinden biri, son derece modüler olabilmesi, bu nedenle kolayca disipline edilebilmesi ve hızlıca yeniden kurulabilmesidir. Malcolm Bosse'un The Warlord'u, standartlaştırılmış ve tamamen otomatikleştirilmiş bir savaş makinesi olan on üçüncü yüzyıl Moğol ordusunun üstünlüğünü tasvir ederken, enerji ile hiyerarşik güç arasındaki ilişkinin özüne işaret eder.

Kooperatif İş Birliği

İlginç bir karşı örnek ise, Xenophon'un Anabasis ya da On Binlerin Yürüyüşü'nde sunulur. Çok daha büyük bir ordu ile çevrili, tedarikten yoksun ve onlara ne yapacağını söyleyen komutanları olmayan on binler, ölüme mahkûm görünüyordu. Ancak mucizevi bir şekilde talihi yenmeyi başardılar. Yunanistan'a geri dönmek için savaşarak uzun bir geri çekilme başlattılar ve sonunda nispeten az kayıpla eve ulaştılar.

Xenophon'un doğrudan deneyimleyip anlattığına göre başarılarının

sırrı, ordularını yeniden organize ederken, geri çekilmeyi planlarken ve planlarını gerçekleştirirken aldıkları tutumdur.

Onların yeniliği, ikinci bir örgütsel boyut getirmektir. Pers ordusunun yapısı, itaatkâr dişlilerin tek boyutlu bir hiyerarşisi iken, Yunan askerler iki boyutlu bir hareket tarzı geliştirdiler. Çatışmada hiyerarşik davrandılar. Fakat strateji kurarken "yürüyen bir demokrasi... Müzakere edip eyleyen; Asya'nın ortasına sürüklenmiş bir Atina simgesi" gibiydiler.

Demokratik dürtü askerlerin kendilerinden geldi. Yağmanın cazibesine lekelenmesine rağmen, gevşek de olsa hala, Yunanistan'ın demokratia etiğini -toplumun doğrudan kendi üyeleri tarafından yönetilmesi gerektiği fikrini taşıyorlardı. Demokratik etik, onları kişisel olarak sorumluluğu üstlenmeye ve özerk varlıklar olarak kooperatif iş birliğine zorlamıştır; bu da onları tek başlarına daha iyi askerler yapmakla kalmamış, aynı zamanda çevrelerindeki köle temelli imparatorluk ordularına kıyasla daha etkili bir savaş gücü yapmıştır.

Şüphesiz, bu sadece bir karşı örnektir. Fakat değerlidir çünkü genel bir ilkeyi gösterir: Özerk iş birliği, ta-

biatı gereği hiyerarşik yönetime göre daha esnek. Anabasis'in gösterdiği gibi, özerk olarak örgütlenmiş gruplar gerekli görürlerse hiyerarşiyi başvurabilirler ama hiyerarşik gruplar aniden özerk olamazlar.

Özerk iş birliği, insan girişimlerinin en yıkıcı olanında bile etkinliği artırabiliyorsa, yaratıcı örgütler ve kurumlarda neler yapabilir?

Liberal ekonomi politik, özellikle de neo-klasik dogması hem hiyerarşiyi hem de iş birliğini kötüler; ilkinin Fransız ihtilali öncesi rejiminin kalıntısı olarak, ikincisini ise bir sosyalist tehlike olarak görür ve her ikisini de ahlaksız, adaletsiz ve son tahlilde verimsiz olarak görür. Liberallere göre en iyi düzenleyici mekanizma herkesin herkese karşı olduğu, Hobbes'cu bir ekonomik savaş, tam rekabettir. Bu zalim kozmosta uygun olan yaşar ve uygunsuzluklar yok olur. Ve o dünyada uygun olmak demek üretken ve verimli olmak demek olduğu için, görünmez el (arz ve talep) aracılığıyla yürütülen, sonu gelmeyen bir ekonomik savaş, mümkün olan en iyi dünyayı garanti eder.

Yirminci yüzyılın başında kapitalizmin küresel krizi, komünizm ve faşizm hepsi aynı anda yükselirken, daha geniş çapta Kartezyen-Newtoncu dünya görüşüne itirazlar karşısında bu resmi tutuculuk yumuşamaya başladı.

İtirazlar birçok farklı alandan geldi. Kuantum mekaniği, dikkati ayrı nesnelere sadece bağlantılara kaydırarak "nesnelliliğin" anlamını ve gözlemcinin gözlenenden ayrı tutulmasını sorguladı. Gestalt psikanalizi algının bütünleyici ve indirgenemez niteliğine odaklandı ve biyoloji, canlı dünyayı ve çevresini anlama kabiliyetimizi sorgulayarak, onun yalnızca aşağıdan yukarı değil, aynı zamanda yukarıdan aşağı, "ortaya çıkan" özelliklerin bileşenlerinin toplamını aştığı karmaşık bir sistem olarak düşünüldüğü biyosfer kavramını keşfetmeye başladı.

Bu itirazların hepsi canlı sistemleri destekleyen kooperatif unsurlara vurgu yapıyordu. Düzen yaratmak için enerji gereklidir. Ancak enerjinin yakalanması kendi başına bize dönüşümün etkinliği ya da düzen oluşturma kabiliyeti hakkında, hele de yol açtığı düzenin özellikleri hakkında pek bir şey söylemez. Bunlar için, fizikçi-filozof David Bohm'un oluşturucu düzen dediği şeyi anlamamız gerekir. Konumuz bağlamında, enerjinin kullanımını yönlendiren bu özel "algoritmayı" belirleyen en kritik unsurun, bir tarafta iktidar ve çatışma, diğer tarafta iş birliği ve ortak yaşamın birbirlerine karşılıklı tepki verme biçimleri olduğunu düşünürüz.

Verimlilik

Stratejik sabotajın temel dayanaklarından biri, iktidarı uygulamak için toplumsal verimliliği baltalamasıdır. Toplumsal verimlilik enerji yakalamakla aynı şey değilse de, temel mantığı aynıdır. Stephen Marglin'in

çığır açan çalışmasına göre, yöneticiler sürekli ve rutin olarak yönetilenlerin verimliliğini zayıflatırlar. Romalılar köleleri tuğla ve seramik "fabrikalarına" koyduğu zaman, Avrupalı feodal lordlar el değirmenlerini yasaklayıp su değirmenini dayattığı zaman, iç savaş sonrası Amerikalı toprak sahipleri küçük çiftçiyi kredili bir sistem olan ortaklığa zorladığı zaman ve Stalin, Sovyet tarımını kolektifleştirdiği zaman... Bu örneklerdeki yöneticilerin amaçları, verimliliği düşürmek pahasına da olsa, "uyruklarını" daha kolay yönetilebilir kılmaktı. Ve aynı iddia, kapitalist üretimin ortaya çıkışı için de geçerlidir. Marglin'e göre, İngiliz kapitalistler açıkça yetersiz madencilik tekniklerini korudular, makinelerin icadından çok daha önce faktör sistemini getirdiler ve özellikle de yok etmeye çalıştıkları verimli emek kooperatiflerine kıyasla teknik açıdan verimsiz olan ayrıntılı iş bölümü üzerinde ısrar ettiler. O zamandan bu yana çok şey değişmedi.

Kapitalizmde kapasite-altı kullanım -ister üretimle ölçülsün, ister enerjiyle- resmi istatistiklerde görülmez. Peki neden? Çünkü genelde %70-90 arasında değişen kapitalist kapasite kullanım ölçüleri mutlak bir maksimuma göre değil, kapitalistlerin kâr açısından uygun gördüğü çok daha düşük bir düzeye göre ölçülür. Bu yerleşik tutarsızlığı işaret eden ilk yazarlardan biri olan Thorstein Veblen'e göre, eğer üretimi kapitalist maksimumla değil, "teknolojik" olanıyla karşılaştırsaydık, kullanım oranları yüzde 25'te kalırdı. Gerçekten de, son zamanlarda askeri üretim gibi bazı sektörlerde yapılan tahminlerde bu oran sadece yüzde 10'dur.

Peki neden yapay kapitalist ölçümlerden vazgeçip, mevcut teknolojinin sınırladığı gerçek kapasiteyi tahmin etmiyoruz? Sebep, söz konusu bütün bir toplum olduğunda, bu gerçek kapasitenin bilinmemesi olabilir. Bir toplumun enerjisi yakalama kabiliyeti, örgütlenme biçimine bağlı olduğu için maksimum kapasitesini belirlemenin tek yolu, -en hiyerarşik kumanda biçiminden özerk iş birliği formlarına kadar- olası tüm örgütsel biçimlerin seviyelerini sıralamak ve en yüksek yakalama oranını referans olarak kullanmaktır. Gerçi bu karşılaştırmayı yapmak, özellikle de yeterince büyük ölçekte, imkânsız değilse bile zordur. Peki neden? Çünkü kurumlar ve siyasetler iktidar uğruna iktidar tarafından yönlendirildiğinde, kooperatif girişimleri sistematik olarak yıldırma, önleme ve engelleme eğilimindedirler. Bu eğilim, girişimler özerk olduklarında daha fazladır, büyük olduklarında çok daha fazladır ve başarılı olurlarsa kesindir. Ve bu sistematik dışlanma nedeniyle yatay kooperatif örgütler ve siyasetler çok az ve uzakta oldukları için, gerçekten özerk olanları ise neredeyse yok olduğu için karşılaştırma yapılacak hiçbir temel bulamıyoruz.

Ancak yine de çarpıcı örnekler var. CERN (Avrupa Nükleer Araştırma Merkezi) davasını ortaya koyan

Knorr-Cetina ve Ulf Martin'den alınıyoruz. CERN dünyanın en büyük parçacık fiziği laboratuvarını -şimdiye kadar oluşturulmuş en güçlü enerji dönüştürücülerinden birini- işletiyor. Karmaşıklık akıllara durgunluk verir: çok sayıda devletin iş birliğini içerir; tesisleri yüzlerce kurum tarafından kullanılmaktadır; çalışan 13.000'den fazla kişi, binlerce bilim insanı ve 10.000'den fazla ziyaretçi uzmandan oluşmaktadır. Rekor düzeyde enerji yakalamasına ve yüksek karmaşıklığına rağmen CERN örgütü oldukça yataydır.

CERN gibi teknik olarak en karmaşık faaliyetlerin sınırlı hiyerarşiyi ve görece iktidar olmadan koordine edilebildiği göz önüne alındığında, aynı şey teknik olarak daha basit ve karmaşıklık çok daha az görevlerde neden yapılamaz?

Bu soruyu cevaplamak için, enerjinin hangi amaçla kullanıldığını incelemeliyiz. Hiyerarşik toplumlarda yakalanan enerjinin büyük bir kısmı maddi kazanç, geçim ve refah için ayrılmaz; hiyerarşik yapının sürdürülmesi ve pekiştirilmesi için kullanılır.

Direnış

Bize göre direniş iki biçim alır; iktidar-yerine-geçen direniş ve iktidar-karşıtı direniş. Birinci biçim iktidar mücadelesinin kendi içinde vardır ve bir oluşumun iktidar dayatma çabaları hemen her zaman karşısında aynı iktidarı dayatmak isteyen diğer oluşumları bulur. Örneğin kapitalizmde hükümetler, şirketler, sendikalar, dini aygıtlar, suç şebekeleri ve diğer bu tip örgütler sürekli olarak birbirlerinin iktidarı ile rekabete girerler ve bu da iktidarın her zaman direnişle karşılaştığı anlamına gelir.

İkinci direniş biçimi iktidar mücadelesinin dışındadır. Bir iktidar arayışından değil; tersine, iktidarın reddinden kaynaklanır -yani, hiyerarşiyi tamamen kaldırma ve yerine özerkliği ve iş birliğini koyma arzusu. Bu ikinci yönelim çoğunlukla görünmez, hiyerarşik iktidarın ölü yükünün altında kalmıştır, ama her zaman oradadır- çünkü olmasa, üzerinde ege-men olunacak hiçbir şey olmazdı ve daha baştan iktidar olmazdı.

İktidar çoğunlukla örgütsel ve kurumsal hiyerarşiler yoluyla dayatılır ve iktidar arayışı sürekli olduğundan, hiyerarşilerini yaratma ve genişletme yönelimi de süreklidir. Bunların sonucu daimi ordular, örgütlü din, yasal sistem, çeşitli bürokrasiler, polis kuvvetleri, sürekli propaganda ve diğer alanlara özel bazı kurumların yanı sıra, hem toplumun fiziksel olarak sürdüren hem de hiyerarşik düzeni koruyan ve genişleten sayısız çift-amaçlı etkinlikler...

Dahası, iktidar hiyerarşilerinin oluşumu genelde "otokatalitik bir yayılım" ile kendini besler (Martin 2016). Dayatılan iktidar ve sabotajı ne kadar güçlü olursa, ona karşı direniş o kadar artar ve dolayısıyla bu direniş kontrol altına alıp yenmek için daha da fazla hiyerarşi ve sa-

botaj gerekir. Bu otokatalitik yayılım sonucunda iktidar-odaklı toplumlar gittikçe daha "karmaşık" görünür. Ancak karmaşıklık öğrencilerinin çoğu, bu üretmeyi kabul etmez. Biyolojik-ekonomik perspektiften bakarak, genelde toplumsal "karmaşıklık" kavramını olumsuz değil olumlu olarak, toplumsal ölçeğin kaçınılmaz bir unsuru olarak düşünürler. Örneğin Tainter'a göre, toplum ve enerji kullanımı ne kadar büyük olursa, onu koordine etmek o kadar zor olur. Koordinasyon problemleri ne kadar büyük olursa, çözümleri o kadar zor ve karmaşık olur ve çözümler yerel, kısa vadeli düzeltmeler sağlasa da, genelde uzun vadede toplumu daha da karmaşık hale getirirler. Böylece yeni çözümlere ve dolayısıyla daha büyük karmaşıklığa ihtiyaç duyan başka sorunlar yaratırlar.

Ancak bizce karmaşıklık konusunda bu olumlu düşünme son derece yanıltıcı olabilir. Bize göre iktidar odaklı toplumlarda karmaşıklığın kaynağı, verimliliği artırma çabası değil; iktidarın çıkarları için verimliliği kontrol etme ve zayıflatma çabasıdır. O zaman, toplumsal karmaşıklık bir "problem çözme stratejisinden" çok sabotajla birlikte gelen ve onun etkisini arttıran bir araç olarak, kendiliğinden yayılan iktidar biçiminin doğasında bulunan olumsuz bir özellik olarak incelenmelidir.

Bize göre, iktidar odaklı karmaşıklıkların çoğu bilinçli olarak ortaya çıkmamış, başta birbirinden ayrı birçok stratejik sabotaj biçiminin birleşmesinden ortaya çıkmıştır. Gıda, tıp ve eğlence sektörlerinin küresel olarak giderek artan merkezileşmesi ve politikleşmesini ele alalım. Geçtiğimiz yarım asır boyunca bu süreçlerin kesişimi, ucuz çöp-gıda diyetinin dayatılması, ilaç tedavisinin kitlesel düzeyde aşırı kullanımı, pasif eğlence ve fiziksel eylemsizlik yoluyla nüfusun artan bir şekilde uyuşturulması ile sonuçlandı. Başta birbirinden ayrı stratejik sabotaj biçimlerinin nihai sonucu dünya çapında bir obezite salgını, diyabet, kalp hastalığı ve zihinsel hastalıklar oldu ve bunlar da gittikçe yayılarak enerji emen ve her biri "sorunu çözme" adanmış toplumsal, tıbbi ve yasal hiyerarşiler karmaşıklığına yol açtı. Burada da, ortaya çıkan karmaşıklık büyük ölçüde istemeden yapılmıştır, ancak bu karmaşıklığın hiyerarşik iktidarı desteklemek için oluşturulduğu ve sürdürüldüğü göz önüne alındığında, tanım gereği, emdiği enerjinin çoğu sonunda yaşamsal ihtiyaçlara ve refaha değil, stratejik sabotaja gider.

Son olarak, iktidar-odaklı karmaşıklığın çoğu büyük ihtimalle bilinçli oluşturulmamışsa da, bazıları açıkça önceden planlanmıştır. Örneğin, bilgisayar donanımı ve iletişim ağlarının engellerle dolu tasarımları kasten karmaşıktır; tıpkı yasal sistemin Kafkaesk unsurları ve modern muhasebe ve finansın çapraşık ve çoğu zaman anlaşılabilen labirentleri gibi. Bu kasıtlı karmaşıklıkla yakalanan enerji, refaha ve yaşamsal ihtiyaçlara çok az katkı yaparken hiyerarşik iktidara bol miktarda katkıda bulunur.

Sofya'da Tutsaklar Örgütleniyor

Sofya hapishanesinde, geçtiğimiz aylarda yoğunlaşan, tutsaklara karşı uygulanan şiddet bu alanda mücadele eden tüm insan hakları örgütlerinin gündeminde. Hala sürmekte olan bu adaletsizlikler, kimi zaman doğrudan hapishane

yönetimince kimi zaman yönetimin kolladığı çeteler eliyle gerçekleşiyor.

Gazetemizi hazırladığımız sırada, Sofya Hapishanesi'ndeki tutsakların başlattığı açlık ey-

lemi, durumun ne noktaya ulaştığını görmek açısından önemli. Hapishanedeki süreci, yaşananları ve tutsakların buna karşı verdikleri örgütlü mücadeleyi anarşist tutsak Jock P. ile konuştuk.

Meydan Gazetesi: Devletin seni Sofya Hapishanesi'nde tutmasının nedeni nedir? Ne zamandan beri Sofya Hapishanesi'ndesin?

Jock P: Bir Neo-Nazi nefret suçunu engelledikten sonra tutuklandım. 15 Neo-Nazi bir Roman'ı döverken onları durdurdum ve kendimi kordum. Aslında bir insanı ve kendimi savunduğum için hapisteyim. Ocak 2018 itibarıyla 10 yıldır hapishanedeyim ve yaklaşık 7 ya da 8 yılım kaldı.

Bulgaristan Tutsaklar Birliği (BPRA)'nin tutsakların yaşadıklarına ilişkin bildirisini okuduk. Yaşadığınız şiddeti örneklerle yazarmısınız? Ve bu şiddet süreci ve hapishane yönetimi arasındaki ilişki nedir?

Bulgaristan hapishanelerindeki kitlesel ve sistematik şiddet, hapishane müdürüne göre değişiyor. Ancak sorun şu ki, şimdiye kadar tek bir gardiyan veya hapishane mü-

dürü, Bulgaristan hapishanelerinde tutsaklara işkence yapıldığı için görevden alınmadı veya mahkum edilmedi. Onlar dokunulmazlık altında işlerine devam ediyorlar. 2014'te Sofya Hapishane Müdürü Peter Krestev, Sofya Hapishanesi'ndeki bir sürü işkence vakası nedeniyle görevden alındı. 2 yıl sonra Nisan 2017'de devlet eski müdür Peter Krestev'i Sofya Hapishanesi'ne geri gönderdi ve kısa sürede hapishane eski haline döndü. Özellikle koruduğu eroin satıcısı çete, güçlerini kullanarak diğer tutsaklara kötü muamele yapmaya başladı. Müdür geri döndükten sadece 3 ay sonra hapishanenin spor salonunda, bu eroin çetesi boyun eğmeyi reddeden birine tecavüz etti. Tecavüzcülere hiçbir yaptırım uygulanmadı. Yani hapishane yönetiminin bize uyguladığı iki tür şiddet var, doğrudan gardiyanların şiddeti ve korudukları çetelerin şiddeti. Gardiyan Mitko Ivailov Spasov örneğinde olduğu gibi sadist bir zevk için ya da bilgi almak için tutsaklara işkenceler yapılıyor.

Hapishanedeki şiddet ile hapishane idaresi arasındaki bağlantı şöyle; özellikle Müdür Peter Krestev, hapishanelerinde kaos ve bir korku havası olmasını sever ve bunu sürdürmek için gardiyanları ve koruduğu mahkumları, genel hapishane nüfusuna karşı rastgele bile olsa şiddet uygulamaları yönünde cesaretlendirir. Hapishane yönetiminin yalnızca gardiyanların suçlarını örtbas ettiğini söylemek yeterli değildir, çünkü aktif olarak teşvik ederler. Bu sebeple de "İşkenceyi Önleme Komitesi" Sofya Hapishanesi'ni tutsaklara işkence yapmak için kullandıkları odalara kamera koymaya zorladı.

Tutsakların bu şiddete karşı tepkisi nedir?

BPRA'dan önce işkence gören tutsaklar tecritte ve yalnızdı. 10 vakanın 9'unda işkence gören tutsaklar tecrit ediliyordu çünkü hapishane, tutsağın şiddet uyguladığını iddia ediyor ve bu nedenle işkenceyi yasal güç kullanımı adıyla meşrulaştırma-ya çalışıyordu. Tutsak tecrit edildi-

ğinde, yardım alamaz, hatta yardım isteyemez haldeydi. BPRA ile birlikte şimdi, ne zaman bir tutsak işkence görse, bir avukatın işkence gören tutsakla görüşmesini ve ona basit bir soru sormasını örgütledik; "yardım istiyor musun?". Tutsaklar bazen çok korkuyor ve hukuki yardımı reddediyorlar, diğer durumlarda avukatın temsilini kabul ediyorlar. Aslında, işkence gördükten veya dövüldükten sonra avukat tutmak her zaman en iyisidir, çünkü hapishane yetkililerini korkutarak size daha fazla taciz etmelerinin önüne geçer. Bir avukat tarafından korunmayan tutsakların, başta aynı gardiyanlar tarafından tekrar taciz edilmesi muhtemeldir.

Fakat birçok tutsak şimdi dayanışmanın gücünü görüyor ve bir tutsak dövüldüğünde ya da işkence gördüğünde hemen BPRA'ya bilgi veriyor ve bir avukat o tutsağı gidip görüyor. Bunun önemini, BPRA sonrasında hapishanedeki zihniyet ve pratiklerde büyük bir değişim yaşandığını görerek anladık. Eskiden tutsakların yardım alabilecekleri hiç kimse yok-

tu ve tutukluların % 90'ı bireysel davranışlar gösteriyordu. Şimdi dayanışma ile şiddetten korunmak için birbirimize yardımcı olabileceğimizi gördük.

Bulgaristan Hapishaneleri Birliği/BPRA ne zaman kuruldu? Birliğin amacı nedir? Anladığımız kadarıyla anarşist bir oluşum değil mi?

Bulgaristan Hapishaneleri Birliği, 2012 yılında devlet kaydı ile yasal olarak kurulmuştur ve çok fazla anarşist özelliğe sahip olduğu halde "anarşist" değildir. BPRA'nın bir tüzüğü vardır ve tüzüğünün kapsamı "devlet tarafından alıkonulanların" haklarını korumaktır. Bu bakımdan bu ilgi alanının dışında politikalarımız veya etkinliklerimiz yok. Ayrıca tüzüğümüzde, bizim için önemli kurumlardan biri olan Avrupa Önerilen Hapishane Kuralları'nın Bulgaristan'da uygulanması destekleniyor. Yine de anarşist özelliklerimiz, sadece tutsakların ve eski tutsakların BPRA üyesi olabilmesi, bu yüzden kendimiz için mücadele eden tutsak işçiler olmamız ve tutsak olmayanlar tarafından yönlendirilmememiz veya yönetilmememizdir. Bu bağlamda BPRA bir sendikalizm biçimidir ve hatta birçok tutsak BPRA'ya "Sendika" diyor. BPRA'nın tüzüğünde yer alan resmi hedefleri olmasına rağmen, BPRA'nın kurucu üyelerin biri olarak tüzüğe katkıda bulunanlardan biri olarak BPRA'nın hedeflerine paralel, her zaman inandığım kişisel hedeflerim var. Örneğin, Bulgaristan'daki tutsaklar içinde bir sınıf bilinci yaratmak, ortaklığımızı oluşturmak ve onu tanınabilir bir kimlik haline getirmek. Sonuçta son derece etkili olsak da hala toplumsal bir hareket değiliz ve gücümüzün çoğu STK'lara verilen yasal haklardan kaynaklanıyor.

Karşılaştığınız şiddetle ilgili Bulgaristan'daki platformların veya örgütlerin tepkisi nedir? Herhangi bir protesto veya hukuki destek var mı?

Örgütler ya da "platform"lar hiçbir şekilde Bulgaristan hapishanelerindeki şiddete tepki göstermedi. Bulgaristan Helsinki Komitesi adı verilen ve çok aktif olan ve tutsaklara yasal destek sağlayan bir liberal STK var, ancak onlar aynı zamanda genel bir insan hakları örgütü ve tutuklu haklarına gerekli dikkati veremiyorlar. Daha fazla hapishaneye ulaşabilmek için genişlemeliyiz. Fakat tutsakların haklarını savunmak isteyen avukatlar bulmak zor, çünkü çoğunlukla iş hukuku veya eşya hukuku çalışmak istiyorlar. İşin gerçeği Bulgaristan'da çoğu insan, diğerleri için özellikle de hapishanedeki işçiler için bir şey yapmak istemiyor.

En azından 10 yıllık hapishane hayatımda, dışarıdaki insanların veya örgütlerin Bulgaristan hapishanelerindeki işkence ve insanlık dışı muameleye herhangi bir eylem yaptığını görmedim ve böyle bir eylemi hatırlayan kimse yok. Ama bunun bu yıl değişeceğini umuyoruz, çünkü BPRA dayanışma ve eylem çağrısında bulundu ve "Otonom Fabrika"

isimli bir kolektif, Sofya Hapishanesi Müdürü'ne karşı eylemler örgütleyiyor ve görevden alınma talebimizi destekliyor. Hepimiz bunun, dışarıdaki insanların hapishanede neler olduğunu önemsemesi konusunda bir başlangıç olacağını umuyoruz. Elbette Bulgaristan'daki gerçek anarşistlerin hepsinin işkenceye ve tutsakların insanlık dışı muamelesine karşı dayanışma çağrımıza katılacağını biliyorum. Ancak şu ana kadar, buradaki anarşist bireylerin de örgütlerin de dayanışma noktasında açık bir eksikliği var.

BPRA ile uluslararası dayanışma eylemleri var mı?

Uluslararası destek hep oldu ve çok destek aldık. Bu alanda mücadele eden örgütlerin desteği olmaksızın BPRA, kağıt üzerinde bir isim olmaktan öte bir şey olmazdı. Şimdiye kadar ulusal hapishane yönetimine karşı hukuk savaşlarımız için maddi destek bulma ve gönderme konusunda çok etkili oldular. Bulgaristan devleti, hapishane müdürlerinin suçlarını unutturup, son derece olumsuz insan hakları sicilini irdelemekten Avrupa Birliği ile bütünleşmesi mümkünmüş gibi davranıyor. Bulgaristan şu anda Avrupa Birliği'nde kişi başına düşen en büyük insan hakları ihlalcisi ve BPRA bu gerçeğe dikkat çekmek ve özellikle de insan hakları ihlallerinin belgelenip kanıtlandığı Sofya Hapishanesi'ne dikkat çekmek istiyor. İnsanlardan dünyanın dört bir yanındaki Bulgaristan Büyükelçilikleri'nde ve mümkünse Avrupa Komisyonu ve Avrupa Delegasyonu ofislerinde protesto yapmalarını istiyoruz. Bu protesto gösterileri sırasında insanlar, büyükelçilikler vasıtasıyla Adalet Bakanlığı'na resmi şikâyetler sunarak, Sofya Hapishane Müdürü Peter Kretev'in insan haklarının kitlesel ihlallerinden dolayı derhal görevden alınmasını talep edebilir.

Son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Özellikle de son 2 yıldır Türkiye'deki hapishanelerin durumunun son derece kötüye gittiğini ve hatta Bulgaristan hapishanelerinden daha kötü durumda olduğunu biliyoruz. Bu bakımdan Türkiye'de hapishanede bulunan ya da onlara destek olan yoldaşların, Avrupa'daki en kötü hapishanelerde olduklarını söyleyebilirim. Türkiye'deki tutsak yoldaşlarımızdan daha iyi bir konuma sahip olduğumuzu biliyorum. Her ne kadar mücadelelerimiz farklı engellere sahip olsa da, (örneğin burada Bulgaristan tutsaklarının, geleneksel olarak halktan hiçbir desteği yok) kalbim oradaki hapishanelerde mücadele edenlerle birlikte. Bulgaristan devletine karşı düzenlenen uluslararası eylemlerin, son 2 yıldır şüphesiz açık ve resmi faşizm dönemine giren TC Devleti'ne karşı olacağından çok daha etkin olacağına inanıyorum. Türkiye'de tutsaklara yardım etmenin en iyi yolu devrimci hareketler aracılığıyla olacaktır.

Bulgaristan hapishanelerindeki tutsakların mücadelesini selamlıyoruz. Dayanışmayla.

Kullan-at Kılavuz

Umut Hakkı

Kapitalist işleyiş içerisinde zaman zaman kullanılacak ama paylaşma ve dayanışmayla örülü özgür dünyada hiçbir şeye yaramayacak bilgiler...

Merve Arkun

mervearkun@meydangazetesi.org

Umut hakkı, müebbet veya ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası alan hükümlüye serbest kalma imkanının tanınmasıdır. Bu kavram, 1998 yılından beri Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)'nin tartıştığı bir kavramdır. Mahkeme bu konuda ilk kez 9 Temmuz 2013 tarihli "Vinter ve diğerleri - Birleşik Krallık" (Vinter ve başka diğer hükümlülerin Birleşik Krallık Devleti'ne karşı açtığı davanın ismi) davasında devletler hakkında olumsuz bir karara varmıştır.

Mahkemenin kararına göre, "müebbet (ya da ağırlaştırılmış müebbet) hapis cezası ile cezalandırılan bir mahkûmun, (hükmedilen) cezanın bir gün gözden geçirilerek serbest bırakılacağı ümidi olmadan, ölünceye kadar hürriyetinden mahrum bırakılması, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3. maddesini (işkence yasağını) ihlal eder."

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi verdiği bu kararla -hükümlünün sahip olduğu "salıverilmeyi umut etme hakkı"- müebbet hapis cezasının belirli aralıklarla gözden geçirilmesini gerekli kılmakta ve hükümlüye serbest kalma imkanı sunulup sunulmadığı ile ilgili olarak devletleri yargılamaktadır.

Tutsağa verilen müebbet hapis cezasının ardından ilk kez en geç kaç yıl sonra cezanın yeniden incelenmesi gerektiğine dair kesin bir hüküm yoktur. Ancak ilk incelemenin cezaya hükmedilen tarihten en geç 25 yıl sonra yapılması gerektiğine dair bir eğilimin bulunduğu hatırlatılmaktadır. Tutsağın cezası hakkındaki ilk incelemenin ardından daha sonra yeniden inceleme hakkı bulunmaktadır. Bu konu ile ilgili net bir süre belirtilmemiştir.

AİHM'in 2013 yılında verdiği bu karardan bir kaç ay sonra TC devleti de Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'daki müebbet hapis cezası maddeleri ile ilgili olarak yargılandı.

AİHM'in bu yargılamalarını "olumlu bir gelişme" ya da "kazanım" olarak görmek mümkündür. Anayasanın 90. maddesinin 5. fıkrasına göre eğer kanunlarla uluslararası sözleşmeler arasında çatışma varsa ve bu uluslararası sözleşme insan haklarıyla ilgiliyse, uluslararası sözleşme hükümleri uygulanacaktır. Bir kişinin AİHM'den böyle bir karar alması da iç hukukta yeniden yargılama anlamına gelmekte olup kişinin infazı -bu karar doğrultusunda- yani umut hakkı doğrultusunda düzenlenmelidir.

Umut kavramının kendisi, söz konusu "umut hakkı"nın ötesinde düşünmemizi de gerektirmektedir. Ezilenler için "umut", kelimenin tam anlamıyla mücadele etmektir. Umut; ekonomik, sosyal ve siyasi tutsaklık sistemlerine, devlete ve kapitalizme karşı kendisinin ve kendisi gibi tüm ezilenlerin adalet ve özgürlük mücadelesini vermekte, bu mücadele uğruna devletlerin hapishanelerinde tutsakken bile direnmektedir. İçinde bulunduğumuz OHAL'e ve devletin tüm zorbalığına rağmen umut edebilme cesareti gösterebilmek ise özgürlüktür.

YALINAYAK

Tek Tipleşmeyeceğiz Tek Tipi Reddedeceğiz!

Abdülmelik Yalçın

melikyalcin@meydangazetesi.org

Devletin toplumsal muhalefete yönelik yoğun saldırıları 15 Temmuz sonrası yeni bir boyut kazandı. Çıkarılan KHK'lar yasa yapma görevi üstlenen meclisin de üstüne çıktı ve şimdi adaletsizlikler üreten liberal hukuk düzeni de aşılıyor. Yıllarca adaletsizliklere ve siyasi sorunlara karşı mücadeleler ve gerçekleştirilen toplumsal eylemler sayesinde devletin liberal hukukunun boşluklarında çatlaklar yaratılmış ve bu çatlaklardan sızarak kazanımlar elde edilmişti. İşte içinde bulunduğumuz dönemde OHAL ve KHK'lar, devlete tüm bu adaletsizlikleri, mücadeleleri ve kazanımları görmezden gelerek süreci ve mücadeleyi en başa çekme imkanı verdi.

KHK'larla öncelikle toplumsal muhalefet ve ardından bütün toplum baskı altında tutulmaya ve teslim alınmaya çalışılıyor. Devletin OHAL'i dışarıdakileri tutsaklaştırmak, içerdeki tutsakları da tecrit koşullarıyla tamamen sindirmek istiyor. Tutsaklar kitap yasakları, iletişim yasağı, aile ve arkadaş görüşlerinin, avukat görüşünün, sosyal faaliyetlerin ve havalandırma hakkının kısıtlanmasına kadar pek çok tecritle karşı karşıya.

Bunlar yetmezmiş gibi devlet, geçmişteki tüm mücadeleleri yok sayarak tutsaklara yönelik Tek Tip Elbise uygulamasıyla iradelerini teslim almaya çalışıyor. Tabi bunu yaparken de KHK'lar imdadına yetişiyor.

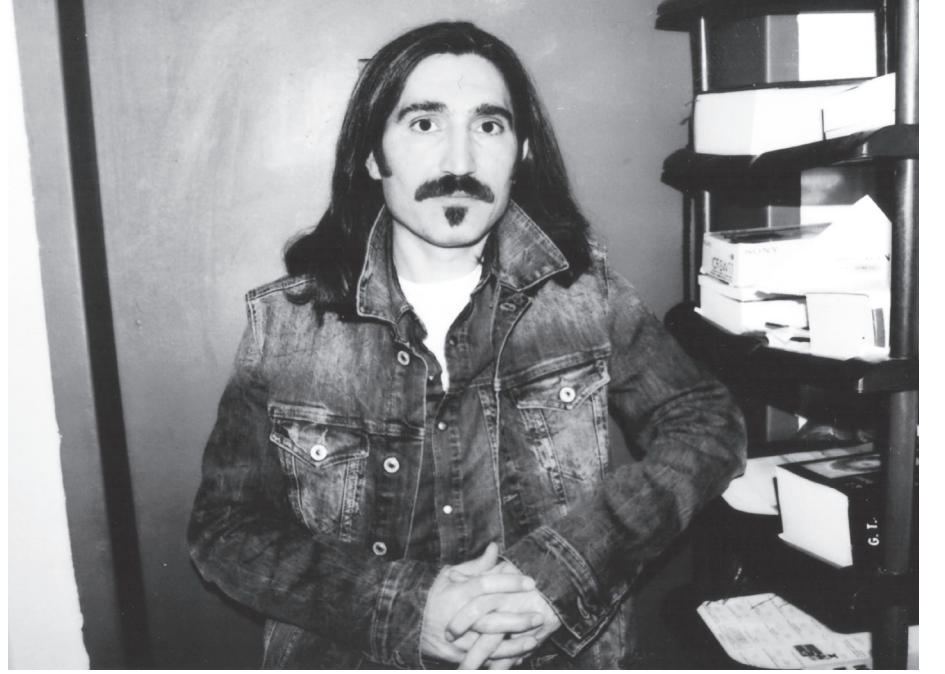
Tek Tip Elbise, bir 15 Temmuz sanığının, mahkemeye üzerinde "Hero" (kahraman) yazılı bir tişörtle çıkması üzerine Tayyip Erdoğan'ın gündem etmesiyle gündemimize girmişti. Devletin bu konuya yönelik hazırlıkları geçtiğimiz Aralık ayının son haftasında çıkarılan 696 sayılı KHK'yla tamamlandı. Tek tip elbise dayatması bu KHK'da "Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar nedeniyle tutuklu veya hükümlü bulunanlar, duruşmaya sevk nedeniyle ceza infaz kurumu dışına çıkarılmaları durumunda, ceza infaz kurumu idaresince verilen giysileri giymek zorundadır" şeklinde yerini aldı. Ve elbiseler şimdiye kadar Diyarbakır Hapishanesi ve Silivri Hapishanesi'ne gönderilmiş durumda. Yönetmeliğin yürürlüğe girmesinin ardından hapishane dışına çıkarılacak tutsaklara tek tip dayatması başlatılacak.

Özellikle devrimci tutsakların iradelerini teslim almaya yönelik uygulanmaya başlayacak olan tek tip elbise dayatması, devletin tek tip politikalarının hapishaneleri ilgilendiren parçası oluyor. Tek din, tek dil, tek lider söylemlerinin benzeri olarak bütün topluma kendi düşüncesini ve yaşam biçimini empoze etmeye çalışan devlet, devrimcilerden net ve kararlı bir cevap alıyor. Tek Tip KHK'sına karşı coğrafyanın tüm hapishanelerindeki devrimci tutsaklar bu elbiseleri giymeyeceklerini ilan ederken dışarıda tutsak aileleri, arkadaşları, yoldaşları ve insan hakları savunucuları olarak bizler de tek tip elbise dayatmasına izin vermeyeceğimizi her alanda daha güçlü bir şekilde haykırıyoruz.

İşte bu kararlılığın bir örneği olarak, tek tip elbise dayatmasına karşı mücadele eden parti ve örgütler tarafından bu mücadeleyi daha da büyütmek ve toplumsallaştırmak için İstanbul'da "**Tek Tiple Karşı Mücadele Platformu**" kuruldu. Platformun kuruluş deklarasyonu metnindeki: "*Tutsaklar nezdinde tüm topluma giydirilmek istenen tek tip kıyafeti kabul etmiyor; reddediyor ve birlikte mücadele etme kararlılığına sahip olduğumuzu ilan ediyoruz. İnsanlık onurunu esas alan, farklılıkları ve özgünlükleri tehdit değil zenginlik olarak kabul eden, eşit, özgür ve barış içinde yaşamayı isteyen tüm kurum, kişi ve kesimleri bu mücadelenin bir parçası olmaya, tek tipleşmiyoruz tek tipi reddediyoruz çığılığını yükseltmeye çağırıyoruz*" ifadesi süreci özetleyen bir anlatıma sahip.

Tarihsel olarak, devrimcilerin tek tip elbiseyi reddetmediği ve bu dayatmaya karşı mücadele etmediği hiç bir örnek bulunmamaktadır. Devrimci tutsaklar, verdikleri mücadeleyle de bu dayatmalara karşı kazanımlar elde etmişlerdir. İşte bu nedenle devlet bir kez daha tutsakların iradesini teslim alamayacak; içeride tutsaklar, dışarıda aileleri, arkadaşları, yoldaşları olarak bizler tek tipi elbise dayatmasını reddedecek, devletin herkesi tek tipleştirmeye çalışmasına izin vermeyeceğiz.

Anarşist Tutsak Şevket Aslan Hapishane'deki Adaletsizliklere Karşı Açlık Eyleminde

Aliağa Şakran'da bulunan İzmir 3 Nolu T Tipi Hapishanesi'nde tutulmakta olan anarşist tutsak Şevket Aslan, hapishanede gittikçe artmakta olan baskılar ve hapishane yönetimi tarafından anarşist kimliğinin tanınmamasına karşı 21 Kasım'da başladığı açlık eylemine devam ediyor.

Aliağa Şakran'da bulunan İzmir 3 Nolu T Tipi Hapishanesi'nde tutulmakta olan anarşist tutsak Şevket Aslan'ın başlattığı açlık eylemine karşı çözüm aramaya gitmeyen hapishane yönetimi Aslan'ı, "sorunları görüşelim" bahanesiyle aynı koğuştan başka bir tutsakla beraber çıkartıp gardiyanlar tarafından darp etti. 24 saat süngerli oda diye tabir edilen yerde tutulan Şevket'ten bu süreçte tuvalet ihtiyacını da kameraların önünde yapması istendi. Ama Şevket, kendisine dayatılan hiçbir şeyi yapmadı ve direndi.

Şevket Aslan hakkında bilgi veren Av. Gökhan Soysal, "Şevket 19 Temmuz'da da aynı taleplerle açlık eylemine başlamış, eylemini 53. günde kazanımla sonuçlandırmıştı. Ancak aynı sorunların tekrar yaşanması üzerine 21 Kasım'da "süresiz-

dönüşümsüz" açlık eylemine başlayan Aslan, talepleri kabul edilene dek eylemini sürdüreceğini söyledi." dedi. Ayrıca Avukat Gökhan Soysal, Şevket'in unutkanlıklarının başladığını belirtti.

Şevket'in talepleri şu şekilde:

Anarşist kimliğinin tanınarak hapishanedeki başka bir anarşist tutsakla beraber tutulmak veya bu olmayacaksa tekli odaya alınmak; kargodan gelen kitapların tarafına verilmesi; resmi kurumlara hitaben verilen dilekçelerin kaybettirilmemesi ve istendiğinde çıkış numaralarının verilmesi; açık ziyaretler ve sağlık sebepleri dışında ayakkabı çıkartma dayatmasına son verilmesi; idareyle görüşmelerinde insan onuruna yaraşır şekilde davranış görmek ve duvar dibinde ayakta bekletilme uygulamasına son verilmesi; yağlı boya resim malzemelerinin kendisine verilmesi veya resim atölyesine ulaşımının sağlanması.

Talepleri yerine getirilene kadar eylemini sürdüreceğini belirten Şevket, gazetemizi yayına hazırladığımız günlerde açlık eyleminin 70'li günlerinde direnmeye devam ediyor.

Trans Tutsak Diren Coşkun Ölüm Orucunda

Geçtiğimiz Temmuz ayında "örgüt üyesi" olmak bahanesiyle tutuklanan Diren Coşkun, LGBTİ Derneği Sözcüsü Kıvılcım Arat tarafından yapılan açıklamaya göre 25 Ocak itibarı ile ölüm orucuna başladı. Açıklamada Kıvılcım Arat, Ağustos ayı itibarıyla Tekirdağ 2 No'lu Hapishanesi'nde tabutlukta tutulan ve devletin ölüm orucundan vazgeçirmek için sürekli ceza ile tehdit ettiği Trans Tutsak Diren Coşkun'a gerçekleştirdiği ziyaret sonrası Diren'in mesajını aktardı: "*Burada insan onu-*

runa aykırı birçok uygulamaya maruz kalıyorum. Üzerimizdeki ağır tecridin kaldırılması, gasp edilen ameliyat ve tedavi hakkının iadesi için bedenimi ölüme yatırıyorum. 25 Ocak'tan beri ölüm orucu eylemine başladığımı kamuoyunun bilgisine sunuyorum."

Açıklamada Trans tutsak Diren Coşkun'un ameliyat ve tedavi haklarının engellenmesi ve yaşadığı tecrit durumu ortadan kalkana kadar ölüm orucuna devam edeceği belirtildi.

Çanlar İklim İçin Çalışıyor

Özgür Erdoğan

ozgure@meydangazetesi.org

Şurası açık ki, zor zamanlar yaşıyoruz. Savaşlar, bombalar, siyasal sosyal ve ekonomik krizler yaşamlarımıza git gide daha güçlü darbeler vuruyor. Sadece yaşadığımız coğrafyada değil, dünyanın dört bir yanında ezilenler bunlara maruz kalıyor ve bunlarla mücadele ediyor.

Hem yukarıda saydığımız saldırıların bir nedeni hem de bir sonucu olarak "küresel iklim değişikliği" dediğimiz felaket, yaşamlarımıza iyiden iyiye nüfuz etmeye başladı. Bir yandan sular altında kalan küçük ada ülkeleri, bir yandan iklim göçleri, öte yandan bizlerin gündelik hayatını da etkilemeye başlayan ani hava değişimleri...

Geçtiğimiz yaz aylarının en popüler söylemlerinden biriydi "Hiç Esmiyor...". Evet, geçtiğimiz yaz hiç esmedi. Fakat bununla beraber yaşadığımız coğrafya 2018 yılında son 44 yılın en büyük kuraklığıyla karşı karşıya kaldı. Bununla da bitmedi! İklim kuşağındaki küçücük bir kayma bile şimdiden bizi tropikal iklime taşıdı. Yazın ortasında aniden bastıran yağmurlar, kışın başından beri ha geliyor ha gelecek diye beklediğimiz ama bir türlü gelemeyen kar, başlamayan kış ve bitmeyen sonbahar...

Bir kaç ufak soğukla atlatmak üzere olduğumuz kış bu sene dişlerini göstermedi, gösteremedi. Hatta kimi günler baharı kışkandıracak bir atmosferde yaşadık. Hafta sonu gezmelerinde, açık alanlarda güneşin tadını çıkarttık. Fakat tüm bu "hoş sürprizlerin" bir faturasının olduğunu görmek gerekir.

Dedik ya son 44 yılın en kurak dönemini geçirdik diye... Durumun vahametini anlamak için barajlardaki doluluk oranları iyi birer örnek olabilir. İstanbul'a içme suyu sağlayan barajların doluluk oranları yüzde 60'larda kalırken Ankara'da bu oran yüzde 27'lere kadar düşüyor. Keban Barajı'nın doluluk oranları yüzde 30'lara kadar geriledi. Bu kuraklığın bir numaralı sorumluları olan devletler ve kapitalistler ise "İnşallah bu aylarda bir yağış bekliyoruz..." diyerek Şubat ve Mart aylarını işaret ediyor. Bu arada kimse yazın yağın anı yağmurlardan medet beklemesin, çünkü bu yağmurlar ani ve şiddetli oldukları için toprağın derinliklerine ulaşamıyor, ulaşamadığı gibi toprağın en verimli katmanlarını başka su varlıklarına taşıyor. Bu yoğun taşınmada, o su varlıklarının kirlenmesine yol açıyor.

Öte yandan, bu ana kadar elle tutulur bir kar yağışının olmamasının yaşadığımız coğrafyanın ekolojisi için başlı başına bir felaket olduğunu fakat en büyük etkisinin tarım bitkileri üzerine olduğu aşikardır. Öncelikle yağmur konusunda kısır bir süreç geçiren toprak, bu sene kar suyundan da beslenemeyecek. Bununla beraber, kar yağışının keskin soğukları engellemesi ve tarım bitkilerinin ya da tohumların üzerini örterek onları bir çok tehditten koruyan kar örtüsünün bu sene işlevini yerine getiremeyecek oluşu da başka bir sıkıntı. Hem de küçük felaketselere kapı aralayabilecek bir sıkıntı.

Bir çok felaket sanılanın aksine bir anda gelişmez. Küçük ve farklı etkilerin bütünü, geniş bir zaman diliminde ağır ağır etkisini gösterir. Yapılan barajlar, küçük bir ekosistemin iklimini bütünüyle değiştirir. Ormanların yerine dikilen devasa binalar yağmur bulutlarını uzaklaştırır. Sanayi atıkları, termik santraller zehir kusarak ağır ağır çevresinde ne varsa öldürür. Taş ocakları, madenler bütün bir bitki örtüsünü ve hayvan popülasyonunu nefessiz bırakır. Aradan geçen günler, haftalar, aylar ve hatta yıllar "Hiç esmiyor..." diyerek kapımızın önüne kuraklığı koyuverir.

Çanlar iklim için çalışıyor; çanlar bizim için ve dünyadaki tüm varlıklar için çalışıyor!

Karaburun'da Taş Ocağına Karşı Direniş Kazandı

İzmir'in Karaburun İlçesi'ne bağlı bir yerleşim olan Kösedere Mahallesi'nde yaşayan halk, zeytin ağaçlarının yanı başında açılan mermer, taş ve micir ocağına karşı uzun bir süredir mücadele ediyordu.

"Zeytin ağaçları bitirse bu insanlar ne yapacak?" diyen köylüler, zeytin ağaçlarının yaklaşık 50 metre yakınında açılan ocağın kapatılma-

sı talebiyle 4. İdare Mahkemesi'ne dava açmış ve nöbete başlamıştı. Dava talebi başta reddedilen köylüler bu defa ocağın 1939 yılından bu yana yürürlükte olan 3573 Sayılı Zeytin Kanunu'na aykırı olduğu gerekçesiyle tekrar mahkemeye başvurdu. İkinci başvuruya açılan dava sonucunda ocağın ruhsatı iptal edildi, aylar süren direniş kazandı.

Almanya Hambach Ormanı'nda Ekolojik Yıkıma Karşı Direniş

Hambach Ormanı'nda ekolojik yıkıma karşı direnişe geçen yaşam savunucuları iş makinelerinin ormana girmesine izin vermedi. 22 Ocak günü barikatlara yönelen iş makinelerinin üzerine çıkan eylemciler, ba-

rikatları terk etmeyeceğini söyledi. Saldırıya karşı 3 Şubat'ta eylem çağrısı yapıldı. "Direnişimizi kıramayacaksınız" sloganıyla gerçekleştirilen eylemde binlerce kişi ekolojik yıkıma karşı bir araya geldi.

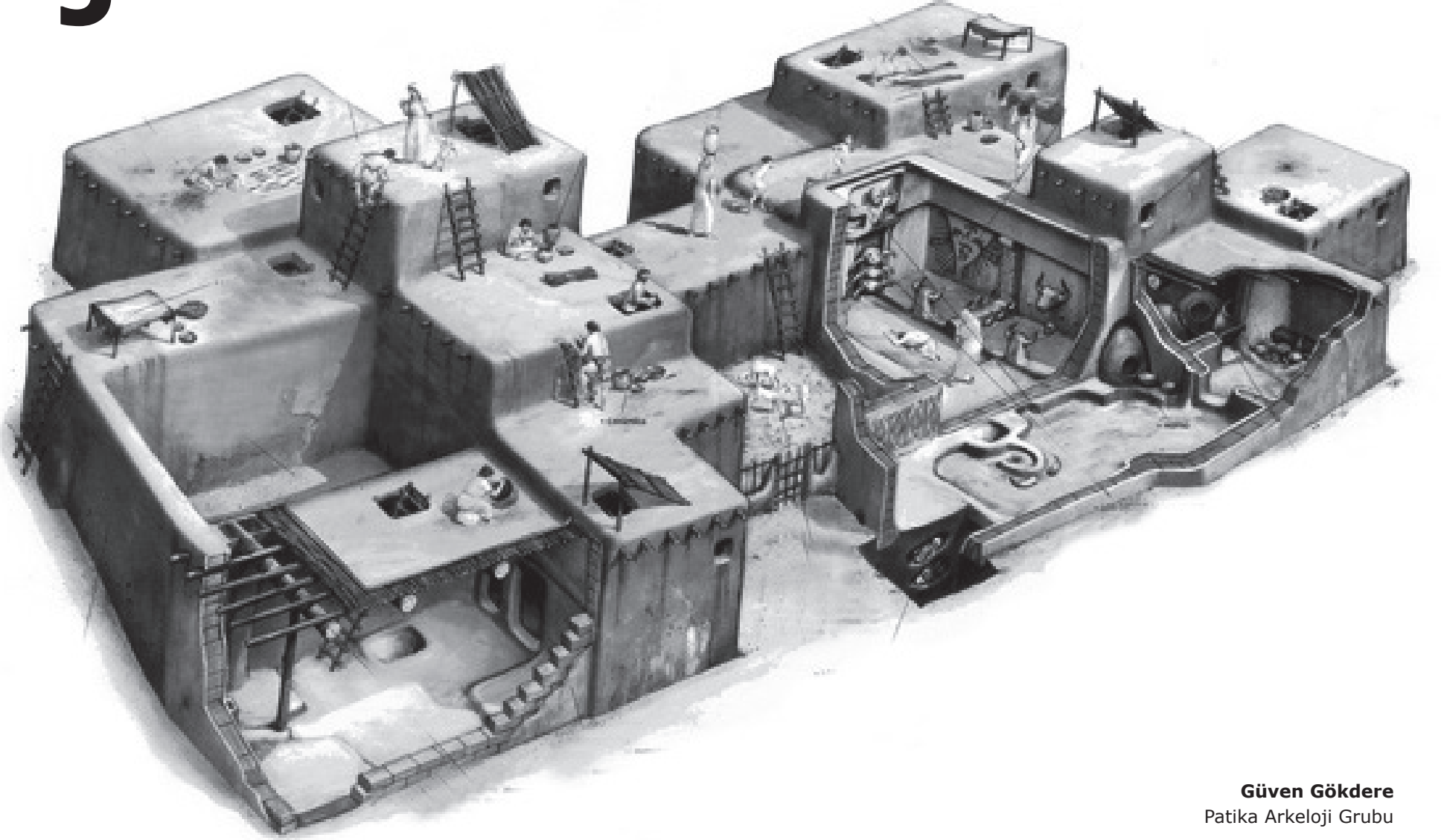
Alakır Suyuna Kavuştu

Antalya'nın Kumluca ilçesindeki Alakır Vadisi'nde, HES'lere karşı verdikleri mücadeleyle tanınan Tuğba Günal ile Birhan Erkutlu'nun toprak evlerinin yanındaki arazi kazılıp yeraltı su kaynağı HES şirketi tarafından kesilmişti.

Yüz günü aşkın süredir susuzlukla mücadele eden ikili, suya kavuş-

malarının ardından yaptıkları açıklamada "Açtığımız 'suya el atmanın önlenmesi' davasında mahkemenin verdiği ara karar ile; icra memuru ve bilirkişi gözetiminde su tesisat ustası tarafından, suyumuzun götürüldüğü hayrattan yaşam alanımıza su hattı döşendi. Mahkemenin aldığı bu ara karar ile birlikte 116 gün sonra suyumuz kavuşmuş olduk." dedi.

TARİH ÖNCESİ DÖNEMİN EFENDİSİZ KENTİ ÇATALHÖYÜK

Güven Gökdere
Patika Arkeoloji Grubu

MÖ. 7000'li yıllara tarihlenen, yaklaşık 10.000 kişilik bir nüfusa sahip, ekonomik ve sosyal örgütlenmesinin gelişmişliği ile bulunduğu dönemin metropolü konumunda olan ve bizlere anarşist bir dünyanın şimdiden mümkün olduğunu gösteren bir kent...

***

Çatalhöyük, M.Ö. 7000'li yıllara tarihlenen, Konya ilinin Çumra ilçesinde bulunan tarih öncesi bir yerleşim alanıdır. İngiliz arkeolog James Mellaart, bölgede yapılan yüzey araştırmaları esnasında höyüğü keşfetmiş, 1958-1963 yılları arasında ekibi ile birlikte Çatalhöyük'te kazı çalışması yapmıştır. Ancak Mellaart'ın kazı alanındaki buluntular hakkında ilgili bakanlığa bilgi vermeyi reddetmesi sonucu kazı çalışmaları bakanlıkça durdurulmuş ve 1965 yılında başka bir isme devredilmiştir. Kazı çalışmasının ikinci etabında yeni kazı başkanının görevi Mellaart'a bırakıp ayrılması üzerine, Mellaart çalışmadan uzaklaştırılmış ve sınır dışı edilmiştir.

Uzun süre herhangi bir çalışmanın yapılmadığı yerleşim alanında, 1993 yılında bir başka İngiliz arkeolog Ian Hodder'in başkanlığında, çeşitli coğrafyalardan arkeologların katılımıyla bir kazı süreci başlatılmıştır. Planlar çerçevesinde 2018 yazı son kazı se-

zonu olarak saptanmış olsa da Hodder çalışmaların devam edebilmesi adına uğraş vermektedir.

Peki Çatalhöyük bize ne anlatıyor? Bizler açısından önemi ne? Bu yazımızda bu soruların cevabını bulmaya çalışacağız.

Karşılıklı Yardımlaşma

...

Biz anarşistler, bencil, çıkarıcı insan modelinin karşısında doğal olanın dayanışmacı insan olduğunu biliyoruz. Darwin'in çarpıtılan fikirleri ile ortaya atılan salt karşılıklı mücadeleye dayanan evrimsel anlayışa karşı çıkıyoruz. Bu anlayışa karşı Kropotkin ise Sibiry'a'daki gözlemleri üzerinden yola çıkarak yazdığı "**Karşılıklı Yardımlaşma: Evrimin Bir Faktörü**" adlı eserinde tür içi dayanışmanın evrimsel sürecin farklı bir yönü olduğunu açıklamıştır.

Kropotkin kitabın bir bölümünde şöyle der: «Topluluk halinde yaşam, en zayıf böcekleri, en zayıf kuşları ve en zayıf memelileri, en korkunç etoburlara ve avcı kuşlara karşı mücadele edebilecek ve korunabilecek hale getirmektedir; çok zayıf bir doğum oranına rağmen bazı türlerin varlığını sürdürmesini sağlayan şey iş birliğidir.»

"Adalet duyguları sürü halinde yaşayan tüm hayvanlarda gelişmiştir. Kırlangıçlar ve turnalar ne kadar uzak mesafeden gelirlerse gelsinler, her biri bir önceki yıl inşa ettiği ya da onardığı yuvaya geri döner. Eğer tembel bir serçe, bir arkadaşının yapmakta olduğu yuvayı sahiplenirse, hatta oradan birkaç saman çöpü kaçırmaya çalışırsa, serçe grubu tembel olana müdahale eder: ve açıktır ki, bu müdahale kural olmasaydı, kuşlar, hep yaptıkları gibi, yuva kurmak için asla bir araya gelmezlerdi."

Bu alıntılarda da görüldüğü gibi Kropotkin kitabın genelinde topluluk halinde yaşayan canlıların doğalarında karşılıklı yardımlaşmanın önemli bir yer tuttuğunu ve bu türlerin karşılıklı yardımlaşma dürtüleri sayesinde daha ileriye doğru evrimsel bir süreç geçirdiğinden bahseder. İnsanın da topluluk halinde yaşayan bir canlı olduğu gözden kaçırılmaz ise aslında iktidarların ortaya koyduğu "doğal durumda herkesin birbirini parçaladığı" bir toplumsal yapı aslında hayali bir yapı olarak tanımlanabilir.

Bizler, ilksel kabileler üzerine yapılan antropolojik çalışmalar olsun, Çatalhöyük benzeri arkeolojik hareketler neticesinde ortaya çıkarılan örnekler üzerinden olsun, bizlere

unutturulmaya çalışılan dayanışmacı insanı hatırlatmaya gayret ediyoruz.

Efendisiz ve Dayanışmacı Bir Toplum: Çatalhöyük

Peki varlığını hatırlatmaya çalıştığımız o insan hakkında Çatalhöyük'ten neler öğrenebiliriz?

Yazımızın başında da belirttiğimiz gibi MÖ. 7000'lere -yani günümüzden 9000 yıl öncesine- tarihlenen Çatalhöyük, bulunduğu dönemin metropolü konumunda. Keşfi ile birlikte bilim çevrelerinde büyük yankı uyandıran kent, Yakınoğu çıkışlı bir şehirleşme teorisinin tekrar düşünülmesi ve hatta rafa kaldırılması gerektiğini ortaya çıkarmıştır. Ekonomik ve sosyal örgütlenmesi dönem koşullarına göre üst düzeyde olup, sanatsal damarı gayet güçlü bir konumdadır. Herhangi bir savaş izine rastlanmaması, bin küsur yıllık bir yerleşim sürecinin barışçıl koşulların ağırlığında geçtiğini bizlere göstermektedir. Bu genel söylemde bulunduktan sonra belli başlıklar çerçevesinde Çatalhöyük'ü incelemeye başlayabiliriz...

Öncelikle höyük teriminden bahsetmemiz yerinde olacaktır. Höyük kısaca, eski bir yerleşme yerinin zamanla toprakla örtülüp tepe biçimine gelmiş halidir. Höyükler genelde

üst üste gelmiş çok evreli yerleşim yeri birikimleridir. 1-40 metre yükseklikte ve 1000-1500 metre genişlikte olurlar. Uygarlıkların araştırılmasında önemli referanslardır. Höyükler, günümüze göre en yakını en üstte olmak üzere eskiye doğru uzanan bir katmanlaşma gösterirler. Çatalhöyük'te bu tanımda yer edildiği gibi yer seviyesinden daha da yukarıda olan bir yerleşim alanıdır.

Bu yerleşim alanının sakinleri bu bölgeyi bilinçli şekilde seçtiler. Zira sulak bir alanda bulunan yerleşim bölgesi, ihtiyacın karşılanması sayesinde hem tarımsal faaliyetlerini rahatça sürdürebilmesine hem su içmeye gelen yaban hayvanları avlayabilmesine, hem de kuzeydeki kil yataklarını kullanabilmesine yol açmıştır.

Çatalhöyük ismi ise bölge halkının verdiği bir isimdir. Bölge halkının Çatalhöyük ismini vermesinin sebebi ise yerleşim alanının doğu höyüğü ve batı höyüğü olmak üzere iki höyükten oluşup çatal şeklinde olmasıdır. Yazımızın asıl konusu olan ve bilimsel çevreleri asıl heyecanlandıran doğu höyüğü MÖ. 7400 - 6200 arasına tarihlenirken batı höyüğü MÖ. 6200-5200 yılları arasına tarihlenmektedir.

Çatalhöyük Köy mü, Kent Mi?

Bulunuşu ile birçok kesimi heyecanlandıran yerleşim yeri hakkında yapılacak araştırmalarda dikkat çekecek hususlardan bir tanesi alanın köy olarak adlandırılmasıdır. Bu konudaki düşüncelerimizi söylemeden önce biz anarşistlerin köy-kent kavramlarına bakışı hakkında kısaca bir açıklama yapmak yazının devamının sağlıklı şekilde ilerlemesi açısından olumlu olacaktır.

İlerilik ve gerilik söylemlerine her daim şüphe ile yaklaşan anarşistler "Hangi kriterlere göre ileri? Hangi kriterlere göre geri?" sorusunu her daim sormuşlar ve klasik bakış açısının sahip olduğu köyün geri kalmışlığı, kentin ileri bir düzeyde oluşu yönündeki fikirlere sıcak bakmamışlardır. Bir ileri-geri hiyerarşisinden rahatsız olan anarşistler, Marksist düşünce biçiminin sahip olduğu, köylülüğün aslında gerici bir hareket olduğu yönündeki düşünceye de itiraz etmiş ve köylü hareketlerini de sahip oldukları doğal isyan dürtüleri sebebiyle selamlamıştır. Dolayısı ile Çatalhöyük'ün kent yahut köy olarak tanımlanması anarşistler açısından aslında pek önem taşımamakla birlikte burada neye itiraz ettiğimizi açıklamak durumundayız.

Hakim olan anlayışa göre kent, köyden daha ileri, daha gelişmiştir. Peki döneminin koşullarına göre gelişmiş bir ekonomik ve sosyal örgütlenmeye sahip olmasına ve 10.000 kişiye yakın bir nüfusa sahip olmasına karşın - ki bugün dahi bu sayıda nüfusa sahip alanlar köy olarak nitelendirilmeyorken - Çatalhöyük neden köy olarak nitelendirilmekte, kent olarak tanımlanmaktan kaçınılmaktadır?

Bu konuda kazı başkanı Ian Hodder'a kulak verelim. Şöyle diyor

Hodder: "Çatalhöyük'te evlerden, ağıllardan ve süprütülerden başka bir şey yok. Kasaba terimiyle ilişkilendirilebilecek herhangi bir işlevsel farklılık taşıyor. Çatalhöyük çok büyük bir köy yalnızca. Eşitlikçi köy fikrinin doruğa ulaştığı bir yer."

"Çatalhöyük çok büyük bir köy yalnızca..." Hodder böyle tanımlıyor. Kent olmayışının sebebini ise işlevsel açıdan farklılık taşıyan herhangi bir yapının-alanın bulunmamasına bağlıyor. Yani tüm yapılar hemen hemen birbirine yakın boyutlarda ve iç dekorasyon açısından belli yapıların ön plana çıkma durumu görülüyor. Bu da demek oluyor ki yerleşim alanı içerisinde herhangi bir sınıfın, halkın geri kalanına göre daha imtiyazlı olması, onlardan üst bir konumda olması gözlemlenemiyor. Yani Çatalhöyük'te herhangi bir otorite bulunmuyor...

Herhangi bir otoritenin bulunmaması dolayısı ile bu anlayış, kendi düşünce sistemine göre gelişmişliğin, ilerliliğin karşılığı olan kent sıfatını Çatalhöyük'ten esiriyor. Biz anarşistler bu tarz hareketlere alıştık. ...

"Otorite yoksa, yöneten yoksa, geridesiniz! İlerlemeye, uygarlığa erişmeniz için bir otoriteye ihtiyacınız var!" söylemlerine alıştık.

Tarımsal faaliyetleri olan, hayvanları evcilleştiren, obsidyen, deniz kabukları gibi malzemeler üzerinden ciddi bir ticaret ağına sahip olan yani artı ürün elde eden Çatalhöyük insanı, kentinin etrafına da herhangi bir koruma önlemi almamıştı. Sur her ne kadar sonraki dönemlerde görülse de en azından sınır taşları o dönemde görülen yapılardandı. Ama Çatalhöyük halkı bu tarz şeylere de ihtiyaç duymamış, komşu yerleşim alanlarını bir tehdit olarak görmemiş, demek ki ilksel anlamda bir kapitalist çevrede bulunmamıştı. Zira kapitalizm sömürüye dayanan bir sistem olarak diğer sınıfı, diğer topluluğu sömürmeyi ana ilkelerinden bellemiştir.

Çatalhöyük Evleri

"Çatalhöyük'teki evler dikdörtgen planlı olup malzeme olarak genellikle kerpiç kullanılıyordu. Çatılar saz ve kamıştan olup onları ahşap dikmeler taşıyordu. Birbirine bitişik olan evlerin girişleri üstten veriliyor ve kent içindeki ulaşım damlardan sağlanıyordu."

Bu cümleler okuyup geçebileceğimiz cümleler değil. Dikkatle incelememiz gereken cümleler.

Evlerin bitişik olmasına dair Hodder'un yorumu şu şekildedir: "Evler arasındaki benzerliğin yüksek olması, dip dibe denecek kadar bitişik olmaları ve birinin eve girmek için başkalarının evinden geçmesinin gerekmesi bakımından Çatalhöyük sıkı örülmüş bir topluluktan diyebiliriz." Bu konuya dair başka bir yerde ise "yerleşim yerinin genel ortak kimliği, Çatalhöyük'teki evlerin bitişik örüntüsünden anlaşılabilir. Ayrıca bu bitişikliğe rağmen eve dayalı

özerklik ön plandadır." demıştır.

Evlerin birbirine bitişik olması, Hodder'ın da belirttiği gibi önemli bir konu. Bu toplumsal yakınlığın bir göstergesi. Yanı sıra girişlerin damdan verilmesi ve evlerin bitişik olması sebebiyle sokakların bulunmaması da dikkatle incelememiz gereken konular. Sokak olmadığına göre Çatalhöyük insanı kent içi ulaşımı damlar üzerinden sağlıyordu. Yani bir Çatalhöyük evinin üzerinden günde yüzlerce insan geçiyordu. Bu yoğunluğa rağmen bin yılı aşkın süre bu tarzda bir yapılaşmanın bulunması Çatalhöyük insanının evinin üzerinden geçen insanlardan rahatsız olmadığı dolayısı ile adeta kentin büyük bir aile durumunda olduğunun göstergesidir. Girişlerin damdan verilmesinin sebebi olarak ise akla en yakın gelen düşünce, yırtıcı hayvanlardan korunma olacaktır.

Damdan verilen girişten bir merdiven yardımı ile inilen evde hemen merdivenin ucunda ocak yer alır. Ocağın buraya konumlandırılması dumanın rahat şekilde çıkmasını sağlama amacıyladır. Ancak her ne olursa olsun duman sağlıklı şekilde çıkmamıştır. İnsan kalıntıları üzerinde yapılan araştırmalar bize Çatalhöyük insanının solunum yolu rahatsızlıkları yaşadığını göstermektedir. Bunun yanı sıra altta kalan sıva katlarında is izlerine rastlanması da dumanın sağlıklı şekilde çıkış yapamadığını doğrular niteliktedir.

Burada altını çizmemiz gereken bir diğer nokta ise kadınlar ve erkekler üzerinde yapılan çalışmalarda dumana maruz kalma oranının hemen hemen aynı olmasıdır. Bu da demek oluyor ki kadının evde, erkeğin dışarıda olduğu bir bölünme söz konusu değil. Erkek de kadın kadar ev içinde ve ocak başında zaman geçiriyor ve dumana maruz kalıyor. Durum özelinde, kadın ve erkek arasında anti hiyerarşik bir düzlem olduğundan bahsedebiliriz.

Ortalama 80 sene kullanılan evler temizlendikten sonra yarısına kadar yıkılır ve yıkılan yarısı ile ayakta kalan yarısının içi özenle doldurulur. Daha sonra bu katmanın üstüne aynı boyut ve tipte bir yapı daha inşa edilirdi. Hodder konu hakkında şöyle bir ifade kullanıyor: "Dağıtıldıktan sonra doldurma özenle yapılır. İnsanlar nasıl ölünce atalara dönüşüyorlarsa ve onları saygıyla gömmek gerekiyorsa evlere de öyle yapılmalı. Özenle doldurulmalı."

Duvar Resimleri, Sanatsal Faaliyetler ve İnanç Yapısı

Çatalhöyük'te güçlü bir sanatsal damarın varlığından bahsetmiştik. Yapı duvarlarında gerek içerdiği meşajlar açısından gerek ise kullanılan teknik açısından önemli çizimler bulunuyor.

...

Metamorfik inanç olarak dinler tarihi literatürüne de geçen bir inanç şekli dönem insanının zihinsel dünyasında önemli bir yer tutar. Bu inanç temel olarak "benzer benzeri doğu-

dur" ilkesine dayanmaktadır. Dolayısı ile dönem insanı bir av çıkmadan önce başarılı geçen bir av sahnesini resmetmesi yahut tiyatral bir şekilde canlandırması durumunda gerçekte de avın başarılı geçeceğine yönelik bir inanca sahiptir. Bu durum sadece av eylemleri için geçerli olmayıp hayvanların üremesine yönelik istek yahut topluluğun üremesine yönelik duyulan arzunun da gerçekleşmesi adına uygulanmaktadır. Çatalhöyük öncesinde de birçok duvar resimlerinde de hayvanların çiftleşme sahnelerine, kadınların doğum sahnelerine yahut erkeklerin ve kadınların cinsel ilişkiye girme sahnelerine rastlanmaktadır. Bu sahnelerin resmedilmesi ile oluşan enerjinin gerçeğe de yansıtacağı düşüncesi hakim düşünce olmuştur.

Çatalhöyük duvarlarındaki sahneler birçok noktadan dikkat çekicidir. İlk olarak dikkatimizi çeken şey bölge insanının hayvanları evcilleştirmesi ve tarımsal yaşama geçmesine rağmen evcil hayvanların ve bitkisel motiflerin duvar resimlerinde yer almamasıdır. Bu önemli bir noktadır. Zira Çatalhöyük insanının günlük yaşamında tarım ve evcil hayvanlar çok önemli bir yer almasına rağmen neden onlara duvar resimlerinde yer verilmemiştir? Bu sorunsalı kazı başkanı Hodder da dile getirmiştir: "Çatalhöyük'ün bitki ve hayvanların ilk evcilleştirilmeye başladığı dönemden çok sonra oluşmasına ve ekonomisini evcil bitki ve hayvanlara bağımlı olmasına karşın sembolizm yabanıl hayvanlar üzerinde yoğunlaşmaktadır. Leopar gibi yabanıl hayvanlara verilen simgesel önemle evcil hayvanların hiç simgeleştirilmediği gerçeği çok belirgin bir çelişkidir."

Peki Bu Durumun Sebebi Ne Olabilir?

Yaban, tarih öncesi insanı için çok önemli bir yer tutuyordu. İnsan eli değmemiş yaban doğa, yaban hayvanları her daim insanların gözünde kutsallığın birikim noktalarından olmuştur. İnsanlara büyü, uhrevi, ulaşılması güç gelmiştir. Dolayısı ile tarih öncesi insanı için kutsallığın en önemli birikim noktalarından olan yabanın duvar resimlerinde tercih edilmesi yine inanç yapılarıyla açıklanabilir.

...

Yani duvar resimlerinde yabanın tasvirinin hakim olması, evcil olanın ise pek yer bulmamasının sebebi zihinsel dünyaları ve inanç yapılarıyla alakalı.

...

Çatalhöyük duvarlarındaki örnekler, karşılaşılan ilk örnekler değildi tabii. M.Ö. 20.000'li yıllarda Fransa'daki mağaralarda da bunlara benzer av/erginlenme sahnelerine rastlanmaktaydı. Ancak yaklaşık 10.000 kişilik nüfusa sahip bir kent boyutundaki yerleşim alanının -Çatalhöyük'ün- bu denli güçlü sanatsal anlatımlara sahip olması, bu yerleşim alanının gözlerden kaçırılmamız gereken bir özelliğidir.

Yazının geniş haline meydangazetesesi.org'dan ulaşabilirsiniz.

Kutsal Geyiğin Ölümü

Zeynel Çuhadar
zeynelcuhadar@meydangazetesi.org

Yunan mitolojisinde Truva savaşını başlatan; bütün kötülüklerin, acının ve gözyaşının sebebi güzeller güzeli Helen'dir. Agamemnon'un kardeşi Menelaos, Helen'le evlenmiştir evlenmesine, ancak Helen Truva Kralı'nın oğlu Paris'e aşiktir. Paris, evliliğin şerefine verilen bir davette Helen'i kaçırdır. Lanthimos'un yeni filmine zemin oluşturan Agamemnon efsanesi işte böyle başlamıştır. Menelaos kardeşinden yardım ister, böylece Spartalılar Helen'i geri almak üzere yola çıkarlar, ancak bu sefer de Artemis'in lanetiyle karşı karşıya kalacaklardır.

Yorgos Lanthimos; olsa olsa bir bilimkurgu filmindeki robotlara yakıştıracağınız diyalogları, seyir boyunca tepede tuttuğu gerilimi ve gerçek dünyanın gerçek insanların yaşadığı akıl almaz senaryolarıyla sinema tarihine adını çoktan yazdırdı. Beğenmeyenin yerden yere vurduğu, beğenenlerin ise anlata anlata bitiremediği filmin bu kadar konuşulmasına sebep olan bir şeyler vardı elbette.

Adaletin Bedeli Olur Mu?

"İntikam fikrini içeren eski adalet anlayışı yavaş ve derin bir dönüşüm geçirdi, intikamın yerini tazminat aldı."

Pyotr Kropotkin

İntikam duygusunun adaleti sağlamaktaki işlevi ya da daha genel bir başlık altında adalet duygusu üzerine etik tarihçileri uzun yıllar yazıp çizdiler. Kutsal Geyiğin Ölümünü gündemimize sokan; Lanthimos'un karanlık evrenine ilişkin bir vicdan muhasebesinde taraf olmaktan öte, filmin katil ve maktul, suç ve ceza, adalet ve adaletsizlik gibi ikilemlere dair sorduğu ahlaki sorular oldu. Yaşadığımız coğrafyada iktidarın her geçen gün daha çok üzerimize geldiği, kendi dilini, kendi kültürünü, kendi ahlakını dayattığı günlerde bu tür sorular üzerine kafa yormak, belki de mevcudiyetimizi korumak için geliştirdiğimiz toplumsal bir refleks hepimiz için, kim bilir?

Filmin açılışında bir çift el ve bir kalp ameliyatının yakın plan görüntüsüyle karşılaşırız. Kamera yavaş yavaş uzaklaşır. Birazdan doktorun "kalbini" açacağımızı bilmeden, hastanın kan pompalayan kalbine yoğunlaşırız. Modern bir hastanedeyizdir, etrafımızdaki hiçbir şeye yabancılık çekmeyiz; her şey çok normaldir, herkes çok profesyoneldir. Baş karakterimiz başarılı doktor Steven'in, Martin isimli bir gençle kurduğu ilişkide işin vicdani boyutu, doktor ve yaşamını yitiren hastanın yakını arasındaki ilişkinin açığa çıkmasıyla belirginleşir.

Steven'i canlandıran Colin Farrell, film yayınlandıktan sonra The Playlist'e verdiği röportajda, senaryoyu okurken midesinin bulandığını söylüyor.

Film devam ediyor ve Martin'in, Steven ile kurduğu ilişkide muhtaç olan değil, -vicdan azabını dindirmeye olanak tanınmasıyla- muhtaç olunan karakter olduğunun farkına varıyoruz. İlk bakışta Martin'in, babasını öldüren doktora annesiyle evlenmesi konusundaki ısrarı anlamsız görünse de, Martin karakteriyle simgelenen ahlak anlayışının derinine indiğimizde anlam arayışımıza karşılık bulabiliriz. Zira Martin'in isteği küçük bir çocuğun babasının yerini doldurma arzusunun ziyade; yaşama saldırmadan adaleti sağlamak için aklına gelen yegane çözüm yoludur.

"Öyle ki zarara uğrayan ailenin, katilin pişmanlığı karşısında onu evlat edinmekten başka çaresi kalmıyordu. Şimdi bile, bazı Kafkas kabilelerinde, iki aile arasındaki bir düşmanlık son bulduğunda, saldırgan dudaklarıyla, kabilenin en yaşlı kadınının memesine dokunur ve saldırıya uğrayan ailenin tüm erkeklerinin "süt kardeşi" olur. İnsan yaşamına önem vermeme gibi bir tavırları olmayan barbarlar, korkunç cezalandırmaları da bilmiyorlardı."

P. Kropotkin - Karşılıklı Yardımlaşma

Agamemnon efsanesindeki kutsal geyik, Martin'in babasıdır. Bütün hikaye kutsal geyiğin öldürülmesiyle başlar. Hikaye derinleştikçe filmi Martin'in toplumsal statüsünün getirdiği bir öfkenin yansıması olarak okumaya da olanak sağlayacak verilerle karşılaşırız. Murphy ailesini ilk ziyaretinde "pek de iyi olmayan bir semtte, iyi olmayan bir evde" yaşadığını söyler.

Martin, son çare kısasa kısas ilkesine başvurur, başka çaresi yoktur. O, rasyonelliğe koşulsuz şartsız biat eden, modern toplumun ahlakını başarıyla içselleştirmiş "kazanan" bir ailenin ahlakına karşı, ilkel toplumun ahlak ilkesini simgeler. Yönetmen, hayali evreninde kara büyüü ve bilimsel bilgiyi karşı karşıya getirir, zaferi bu sefer tarihin mağluplarına layık görür. Ancak Martin'in çözümü de izleyiciyi mutluluğa ulaştırmaz. Hikaye nihayete erdiğinde bir tamamlanmamışlık hissederiz.

Agamemnon'un eşi Klytaimnestra, Anna'dır. Iphigenia ise Kim... Kehanetin karşı konulamazlığı, soyut anlamıyla Murphy ailesinin dağılışı da beraberinde getirir. Ailenin bütün fertleri kendi canını kurtarmanın peşine düşer. Steven içinde kaldığı ikilemi ve çözmek zorunda bırakıldığı problemi -tıpkı Agamemnon gibi- toplumun geri kalanına anlatmaya tenezzül etmez. Ne kadar onu hayal kırıklığına uğratsalar da yüzünü meslektaşlarına döner.

Ne İkel, Ne Modern

Etik anlayışları birbirinden tamamen farklı iki karakterin karşı karşıya kaldığı ahlaki sorunun, bizler için de bir çözümü var elbet. Ama öncesinde birkaç söz ekleyip filme dair bahsi kapatmak gerek.

Steven'in, Martin'le olan mücadelesi şans faktörünün devreye sokulmasıyla öznelere uzaklaştırılır. Her hastalığa bir reçetesi olan doktor figürünün, "adalet hastalığıyla" karşı karşıya kaldığında çaresiz kalması ve

işini şansa bırakması filmi izleyenler için çileden çıkmaya yetiyor. "Aynı şeyi yaşayan biri bu kadar sakin kalamaz" şeklindeki yorumlar ise filmin sıklıkla batılı yaşam biçimine bir eleştirisi olarak okunmasını açıklıyor.

Tıpkı Haneke filmlerindeki gibi, ne Steven ailesini koruyabiliyor, ne de Martin adaleti arzu ettiği şekliyle yerine getirebiliyor. Referans hikaye, biraz da bu kaygıdan olsa gerek, filmde biraz deformasyona uğruyor. Lanthimos'un evreninde bıçak birdenbire gökten inen bir geyiği kurban etmiyor. Steven'in silahından çıkan kurşun, iradeye değil şansa bırakılmış bir biçimde, ailenin en genç bireyini öldürüyor ve hikayeyi sona erdiriyor.

Filmin konu edindiği soruna ilişkin mantıklı cevap Farrell'in röportajında belirttiği gibi birden fazla olabilir. Ancak bana kalırsa en bilgece çözüm Akhilleus'un birkaç cümlesinde saklı;

"Kötülükler karşısında hiddetimi, büyük mutluluklar karşısında da sevincimi dizginlemeyi bilirim, çünkü böyle hareket eden insanlar sağduyulu ve ölçülü bir hayat yaşar. Bazı durumlarda bütün ayrıntıları düşünmekten kaçınmak iyiyken, bazen her şeyi düşünmek gerekebilir. (...) Sizi acılarınızdan kurtarmak üzere büyük bir mücadeleye girmeye hazırım."

Steven ve Martin'e ilişkin kapsayıcı bir formül geliştirmek ne kadar zor olsa da, Akhilleus'un vurguladığı şekliyle, sağduyu ve ölçülülük rehberimiz olabilir. Ne günümüzün toplumundaki cılız ancak özünü koruyan şekliyle, ne de Martin'de bütünlenen ilkel toplumdaki en yalın, en acımasız haliyle. İntikamı tamamen ortadan kaldırarak, ancak adaletsizliklere de mahal vermeyerek çözülebilir bütün bir düşüm.

Yani bütün bu adaletsizliklere karşı isyan ederek, Akhilleus gibi mücadele ederek!

Bu yazının geniş haline meydangazetesi.org'dan ulaşabilirsiniz.

İktidar İçin Tehditse YASAKLANIR

Didem Deniz Erbak
derbak@meydangazetesi.org

Geçtiğimiz sayıda OHAL nedeniyle tiyatrodaki artan baskı, sansür ve yasaklamaları konu etmiştik. Tüm bunlara rağmen vazgeçmeyenlerin sahneleri terk etmediğinin altını çizmiş, "OHAL'de Tiyatrodaki Direniş Olur" demiştik. Fakat şu anda geldiğimiz noktada sadece oyunların değil; sahnelerin, mekanların, hatta ve hatta tiyatrocuların yasaklandığına tanık oluyoruz.

Rutkay Aziz ve Taner Barlas'ın oynadığı "Adalet Siziniz" Antep, Urfa ve Mardin genelinde tamamen yasaklanmıştı. Oyunda; M.Ö. 5. yüzyılda ölüm mahkum edilen Sokrates, dünyanın yuvarlak olduğunu söylediği için müebbet hapse mahkum edilen Galileo, anarşist mücadelenin bir parçası oldukları için 1927'de devletin adaletinin katlettiği iki İtalyan göçmen işçi olan Sacco ve Vanzetti'nin hikayeleri anlatılıyordu.

Genco Erkal'ın sahnelediği "Güneşin Sofrasında: Nazım ile Brecht" tamamen yasaklanmıştı. Oyunda; Nazım ve Brecht'in şiirlerinden hareketle savaş, sömür, kapatılma, özlem, sürgün, barış arzusu, umut, sevda, adaletli bir dünya isteği dillendiriliyordu.

KHK'lar nedeniyle ihraç edilen öğretmen Duygu Şahlar tarafında sahnelenen "Bişey Anlatıcım. Eee? Kurtulduk mu?" oyunu birçok bölgede sahnelenmesine karşın Muğla'nın tüm ilçelerinde yasaklanmıştı. Oyun, bir farenin, yaşadıkları kölelik düzeninin farkında olmayan hamsterlara özgürlüğü tarif ettiği, hatta bizzat deneyimlediği bir masalı anlatıyordu.

Ve Barış Atay tarafından oynanan "Sadece Diktatör". Oyun bir "diktatör" hikayesini anlatıyordu. Aslında her diktatörde benzer olan hikaye-

yi... İktidar basamaklarını tek tek çıkan bir diktatörün etrafındaki insanlarla olan ilişkisini, medyayla olan bağlantılarını, yapılan bir takım kasıtlı ekonomik düzenlemelerin bilinmezlerini paylaşıyordu. Zaman zaman sinirleniyor, zaman zaman da kendisini dinleyenlerle küçük diyaloglara giriyordu diktatör. Fakat hepsi cevabından emin olduğu, verilen cevaba göre nasıl konumlanacağını adı gibi bildiği konulardı. Her seferinde, bir savunma mekanizması gibi kullanmak üzere geliştirdiği üslubuyla karşılık veriyordu. Oyunda diktatörün kim olduğuna, olayın geçtiği yere ve tarihe dair hiçbir bilgi yoktu. Ve belki de meçhul olan bilgilerden en önemlisi diktatörün akıbetiydi. Ayaklanıp diktatörün yanına gelmek üzere yolda olan sinirli bir kalabalık ve bununla tek başına mücadeleye çalışacak bir diktatör. Hikaye oldukça tanıdık geliyordu. Oyun, "kamu düzen ve güvenliğini olumsuz etkileyeceği, emniyet ve kamu esenliğini tehlikeye düşürebileceği, toplumsal huzur ve güven ortamını bozabileceği" gerekçeleriyle; Artvin, Kadıköy, Kocaeli, İzmir ve Ankara'da yasaklandı. Oyun Ankara'da süresiz yasaklanırken oyunun yanı sıra Barış Atay'ın panel, söyleşi, sinema, sinevizyon, sergi vb. bütün eylem ve etkinliklerine; kısacası "kendisine" yasak geldi. Ardından Barış Atay'ın twitter hesabı da kapatıldı. Yani devlet sadece oyunun değil, Barış Atay'ın üzerine de bir çizgi çekti.

Söyle bilelim ki bir oyun yasaklanıyorsa iyidir. Temas ettiği, anlatmak istediği umut dolu veya iktidarların başına bela bir hikayedir. Anlatılanların, anlatılanların unutulması, yok olması isteniyordur. Şimdi unutmamak adına 4 oyun ve 4 hikaye paylaştım sizlerle, paylaşmanın yasak olduğunu bile bile.

Her Şey Değişebilir Ama Hiçbir Şey Yitirilemez Ursula K. Le Guin...

Mercan Doğan
mercand@meydangazetesi.org

Yerdeniz Serisi'ndeki yaşlı ve bilge ejderha Kalessin'in, insanlar tarafından ölüme terk edilmiş yarı insan, yarı ejderha kızı Tehanu'ya benzer biraz Ursula K. Le Guin. Tehanu, büyücülük okulu Roke'un ilk kadın büyücüsü Ursula da bilim kurgu-fantastik yazının ilk kadın büyücüsü gibiydi, o dönem edebiyattan bile sayılmayan kitaplarıyla. Kitaplarında yarattığı gezegenlere bakılırsa beğenmiyordu buraları pek; daha adaletlisini, daha özgürünü hayal ediyordu. 22 Ocak günü bedeni dünyadan göçtü. Yarattığı gezegenlerden hangisine gitti, bilinmez. Ama yıllar önce, **Yerdeniz Serisi**'ndeki **Öteki Rüzgar** kitabında Tehanu'nun dilinden yazmıştı veda mektubunu:

"Bence" dedi Tehanu yumuşak, garip sesiyle, "öldüğüm zaman beni, beni var eden nefesi geri teneffüs edeceğim. Yapamadığım şeyleri dünyaya iade edebileceğim. Olmuş olabileceğim ve olamadığım şeyleri. Yapamadığım tüm seçimleri. Kaybettiğim, harcadığım, savurduğum her şeyi. Tüm bunları dünyaya geri verebileceğim. Henüz yaşamamış olan yaşamlara. Bu bana yaşadığım hayatı, sevdiğim sevgiyi, aldığım nefesi veren dünyaya armağanım olacak."

9 yaşındayken ilk öyküsünü yazan Ursula, 88 yıllık yaşamında dünyaya nefesiyle birlikte 30'dan fazla roman, 100'den fazla öykü, deneme, makale, şiir armağan etti.

Mülksüzler'de, Anarres'le Urras ikileminde anarşist bir dünya kurulmuştu. Kitaptaki "Bir hırsız yaratmak istiyorsanız sahip yaratın. Suç yaratmak istiyorsanız yasalar koyun." sözleri, Mülksüzler'i klasik bir bilim kurgu kitabından ayıran, mülkiyetten adalet sistemine bir çok meseleyi sorgulatan sözlerden sadece biriydi. William Godwin, Pyotr Kropotkin, Gustav Landauer başta olmak üzere pek çok anarşistten etkilenen Ursula'nın derdi, her anarşist gibi, bütün toplumsal adaletsizliklerleydi.

"Toplumsal cinsel etkileşim kalıplarımızın hiçbiri yok burada. Onlar bu oyunu oynamazlar. Onlar birbirlerini kadın ya da erkek olarak görmezler. Bizler için tahayyül edilemez bir şey bu. Yeni doğmuş bir bebek hakkında ilk sorduğumuz nedir?" sözlerini barındıran kitabı **Karanlığın Sol Eli**'nde androjen bir toplumu ele alıyordu. En çok yoğunlaştığı mesele olan toplumsal cinsiyet rollerinin ve ataerkinin olmadığı bir dünyayı özlemle keşfederken kitabın sayfalarında, başka şeyler batıyordu gözümüze. Ekonomik ve siyasi iktidarlar olduğu gibi duruyor; toplumu sömürmeyi sürdürüyordu. İktidar topyekun ortadan kaldırılmadan özgürlüğün olamayacağı gerçeği çarpıyordu yüzümüze.

Hep Yuvaya Dönmek'te bambaşka bir toplumsal örgütlenmeye ve yine anarşist değerlere dayanan bir yaşamı tanımanın, bu hayali toplumun özgürleştirici havasını solumanın tadını alıyordu okuyan; içinde boğulduğu yaşam biçimini sorgulamak zorunda hissediyordu.

Bir bilim kurgu romanında ilk kez küresel iklim değişikliğini ele almıştı; **Rüyanın Öte Yakası**'nda. **Dümeni Yaratıcılığa Kırmak**'ta daha önce genç hikaye anlatıcılarıyla gerçekleştirdiği atölyeleri kitaplaştırmış, hikaye denizine yelken açmak isteyenlere kılavuz olmuştu.

Diğer kitapları da ezilenlerle, marifetlerinin bedelini ödeyenlerle, kendi başlarına olmayı becerebilen yaban kadınlarla, güçlerini kötüyeye kullanıp ölümlü yaşam (ejderhalarla insanlar) arasına duvar örerek çürümüş bir dünya yaratan büyücülerle, bu karanlık tarafa karşı mücadele eden ve dünyayı bütünleştirmek için duvarı yıkan devrimcilerle doluydu.

Ancak Ursula'nın mücadelesi sadece adaletsizlikle değildi, kendisiyleydi de. Yarattığı dünyalardaki Ged ya da Shevek karakterleri de en büyük savaşlarını kendilerine karşı vermemişler miydi? En zoru kendini dönüştürmek değil miydi? Shevek diyordu ya; "...Vermediğiniz şeyi alamazsınız, kendinizi vermeniz gerekir. Devrimi satın alamazsınız, devrimi yapamazsınız. Devrim olabilirsiniz ancak. Devrim ya ruhunuzdadır ya da hiçbir yerde değildir." Hiç bir karakteri sonuca kolay ulaşmamıştı. Gerçi sonuca ulaştılar mı, bilinmez. Karar hep okuyandıydı.

Ursula, dünyaya armağanı olan son nefesinin ardından, yarattığı dünyalardaki **Kadınlar, Rüyalarda, Ejderhalar**'ın arasından bizlere göz kırpmayı sürdürüyor.

İsyancınının Emeği

Ekmeğin Fethi Fırını

2010 yılının Ağustos ayında Fransa'nın Montreuil şehrinde kurulan Ekmeğin Fethi Fırını (La Conquête du Pain Boulangerie), ismini anarşist Pyotr Kropotkin'in yazdığı "Ekmeğin Fethi" kitabından alıyor. Fırın, ismini aldığı kitabın ilkelerinden hareketle patronsuz, sömürsüz bir kolektif fırın deneyimini yaşatma fikriyle ortaya çıkmış.

Daha önce başka bir fırında çalışan Anarşist Federasyon üyesi Pierre Pavin ve anti-faşist "Réseau No Pasaran" (Geçit Yok Ağı) üyesi Thomas Arnestoy'un kurduğu kolektifte altı çalışan üç de çırak bulunuyor. İki haftada bir gönüllülerin ortak katılımıyla gerçekleşen karar alma toplantılarıyla fırının işleyişine ve gönüllülerin ihtiyaçlarına dair kararlar alınıyor.

Tanıtım metninde "Özyönetim modeli pek çok özgürlükçü teorisyen tarafından dillendirilmiştir. Ancak pratikte uygulanması çok kısıtlı sayıda olmuştur." diyen gönüllüler, devletsiz

bir modelle işletilen mekanlara ilişkin bir ihtiyacı özellikle vurguluyor. Kolektif gönüllüleri, kendi karar alma mekanizmalarını işleterek toplumsal dönüşüm için insanlara somut bir alternatif göstermek istiyorlar.

İlk kurulduğu günlerde, her gün gelen ekmeğin siparişlerini yetiştirebilmek için günde 20 saat çalıştıklarını söyleyen Thomas, yaz aylarında 40 dereceyi bulabilen bir şehirde ekmeğin pişirmenin, bütün gün bilgisayar başında bir patronun altında çalışmaktan çok daha iyi olduğunu söylüyor.

Ekmeğin Fethi Fırını gönüllüleri, fırıncılık deneyimlerine göre "usta" ve "çırak" olarak faaliyet gösterse de, aralarında meritokratik* bir ilişki biçimi bulunmuyor. Hatta kendilerini militan fırıncı olarak adlandırıyorlar.

"Komünizm, çünkü paylaşmak istiyoruz. Özgürlük, çünkü bireye uygulanan bütün otoriteyi reddediyoruz ve özgürlüğün olmadığı bir eşitlik anlayışına karşıyız."

Bir dönem ekonomik sıkıntı içine giren fırın, gerçekleştirdiği dayanışma etkinlikleriyle, kısa sürede bunun da üstesinden gelebilmiş. Fırın aynı zamanda bölgedeki işçi sendikalarıyla da dayanışma ilişkisi içerisinde. Şehirde bulunan çeşitli işgal evlerine ve eylemlere dayanışma için ekmeğin, kek gibi yiyecekler yolluyorlar. Paylaşma ve dayanışma geleneğinin en eski örneklerinden biri olan "askıda ekmeğin" modelinin yanı sıra, 2. Dünya Savaşı'nda İtalya'da ortaya çıkan "askıda kahve" modelini de fırın içerisinde işletiyorlar.

Ekmeğin Fethi Fırını, sadece bir fırın olmanın ötesinde, içinde bulunan devrimci yayınları, ücretsiz zapatista kahvenizi yudumlayarak okumanıza imkan tanıyan bir bölüme de sahip. Le Monde Libertaire Gazetesi, Alternative Libertaire, l'Humanite, Lese Beton gibi periyodik yayınlar ve tabii ki Ekmeğin Fethi kitabı gibi devrimci yayınları bulup okuyabileceğiniz fırında aynı zamanda, çeşitli devrimcilerin isimle-

rinin verildiği sandviçlerden yemek de mümkün.

Bölgedeki en ucuz fırınlardan biri olan fırında akşam 8'de, elde kalan ve bozulmamış ürünleri ihtiyacı olanlara dağıtılıyor. Bu yönüyle kolektifin gönüllüleri, mahallelerinde yarattıkları dayanışma ağının da bir parçası haline geliyor. Uluslararası devrimci dayanışmaya da değer veren fırın, geçtiğimiz yıllarda "Rojava ile Dayanışma Anarşist Kolektifi"nin çalışmalarının da aktif örgütleyicilerinden biri olmuştur.

Gönüllülerinin büyük bölümünü göçmenlerin oluşturduğu fırının kapıları, mesleği öğrenmek isteyen ya da sadece sohbet edip anarşizme dair bir şeyler okumak isteyen herkese açık.

*Meritokrasi: Yönetim gücünün, yetenek ve kişilerin bireysel üstünlüğüne yani liyakata dayandığı yönetim biçimidir.

26A Atölye Aktarımları Sürüyor

Geçtiğimiz yılın Eylül ayında faaliyetlerine başlayan 26A Atölye Kadıköy'de aktarımlar sürüyor. Ocak ayında anarşizm başlıklı etkinliklerde ekolojiden bilime, spordan dine birçok farklı konu başlığının anarşizm için ne ifade ettiği üzerine aktarımlar gerçekleşti. Edebiyattaki roman karakterlerinin anlatıldığı aktarımlar kapsamında ise Oğuz Atay'ın Server Gözbudak'ı, Dostoyevski'nin Raskolnikov'u, J.R.R. Tolkien'in Sam Gamgee'si üzerine çözümlenmeler yapıldı. Dünyanın farklı yerlerinde anarşizm mücadelesi veren örgütlenmelerden gelen anarşistler, atölye etkinlikleriyle kendi mücadelelerinden bahsetti. İberya yarımadasında faaliyet yürüten Ulusal Emek Konfederasyonu'ndan (CNT) Pablo Blasco, Yunanistan'da

faaliyet yürüten Anarşist Politik Organizasyon'dan (A.P.O.) yoldaşlar 26A Atölye Kadıköy'de örgütlenme deneyimlerini, 26A Atölye Taksim'de yayınladıkları Toprak ve Özgürlük Gazetesi üzerine bir aktarım daha gerçekleştirdi. 2010-2015 yılları arasında Belarus hapishanelerinde tutsak alınmış anarşist Mikola Dziadok ise 26A Atölye Taksim'de, kendi tutsaklık yıllarındaki deneyimlerinin ışığında Belarus'taki hapishane sistemini anlattı.

26A Atölye Taksim ve Kadıköy'de bilginin özgürce paylaşıldığı aktarımlar Şubat ayında da sürecek. Aktarımların içeriği hakkında bilgilendirmelere sayfalarımızda yer vermeye çalışacağız.